

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exercitium Perfectionis, Et Virtutum Christianarum

In tres Partes distinctum

Rodríguez, Alonso

Coloniæ Agrippinæ, 1622

Tractatus Primus. Quanti ea, quæ ad profectum nostrum spirituales faciunt, æstimanda sint, & quantum ipsi erga eadem debeamus affici, ac de rebus nonnullis, quæ ad hoc nobis vsui futuræ sint.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40072

TRACTATUS PRIMVS.

QUANTITATE QUÆ AD PRO-
FECTUM NOSTRUM SPIRITUALEM FA-
ciunt, æstimanda sint, & quantum ipsi erga eadem debeamus affici: ac de rebus nonnullis, quæ ad hoc nobis vsui futurae sint.

CAPVT I.

Quanti res spirituales faciendæ sint & æstimandæ.

Sap. 7.7.

PRIMO Sapientiæ capite sic loquitur Sapiens: Optavi, & datus est mihi sensus, & inuocaui, & venit in me spiritus sapientiæ, & præposui illam regnibus & sedibus, & diuitias nihil esse duxi in comparatione illius, nec comparavi illi lapidem pretiosum: quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua, & tanquam lutum æstimabitur argentum in conspectu illius. Vera sapientiæ, in quam nostros ipsi oculos debemus conicere, ipsa est perfectio, quæ in eo sita est, vt Deo nos per amoris vinculum vniamus, iuxta illud Apostoli Pauli monitum, Super omnia autem hæc, charitatem habetis, quod est vinculum perfectionis, nosque Deo vnit. Sicut porro Salomon sapientiæ magni fecit, & in pretio habuit, ita nos perfectionem, & quidquid eidem comparandæ deseruit, magni facere oportet cuius comparatione & intuitu quidlibet nobis, vt arena exigua, & paucillum luti, & stercoris videri debet, vt idem alio loco Apostolus dicit, Omnia arbitror vt stercora, vt Christum lucrifaciam.

Phil. 3.8.

Hæc vna de præcipuis est consequendæ perfectionis rationibus, quia quo hæc in corde nostro eius æstimatio magis creuerit, eo etiam magis & noster, & domus

totius atque adeo Religionis vniuersæ profectus crescet. Ratio huius rei hæc est: quia pro eo ac rem aliquam existimamus, tale etiam solet nostrum ad eam consequendam esse desiderium. Voluntas quippe cæca quædã potentia est, & ferri rapiq; solet in id quod ei intellectus dicit ac proponit: & quanti is illud facit & pöderat, tantum quoque voluntas & desiderium ad illud assequendum fertur. atque vt voluntas regina est, quæque reliquis animæ facultatibus & potentiis tam interioribus, quam exterioribus dominatur imperando; ita quo rem quamdam volumus ac desideramus modo, eo illam & procurare & media ac diligentias eius assequendæ adhibere solemus. Quamobrem permagni refert, vt ipsa rerum spiritualium, & omnis rei quæ ad profectum nostrum spectat, æstimatio & apprehensio magna sit, vt ita magna sit voluntas & erga ipsam desiderium, & magna quoque sit diligentia ad eam procurandam & assequendam. Hæc quippe omnia sibi inuicem coniuncta, & in eodem sunt gradu.

Qui gemmas & margaritas vendit, illarum necesse est valorem ante cognoscat & æstimet, ne forte illudatur: si enim eum non noirit, æstimare suas merces nesciat, magni pretii gemmam cum vilissima commutabit & vendet. Negotiatio

tiatio noſtra Frattes, in gemmis & margaritis pretioſis conſiſtit: nam *Simile eſt regnum cœlorum homini negotiatori, quaerenti bonas margaritas.* Sumus mercatores regni cœlorum, itaque mercaturæ, quam tractamus, pretium & valorem noverimus & aſtimem⁹ neceſſe eſt; ne forte decipiamur, aurum cum luto, cœlum cum terrena aliqua gleba commutantes. Vnde ſcribit Prophetæ Jeremias, *Non gloriatur ſapientis in ſapientia ſua, & non gloriatur fortis in fortitudine ſua, & non gloriatur diuus in diuitiis ſuis, ſed in hoc gloriatur, qui gloriatur, ſcire & noſſe me.* Siquidem omnium theſaurorū maximus eſt, noſſe, amare, & ſeruire Deo; & illa maxima omnium, quas habere poſſumus, negotiatio, quin imo aliud nobis non eſt tractandum negotium, quam hoc, quia propter ipſum ſumus creati, propter ipſum Religionem ingreſſi: illud noſter eſt finis, illud noſtra eſſe debet habitatio, quies, & gloria noſtra.

Velim itaque, vt hæc perfectionis, rerumque ſpiritualium ad ipſam ſpectantium aſtimatio omnium, ac maxime Religioſorum cordibus ſincere inprimis vereque imprimeretur, atque inuicem ad hoc ipſi iuuaemus & exhortaremur, non modo verbis (ſæpenumero ſcilicet in noſtris colloquiis & conuerſationibus ordinariis de eo loquendo) at multo magis viuaci operum noſtrorum exemplo; vt in illis tam iſ qui primo incipit, & qui proficit, quam omnes omnino videant, nullam rem aliam in Religione magni fieri præterquam ſpirituales; quod ſcilicet quis valde ſit humilis, valde obediens reſolutioni, ſolitudini, & orationi multū deditus; non vero quod apprime doctus, inſignis concionator, aliſque donis tum naturalibus, tum humanis dotatus ſit: quemadmodum B. P. N. Ignatius in Conſtitutionibus ſuis ait, Oportet vero vt omnes iam inde à principio hoc intelligant, vtque hoc lacte ſe velut ſuſtentent, vt quiſque noſtrum iam inde ab illo tempore oculos & animum intendat, non quidem vt magnus doctor, aut ex-

mius concionator; ſed inſigniter humilis, & bene morificatus euadat; cum vnum illud hac in Religione permagni fieri, ſummoque in pretio haberi videat, & vnum denique illud eſſe cui totos ſe applicant illi qui iam fraudibus perſpectis ſapiunt meliora, atque adeo ſolos illos qui id faciunt, ab omnibus coli & magni fieri. Quamquam non ideo id dicam, vt idcirco animum ad virtutem applicandum cenſeam, vt ob eam colamur & aſtimemur, ſed ideo tantum, vt cum omnes vnum videant id eſſe, quod in Religione præ aliis rebus aſtimatur & pluris ſit, etiam ſapiant & ſeſe recognoſcant, ac reiſpā videant, id ſine dubio optimum eſſe, ac dicant, *Hoc eſt quod mihi conuenit, hæc via certus ac tutus incedam, virtuti proinde me dare volo, atque ſerio profectū & perfectionē meā procurare: nā reliqua omnia extra hoc vere nihil ſunt, ac mera vanitas.*

Hinc facile patebit, quantopere nocere queant illi, qui in colloquiis & familiari conuerſatione vnum hoc agunt, vt de ingenio, habilitate, & dotib⁹ ac talentis naturalibus ſemper loquantur, hunc aut illum eo nomine laudent & extollant. Dum enim adoleſcentiores ita ſeniores loqui audiunt, exiſtimant in hoc vno totum rei cardinem verti, vnum illud hoc loco magni fieri, & hac ſe parte emergere, celebrari ac famam quaerere debere. Proinde in hoc vnum oculos conijciunt, ipſeque erga omne id quod doctrinam, habilitatem naturæ, & ingenium ſpectat, affectus aſtimatioque in iis indies creſcit; amor vero erga id quod cum virtute, humilitate, & mortificatione coniunctum eſt, magis magisque decreſcit, & eo res demum procedit, vt etiam hæc parui pendere, & præ illis deſpicere incipiant, auſi ante in his quam in illis peccare ac delinquere. Vnde contingit, multos ſenſim corrumpi & vitari, imo etiam poſtea à religione penitus deficere. Multo ſane foret ſatius ſeniores in ſuo cū iunioribus colloquio agere, quāti virtus & humilitas ſit pretii, quamque cuiſlibet neceſſaria, quam parū vero

Seniores eorū iunioribus virtutem præ doctrinā laudent.

sine iisdem & litteræ & ingenii dotes profint, aut, vt melius dicamus, quantum obfint; non autem per id genus sermones, aliquod honoris, excellentiæ, aut famæ, quod ingenio valeant, aut eximia à natura talenta acceperint, desiderium in ipsis excitare, quod primum pãrditiõnis ipsorum esse solet initium.

*Surius 1.
Iun. tom. 7.*

Illustre hac in parte exemplum refertur in vita S. Fulgentii Abbatis. Hic enim erga eos monachos, qui seduli admodum & indefessi operarii erant, & toto die rebus domesticis procurandis assidue impigreque insudabant, sed in rebus spiritualibus non adeo diligentes erant, nec de oratione, lectiõne, recollectiõne spirituali tantum laborabant; parum afficiebatur, paruique eisdem faciebat, quin imo indignos censebat, qui propterea aliquo apud ipsum essent loco. At si quem videret, qui erga res spirituales mirifice afficeretur, deque suo profectu maxime sollicitum, et si alioquin nullum domesticum officium obire nosset, & ad opera externa prorsus esset inutilis, quia erat aut debilis aut æger; erga hunc se aiebat incredibiliter affici, eumque magni facere. Et merito, quid enim refert, aut prodest, præclaras alicui à natura dotes ac talenta inesse, si non sit obediens, & sese submitteat, & superior de illo vti voluerit disponere nequeat? præsertim si hæc illi aut maioris libertatis prætendendæ, aut exemptionis alicuius assumendæ sint occasio. Vnde longe illi foret fatius, huiusmodi eum dona & talenta naturæ nunquam habuisse. Si à superiore in rationum exactiõne Deus periturus esset, habuissetne in domo sua homines egregie practicos, & eximiis donis instructos, bene quidem de huiusmodi rebus sollicitus esset: sed nihil minus quam tale quid ab illo tunc Deus peteret; at vero quæret, num curarit ac sollicitus fuerit, vt subditi sui in spiritu proficerent, vt indies magis in virtute progredierentur, num pro facultatum & talentorum à Domino magnitudine ac modulo quisque illorum suo officio fun-

*S. Fulgentius
virtutem
prætulit in-
dustria.*

ctus sit, & partibus suis satisfecerit, & illarum ergo nullum in profectu suo spirituali detrimentum passus sit. Quarum rerum etiam à subdito rationem Deus exposcet. *Adueniente die iudicii, inquit vixit ille venerabilis, non quæretur à nobis quid legerimus, sed quid fecerimus; non quam bene dixerimus, sed quam religiose vixerimus.* Cum discipulos suos ad prædicandum Dominus Iesus emisisset, illi, vt refert Euangelium, cum gaudio & gloriantes ad eum reuertebantur, dicentes, *Domine, opera mirabilia & miracula fecimus, vt etiam demonia nobis in nomine tuo subiecta sint & obediant.* Sed illis Redemptor ait, *In hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis subiiciuntur, gaudere autem quod nomina vestra scripta sunt in cælis.* In sola quippe regni cælestis conquisitiõne & comparatione gaudere & lætari debemus; cum sine hac vna omnia nobis miracula nihil sint profutura. *Quid enim prodest homini, si mundum vniuersum lucretur, anima vero sua detrimentum patiatur?*

Thom. à Kempis Lib. 1. de contemptu mundi. c. 3.

Luc. 10. 10.

Mat. 16. 14.

Si autem ita tam nos, quam ipsemet Christus Dominus de occupationibus & ministeriis spiritualibus, ad animas etiam & lucrandas & conuertendas institutis, censeat; illorum scilicet causa, non debere nos nostri ipsorum obliuisci, (quod nihil prorsus utilitatis nobis hæc allaturæ sint, etiamsi orbem vniuersum ad Deum conuerteremus) quid erit de reliquis omnibus occupationibus dicendum? Nefas scilicet est Religiosum ita studiis litterariis absorberi, & occupationibus se immergere externis, vt proprii cum profectu capiat obliuio; orationis inquam, examinis conscientiæ, exercitii mortificationis ac penitentia obliuiscatur; de rebus spiritualibus postrema sit & minima cura, tempus etiam inconuenientissimum illis assignetur, & si quod sit exercitium omittendum, illarum solum prætermittatur quod qui faceret, nã is sine spiritu viueret, & non sicut Religiosus.

De discipulo suo Dositheo refert S. Dorotheus, eum, cum infirmorum cura illi

illi esset concredita, sui officii partes sedulo impleuisse, insignem agrorum curam habuisse, lectos scite decenterq; instruisse, cubicula nitide cōposuisse, ita ut mirus in re omni nitor & mundities re-
luceret. Quodam tempore cum ipse Dorotheus valetudinarium adiret, agrōs inuisurus, ait illi Dositheus, Venit mihi, Pater, quædam vanæ gloriæ cogitatio, quæ mihi suggerit, dicens, Quam bene omnia nitideq; adornasti! quam hoc superiori tuo futurum est gratum! Vnico autem Dorotheus responso omnem vanæ gloriæ titillationē ab eo statim amovit, dicens, Valde quidem sedulus & operosus, non tamen bonus & probus effectus es monachus: bonus quidem ac diligens infirmarius, non tamen bonus Religiosus. Det igitur quislibet operam, itaque vivat, ne hoc de se dici queat: Bonus quidem valetudinarii curator, aut bonus ianitor factus es, at parum bonus Religiosus: eximius quidem scholaris, magnus Doctor, ac bonus concionator evasisti, non tamen probus laudatusque Religiosus. Non enim idcirco huc venimus, sed tantum ut boni Religiosi simus: hoc vnum est, quod nobis estimandum & procurandum, semperque præ oculis habendum est, reliqua vero omnia non nisi ut accessoria & velut appendix, respectu profectus nostri spiritualis, habenda sunt: secundum illa Christi verba, *Matth. 6. 33. Quarite ergo primum regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adjicientur vobis.*

De patris illis Eremitis & Anachoretis legimus, eos, quia non semper legere, meditari & orare poterant, reliquū tempus cistellis & sportulis, aliisque manualibus operibus consociendis impendisse, ne profus otiantur; nonnullos vero eorum ad anni finem, ea quæ toto anno operati erant, igni iniicere solitos, quod redacta ex iis pecuniola ad sui sustentationem minime opus haberent; nam solum ad ortum euitandū, ac tempus bene impendendum laborabant. Sic nos in nostrum proprium profectum ante omnia & potissimū intendere oportet; reli-

qua vero negotia & occupationes, tamen si in proximi gratiam susceptæ, non aliter assumendæ sunt, quæ suas sancti illi Eremiticæ sportulas texebant: non autem ut idcirco nostri ipsorum obliuiscamur, aut animæ propriæ negotia negligamus, aut earū causa, vel minimū à perfectione, quæ spectamus, desciscamus. Quamobrem id semper veluti fundamentū, & ceu primū quoddam principium, tenendū, videlicet exercitia spiritualia, quæ ad nostri ipsorū profectum diriguntur, semper primo esse loco & præ aliis exercendā, nulla etiā de causa, eadem intermittenda. Hoc namq; est, quod integros nos conservare debet, & in virtutum via progredi faciet, in quo si vel modicum defecerimus, statim nos à recto tramite deflectere ac deficere apparebit. Et sane nimis quam quotidiana experientia notissimum est, dum in via perfectionis deficiimus, non aliā defectus huius causam esse, quam quod nonnihil in spiritualibus exercitiis refraximus atq; in-
Arui cor meū, quia oblitus sum comedere panem meum. Si enim animæ nobis alimentū & restauratio desit, proculdubio languidi, debiles & torpidi efficiemur. Quamobrem B. P. N. serio id ipsum nobis inculcat, ac sæpius rei huius nos cōmonefacit. Quodam enim loco sic ait: *Eorū qui in probatione versantur, quin imo ceterorum omnium studium circa ea versari debet, quæ ad sui abnegationem spectant, atq; ut magis in virtute & perfectione proficiant.* Et alio loco sic: *Omnes suum tempus rebus spiritualibus impendant, & deuotioni quærendæ pro mensura gratiæ Dei ipsis cōmunicata insistant.* Demū alio sic loquitur: *Singuli præ finitum sibi tempus orationi, meditationi, lectionique impendant cum omni diligentia in Domino.* Notandum vero illud quod ait, *Cum omni diligentia.* Inde ad oculum patebit, nemini, cum bona superiorum venia, etsi plurimis alioqui, tum à superiore iniunctis, tum ratione officii quo fungitur, sibi necessario exequendis, negotiis distineatur, exercitia ordinaria spiritualia omittere fas esse, neque enim vllus superior est, qui

Matth. 6. 33.

Cassian. lib. 10. c. 24. de Abbate Paulo.

Psalm. 101. 5.

comedere panem meum. Si enim animæ nobis alimentū & restauratio desit, proculdubio languidi, debiles & torpidi efficiemur. Quamobrem B. P. N. serio id ipsum nobis inculcat, ac sæpius rei huius nos cōmonefacit. Quodam enim loco sic ait: *Eorū qui in probatione versantur, quin imo ceterorum omnium studium circa ea versari debet, quæ ad sui abnegationem spectant, atq; ut magis in virtute & perfectione proficiant.*

3. p. confit. c. 7. c. 27. & 109. 11. summarii.

Et alio loco sic: *Omnes suum tempus rebus spiritualibus impendant, & deuotioni quærendæ pro mensura gratiæ Dei ipsis cōmunicata insistant.*

Reg. 21. summarii.

Demū alio sic loquitur: *Singuli præ finitum sibi tempus orationi, meditationi, lectionique impendant cum omni diligentia in Domino.*

Obedientia non vult, & superior nequit tempus orationis relere.

qui regulas, & quidem regulas tanti momenti, quanti ista sunt, a quoquam suorum violari infringiq; velit. Nemo proinde suae imperfectiōni ac negligentiae in exercitiis spiritualibus exequendis obedientiae velamen praetextat, dicendo, Non potui orationem, vel examen conscientiae, vel lectionem spiritualem instituere, quia rebus aliis obedientia me occupavit. Neque enim obedientia his impedimento est, sed propria socordia & exigua erga res spirituales affectus. Vnde S. Basilius monet, fideliter admodum Deo non tempora impendere debere, quae orationi & exercitiis spiritualibus exequendis praefinita habemus. Si contingat autem subinde, ut ob occupationem necessario ingruentem, orationi vel conscientiae examini insistere debito tempore non possimus, magnum quoddam desiderium defectum hunc supplendi, & quam possimus citissime reparandi, habere debemus. Vt verbi gratia, quando satis ac sufficienter naturae non comeditus, vel dormiimus, quod noctem totam apud aegrum egerimus, tum ut illius confessionem exciperemus, tum ut ad feliciter moriendum eum disponeremus; statim illum defectum supplere satagimus, & tempus commodum ad hoc nobis non deest. Atque haec superiorum mens & intentio est, si quando aliquem eo quod spiritualia sua exercitia obire solet, tempore, aliis, quod aliquando ita rei necessitas postulet occupant: neque enim propterea haec volunt ab ipso omitti, sed duntaxat paulisper differri, ac postea plene perfecteque suppleri, iuxta illud Sapientis monitum, *Non impediaris orare semper: non ait, Non impedias, sed, non impediaris*, id est nullum sit impedimentum, vel turbatio tam magna, quae obstet, quo minus semper orationem tuam peragas. Bono autem Religioso nunquam huiusmodi impedimentum occurrit: semper quippe reperit tempus aliquod opportunum, quo defectum suppleat & reparat.

Serm. de venunt. saeculi istius, & spirit. profectio-nu.

Si necessario differatur, quamprimum suppleri debet, omitti nunquam.

Eccl. 18. 22.

S. Dorothei. serm. seu

S. Dorotheus cum esset hospitum &

peregre venientium fratrum curator, ac proinde serius cubitum concederet, nonnunquam etiam noctu de lecto surgeret, quo hospitibus necessaria subministraret; nihilominus scribitur, semper cum fratribus reliquis ad orationem surrexisse; quin etiam fratrum cuidam curam dedisse, ut se de somno excitaret, quod id excitator matutinus (quod eum sciret officii suis in multam noctem occupatissimum fuisse) facere differret; quo accedebat, quod est febris quadam is nondum plene conualuisset. Hoc scilicet erat, ne qua in parte quis exercitiis suis spiritualibus desit, ac ne, quo minus ea obeat, aliquam occupationem in causa fuisse praetextat, & propter illam deinde reliquo die exarmatus ac turbatus incedat. Eodem etiam loco quidam senex Angelum refertur vidisse, thurificantem omnes, qui diligenter ad orationem se contulerant, necnon vacua illorum loca, qui a superiore impediti orationi interesse non poterant, non autem illorum, qui praeter negligentia propria eam omittebant. Erit hoc & consolatio iis, qui ob occupationes a superiore iniunctas, praefinito ac debito tempore una cum reliquis spiritualibus exercitiis intendere nequeunt, & ut sedulo aduigilemus, ne est propria negligentia & socordia eadem omittamus.

CAPVT II.

De affectu & desiderio, quo erga virtutem ac perfectionem ferri debemus.

Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Ethl iustitia particolare & proprium sit nomen vnius de quatuor virtutibus cardinalibus, quae ab aliis tribus distincta sit, simul tamen vniuersale & commune omni virtuti & sanctitati nomen est. Bonam siquidem & sanctam vitam vocare solemus iustitiam, sanctum vero & virtutis sectatorem,

deff. 11. in Biblioth. SS. PP. Tom. 3.

Pro

Ma

Ma

S. H

Psal.

Perf. det ab dem d. no.

Sap. 6.

Matth. 5. 6. Iustitia pro perfectione accipitur.

Prov. 11. 6. sem, iustum dicere. Vnde ait Sapiens, *Iustitia* (id est sanctimonia) *rectorum liberabit eos.* Atque hoc eam modo in multis sacrae Scripturae locis accipi videmus.

Matth. 5. 20. Dixit Redemptor noster Iesus, *Nisi abundauerit iustitia vestra, id est, nisi virtus, religio ac sanctimonia vestra fuerit maior, plusquam Scribarum & Phariseorum.* Hoc item sensu capienda illa sunt eiusdem Christi ad Ioannem Baptistam, eum baptizare detrectantem, verba: *Sic decet nos implere omnem iustitiam, id est, exemplum dare obedientiae, humilitatis, omnisque perfectionis.* Hac item significatione lumitur in verbis illis initio positus. Beatos ergo pronunciat Dominus eas, qui tam incredibili introrsum virtutis ac perfectionis desiderio ardent, ut eam & esurire & sitire videantur, quoniam illa saturabuntur, & eiusdem tandem compotes fient. Atque haec vna est de octo illis beatitudinibus, quas nobis ipse in praclaro illo sermone, in monte habito, & docuit & praedicavit. In qua verba sic scribit S. Hieronymus, *Non nobis sufficit, velle iustitiam, id est virtutem & perfectionem, nisi etiam quamdam iustitiae virtutisque patiamur famem & sitim, ut dicere cum Propheta possimus, Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.*

Matth. 3. 15. *Sic decet nos implere omnem iustitiam, id est, exemplum dare obedientiae, humilitatis, omnisque perfectionis.* Hac item significatione lumitur in verbis illis initio positus. Beatos ergo pronunciat Dominus eas, qui tam incredibili introrsum virtutis ac perfectionis desiderio ardent, ut eam & esurire & sitire videantur, quoniam illa saturabuntur, & eiusdem tandem compotes fient. Atque haec vna est de octo illis beatitudinibus, quas nobis ipse in praclaro illo sermone, in monte habito, & docuit & praedicavit. In qua verba sic scribit S. Hieronymus, *Non nobis sufficit, velle iustitiam, id est virtutem & perfectionem, nisi etiam quamdam iustitiae virtutisque patiamur famem & sitim, ut dicere cum Propheta possimus, Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.*

S. Hieron. *Non nobis sufficit, velle iustitiam, id est virtutem & perfectionem, nisi etiam quamdam iustitiae virtutisque patiamur famem & sitim, ut dicere cum Propheta possimus, Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.*

Esal. 41. 2. *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.*

Perfectio pendet ab eiusdem desiderio.

Sap. 5. 18. *Perfectio pendet ab eiusdem desiderio.*

Perfectio pendet ab eiusdem desiderio.

Perfectio pendet ab eiusdem desiderio.

Perfectio pendet ab eiusdem desiderio.

Perfectio pendet ab eiusdem desiderio.

commouentur: adeo quidem, ut quo maior est amor & desiderium finis, eo etiam maior eius assequendi cura adhibeatur & diligentia. Vnde permagni refert, ut ipsum virtutis ac perfectionis desiderium magnum sit, ut simul ipsa eius consequenda & habenda cura & diligentia, magna sit. Tam porro, ut profectum aliquem faciamus, necessarium est, hocce nobis desiderium inesse, quod ex intimo cordis nostri proueniat, nosque post se abripiat, ut ita necesse non sit nostrum in hac re impulsum sequi, ut, qui ipsum minime habuerit, parua de eo spes habenda sit. In exemplum afferamus Religiosum; & sibi deinde doctrinam hanc quisque iuxta statum suum applicare poterit. Bona quidem & pernecessaria in omni Religione res est, accurata superiorum super subditos suos vigilantia; necessaria ibidem quoque est reprehensio, & in delinquentes animaduersio, ei tamen Religioso, qui non nisi hoc intuitu & respectu sua omnia agat, non multum fidentum est: quia is respectus ad summum causa erit, ut ad aliquod tempus, quando super eum oculus superioris aduigilat bene rem agat; at, si ex sincero corde, & è vero sui ipsius profectus desiderio hoc non egerit, parua rei huius habenda est ratio, quia is non poterit durare, sed statim deficiet.

Quantus amor finis, tanta reliqua operationes.

Hac inter ea, quae metu quodam violento, & ea quae naturaliter mouentur, est differentia: quod quae violenter mouentur (quia motus is è vi & impressione aliena tantum oritur) quo longius feruntur, eo feruntur debilius & languidius; sicut in lapide in altum & sublimè vi quadam eiecto cernere est. In iis autem quae motu naturali mouentur, sicut dum is lapis ad suum tarsus centrum descendit, plane contra euenit; quia quo longius illa progrediuntur, eo mouentur celerius. Hoc porro discrimen etiam cernere est inter eos qui sua ideo tantum obeunt, quod aut

Differentia motus naturalis & violenti.

Hoc porro discrimen etiam cernere est inter eos qui sua ideo tantum obeunt, quod aut

Hoc porro discrimen etiam cernere est inter eos qui sua ideo tantum obeunt, quod aut

Hoc porro discrimen etiam cernere est inter eos qui sua ideo tantum obeunt, quod aut

Hoc porro discrimen etiam cernere est inter eos qui sua ideo tantum obeunt, quod aut

Hoc porro discrimen etiam cernere est inter eos qui sua ideo tantum obeunt, quod aut

Hoc porro discrimen etiam cernere est inter eos qui sua ideo tantum obeunt, quod aut

Hoc porro discrimen etiam cernere est inter eos qui sua ideo tantum obeunt, quod aut

Hoc porro discrimen etiam cernere est inter eos qui sua ideo tantum obeunt, quod aut

corripi castigatique facto vel verbis à superiore vereantur, aut quod ab ipso presente coram videantur, aut ob alios quosdam respectus humanos, & inter eos, qui vel amore virtutis, vel puro Deo placendi desiderio ad eadem facienda impelluntur: quod primus ille impetus non duret diutius, quam ipsa duret reprehensio, & alterius desuper aduigilantis inspectio; quam primum vero deficiat ac pereat. S. Gregorii Pontificis à Mita Gordiana (vri ipsemet scribit) dum à sororibus suis Tarsilla & Amiliana leuitatis morum, & quod decentem grauitatem minime seruaret, quam religiosus habitus, quem exterius gestabat, requireret, insimularetur; tam diu quamdam vultus grauitatem praeferebat, quam diu à sororibus reprehendebatur, atque in bonam omnia partem accipere videbatur: sed statim ac reprehensio & correptio sororia transisset, fictam illam ementitamque grauitatem seponerat, tempusque omne in fabulas, & leuitates, & iocularia cum saecularibus, quae in Monasterio eodem commorabantur puellis colloquia impendebat. Erat scilicet ipsa adinstar arcus cuiusdam valido adactoque nervo intensi; nam cum hic remittitur, simul etiam ille remittitur, & in primum naturalemque situm reuertitur. Quia enim id ex animo sincero non procedebat, sed violentum quid erat & coactum, idcirco nec durabile, nec perseverans.

Gregor. homil. 38. in Euangelia.

Nullum violentum perpetuum.

Porro ipsius perfectionis negotium violenter agendum non est, sed ex animo & corde vere procedat oportet. Atque id innunt illa Redemptoris nostri Iesu ad adolescentem illum Evangelicum verba: *Si vis, inquit, perfectus esse.* Nam si ipse nolis, omnis aliunde diligentia & remedia quae adhibere poterunt superiores ad te perfectum faciendum, frustra erunt. Atque haec responsio & solutio eius est quaestioni, quam S. Bonaventura proponit, cur scilicet olim vnus superior mille regendis monachis, imo (vt S. Hieronymus & Augustinus scribunt)

Matt. 19. 21.

Opusc. de perfect. Relig. l. 1. c. 39.

tribus, aut etiam quinque millibus sufficeret, qui scilicet omnes sub vno superiore & Archimandrita solebant esse; hodie vero non nisi ad decem, vel etiam pauciores, regendos, rector ac superior vnus vix sufficiat? Rei huius causa est; quia antiqui illi Monachi viuum quoddam & ardens perfectionis desiderium suo in corde habebant, & qui interius ibi ardebat ignis, eos ad proprium perfectum ex animo faciebat intendere, & magno quodam in via perfectionis feruore pergere. Nam *fulgebunt iusti, & tanquam scintilla in arundineto discurrent.* Qua Spiritus sanctus metaphora euidenter admodum velocitatem & agilitatem expressit, qua iusti per virtutis iter, vbi ignis hic in eorum cordibus semel exaestuare cepit, currunt. Gernere est quanta in arundineto arido, si quando ignis in id incidit, flamma celeritate & leuitate discurrendo vagetur: neque vero minori iusti per virtutis semitam feruntur, quando ab igne illo diuino succensi & inflammati sunt. Quia autem ita hoc aestuabant praesens illi monachi, propterea nullo, ad hoc incendium iniiciendum, habebant superiore opus; sed tantum vt ardorem hunc semel conceptum & aleret & foveret. At quando diu illud incendium nullum in corde hominis locum habet, non modo vnus superior decem regendis non sufficit, verum nec decem quidem vni colendo & ad perfectionem promouendo, si is à parte sua nolit satis erunt. Res haec manifestissime & ad oculos patet: quid enim profuerit obire & lustrare cubicula ad videndum num quis orationi incumbat? an non, postquam iam visitans clauso ostio recessit, qui visitatus est facere intus queat quod libuerit? an non, quamuis genua in speciem orantis flectat, de studiis, negotiis agendis, aliisque id genus rebus impertinentibus cogitare. An non, quando ei ratio conscientiae reddenda est, ea tantum dicere potest quae voluerit, & praeterire silentio,

Cur olim multi millibus vnus praesens superior, non vix pauculus.

Sap. 3. 7.

Voluntas perfectioni necessaria.

tio, quæ magis scire interrogantem referat? An non, dicere, omnia sua bene se habere, cum tamen ad deo bene non habeant, ut etiam male? Nam frustra de foris omnia adhibentur remedia, si ipse à parte sua nolit, & sincere & ex animo perfectionem non desideret. Locum hic habet id quod respondit olim S.

Thomas Aquinas: Cum enim quodam tempore eum foror interrogaret, quoniam posset modo saluari; respondit vir sanctus, *Volendo*. Si enim ipse velis, *saluaberis*; si velis, *proficies*; si demum velis, *perfectus eris*. In hoc itaque totius difficultatis cardo vertitur, ut modo velis, & ex animo serioque id desideres: Deus enim à parte sua paratissimus est ad nobis succurrendum. Id si non feceris, quidquid hac in parte superiores facere possunt, frustraneum & superfluum erit. Tu tuum ipse cordi habere profectum debes, id enim tibi soli faciendum incumbit, tua in eo res vertitur, non autem aliena, & ob hanc causam Religionem ingressus es. Persuadeat autem sibi quisque, quo die in hoc negotio elanguerit, sui ipsius & eorum quæ ad profectum suum pertinent, oblitus fuerit, & ut exercitia sua spiritualia bene peragantur curare destiterit, & viuum illud ardensque proficiendi & in virtute progrediendi, mortificandi que sui desiderium intermori ceperit, eo primum die negotium suum malo esse loco incipere. Hinc etiam B. P. N. in ipso Constitutionum ac Regularum nostrarum initio, illud nobis ut fundamentum proponit: *Interna*, inquit, *charitas, & amoris illius lex, quam sanctus Spiritus scribere, & in cordibus imprimere solet, potius quam vlla externa constitutiones, nos in sancto Dei seruitio conseruatura, gubernatura atque promotura est*. Itaque hic amoris diuini ignis, & maioris eiusdem gloriae & honoris desiderium, semper nos succendere & excitare debet, ut in virtutem via semper promoueamus & ulterius tendamus.

Vbi autem hoc desiderium vere in corde ardet, ipsum totis nos viribus cogit ad illud quod desideramus consequendum incumbere. Naturaliter enim semper industrii ac solertes sumus ad quaerendum & inueniendum id quod desideramus, & nunquam media nobis desunt illius obtinendi. Quocirca vere *Sap. 6. 18.* supra dixit sapiens, obtinenda & habenda sapientiae principium esse, verum & cordiale eiusdem desiderium & cupiditatem. Præterea, ex hoc quod virtus ex intimo corde desideretur ac procedat, aliud non exiguum bonum sequitur, per quod nimirum medium hoc adeo efficax & potens redditur, nempe quod ea, quæ ex se etiam difficillima sunt, per hoc facilia reddantur & dulcia. Dic mihi, unde tibi tam facile fuit & mundum relinquere, & religionem ingredi, an non inde, quia id ex animo & corde desiderium tibi enatum est? Dedit namque tibi Dominus efficacem ad hoc voluntatem & affectum, gratiam inquam vocationis, abstulit item omnem affectum erga res mundi, eumque in piuum erga ea quæ Religionis sunt affectum commutauit, itaque tibi negotium hoc facile reddidit. Cur autem is, qui adhuc in mundo manent, ea res tam ardua & difficilis videtur? Quia hanc, quam tibi dedit, illis Deus voluntatem & affectum negauit; & quia, ut ipsi met aiunt, eos Deus huc non vocauit, nec hanc vocationis illis gratiam contulit. Sicut ergo ingens illud desiderium ac voluntatem, quam ad Religionem assumendam conceperas, tibi adeo facilem reddidit, ut nec pater, nec mater, nec reliqui consanguinei, imo ne mundus quidem totus ab ea te diuellere potuerint; ita etiam, ut in Religionem aliquem profectum facias, utque eius exercitia tibi facilia reddantur, illam necesse est voluntate in te integram durare, quã habuisti, dum primum ad statum Religiosum animum applicares; quæ dum durabit, omnia tibi facilia videbuntur; at, si hæc defecerit, vniuersa difficilia, graua, &

B 2 ardua

1. p. lib. 3. c.
37. h. p. pra-
dicat.

In præmis
Constitut. §. 1.

Voluntas
reddit perfe-
ctionis viam
suauem.

*Nec res ipsa,
nec superioritas,
sed tunc
tibi difficultas
est.*

*Epistol. p. 1.
Epist. 2.*

Ephes. 4. 18.

ardua tibi apparebunt. Hæc videlicet causa est, cur aliquando ita ponderosi & graues, aliquando è contra ita agiles & expediti in via Domini sumus: neque enim aut rebus ipsis, aut superioribus, sed nobis ipsis, paræque nostræ virtuti & mortificationi ea res ascribenda. Non secus ac, vt bene ait R. P. Magister Auila, aliquis qui sanus & firmo vegetoque corpore est, sine vlla difficultate ingens aliquod pondus subleuat, æger autem, vel puer dicit, hui quam hoc graue & ponderosum est! Hæc scilicet difficultatis, quam experimur, causa est; qui res quidem ipsæ in se sunt eadem, quæ nobis aliquando visæ sunt etiam leues & faciles, iisque delectati sumus: culpa vero omnis in nobis est, quia cum deberemus esse viri, & multum in perfectionis via, & in *virum perfectum* (vt loquitur Apostolus) excreuisse, in virtute vix dum pueri sumus, & in hoc profectus desiderio, cum quo Religionem ingressi sumus, velut ægri defectis viribus elanguimus.

CAPVT III.

Ingens hoc profectus nostri desiderium, præstantissimum quoddam ad gratiam diuinam recipiendam medium, & primaria dispositio est.

*Serm. 3. super
Psal. 118.*

Permagni quoque nostra refert, hocce in spiritu proficiendi desiderium esuriem & sitim nos habere; illud namque vnum de præcipuis mediis, & è melioribus est dispositionibus, quas quidem à parte nostra, vt quam desideramus, virtutem & perfectionem nanciscamur, adferre possumus. Ita quippe S. Ambrosius id asserit, quando, inquit, incredibile quis sui profectus tenetur desiderio, nec non in virtute & perfectione

proficere semper & crescere gestit, tantopere id Deo placet, vt bonis, charismatibus & gratiis suis hunc assidue locupletet. Atque huc etiam illa beatissima Virginis, quæ in Cantico suo protulit, verba, *Esurientes impleuit bonis*, trahit. Id ipsum antea & Propheta significarat, dum ait, *Quia satiauit animam inanem*, id est sitibundam, & *animam esurientem satiauit bonis*. Illos, inquam, qui tantum virtutis ac perfectionis desiderium habent, ipsam vt esurire & sitire videantur, Dominus multis replet & ditat donis spiritualibus; quia summpere illi ardens & bonum cordis nostri desiderium placet. Sic Danieli apparet Angelus Gabriel, ideo eius asseruit orationes à principio exauditas esse, quia *vir desideriorum erat*. Dauidi etiam Regi regnum ideo Deus pro posteris eius confirmauit, quod desiderium ac voluntatem haberet templum ac domum Domino ædificandi, ac licet ab ipso construi eam nollet, sed filio eius Salomoni illius constructionem referuaret; hoc tamen desiderium ac voluntas summpere illi placuit, & ab eo non minus meruit compensari, quam si re & opere ipso præstitisset. Zachæus quoque, vt in Euangelio refertur, desiderauit tantum videre Iesum, & ecce, prius ille à Domino videri meruit, qui & vltro illi se in conuiuiam obtulit, eiusque domum ingredi dignatus est.

Magis hoc ipsum exaggerat Salomon, de sapientia, quæ iplemet Deus est, loquens, dum ait, *Facile videtur ab his, qui diligunt eum, & inuenitur ab his, qui quarunt illam*. Nolle vultis quam facile? *Praoccupat*, inquit, *eos qui se ex animo & serio concupiscunt, vt illis se prior ostendat*, iam ipsa ante apud te erat, quam tu eam desiderare inciperes. *Qui de luce vigilauerit ad illam, non multum laborabit vt eam reperiatur*, huc illucque discurrendo: nam statim ac domus suæ ianuam aperue-

Luc. 1. 31.

Psal. 108. 3.

Dan. 9. 23.

*2. Reg. 7. 12.
& 13. & 16.*

Luc. 19. 5.

Sap. 6. 13.

aperuerit, *assidentem illam foribus suis inueniet*, expectantem vt illi aperiat. Itaque diuina hæc sapientia, qui ipsemet Deus est, primum aperiens se offeret. O infinitam Dei nostri bonitatem & misericordiam! Satis illi nõ est nos queritare, & hinc inde inuestigare, & ad ianuam nostram semel aut bis pulsare, vt illi aperiamus. *Ecce*, in Apocalypsi, *sto ad ostium, & pulso*: Et in Canticis, *Aperi mihi soror mea*. Hoc inquam Deo satis non est, sed quasi clamando defatigatus, expectabundus ad fores nostras assidet, indicans se iam dudum ingressurum fuisse, nisi ianuam occlusam inuenisset, nihilominus adhuc inde non abscedere, sed considere, vt statim ac aperuerit, in ipsum incidat. *Assidentem enim illam foribus suis inueniet*. Quamuis autem Deo cordis tui ostium aperire, bonisque eius inspirationibus respondere distuleris, non idcirco tamen is inde abiit, quia mauult ingredi, quam re infecta recedere; & ad ostium residendo commoratur, expectans vt illi aperias. *Expectat*, inquam, *Dominus, vt misereatur vestri*. Neque enim vllus meus tam amici sui familiaris ædes subite desiderat, quam animam vestram Deus; longeque ipse audius se nobis cõmunicare cupit, inq; nos beneficia aliqua conferre, quam ipsi ad eadem recipienda parati & prompti esse possemus: expectat tantum & præstolatur, vt illum ipsi ante desideremus, & hoc ipsum pacto esuriamus & sitiamus. Clamat enim, *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat*: nam *ego sitienti dabo de fonte aqua vita gratis*. Vult itaque Dominus, vt magno erga virtutem & perfectionem desiderio feramur, vt, cum aliquid horum ipse nobis dederit, illud nos velut pretiosum quid, magnifacere & conseruare nouerimus: quod enim parum desideratur, id, postquam iam concessum & datum est, parui etiam fieri ac vilipendi solet. Atque idcirco, vna de præcipuis causis, ob quas in virtutum studio tam parum promouemur, & in via perfectionis semper in poste-

rioribus hæremus, est, quod eam ardentè nec esuriamus, nec sitiamus. Tam frigide & languide quippe eam desideramus, vt quæ habemus desideria, magis mortua & frigida, quam viua & ardentia esse videantur.

Sunt quidam, vt ait Sanctus Bonauentura, qui bona quidem concipiunt proposita, & multa sancta desideria; sed nunquam seiplos vincunt, aut aliquam sibi vim inferunt, ad eadem opere ipso exequenda, iuxta illud Apostoli, *Velle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio*. Hæc sæpenumero vera proposita aut desideria non sunt, sed nonnisi quædam velleitates, quæ quidem vellent, non tamen volunt. Vti piger, qui *vult, & non vult*: neque enim manum operi vult admouere, de quo alio loco ait Sapiens, *Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quidquam manus eius operari: tota die concupiscit & desiderat*, hinc, teste Sancto Hieronymo, *in desideriis est omnis otiosus*. Vnde Magister Ioannes Auila non incongrue huiusmodi homines comparat iis, qui inter somnium magna quædam & multa se agere putant, at vbi expergefacti sunt, eorum nihil, sed plane aliter agunt. Secundum illud Prophetæ, *Isa. 29. 8. Sicut somniat esuriens, & comedit; cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima eius*: ita hi, quamdiu orationem peragunt, multa & magna pati, ab omnibus etiam contemni & vilipendi velle videntur: at, postquam inde digressis aliqua horum offertur occasio, longe secus agunt quam conceperant. Somniant scilicet, nec eorum vera fuerant desideria. Alii vero pietatis in tabella militibus eos similes esse dicunt, semper quidem stricto mucrone hostem ferire paratis, nunquam tamen ictum vllum vibrantibus. quibus illud Psalmographi applicare liceat, *Verumtamen in imagine pertransit homo*. Atque ita nonnullis vita omnis præterit in ictu semper intentando, & nunquam dando. *Isaias demum eos assimilat*

Process. 4.
Relig. 6. 3.

Rom. 7. 18.

Prou. 13. 4.

Prou. 21. 22.

Epist. 4. ad
Rustic. Monach.

Isa. 29. 8.

Psalm. 38. 7.

Apoc. 3. 20.
Cant. 5. 6.

Isa. 30. 18.

Ioan. 7. 37.
Apoc. 21. 6.

Isa. 37. 3.
4. Reg. 19.

mulieri parturienti, & præ dolore clamitanti, nunquam tamen fœtum vllum in lucem edere absoluenti: *Venerunt Filii vsque ad partum, & virtus non est parienti.* Sic hi semper quidem bonum aliquod parere videntur, ac nunquam id pariunt, aut parere desinunt. Sanctus Hieronymus in illa Domini apud Matthæum verba; *Va autem pregnantibus & nutrientibus in illis diebus,* sic scribit, *Va illis animabus, quæ non perduxerunt sua genimina,* id est bona desideria, in virum perfectum; sed ea mox vt concepta sunt, in conceptu & vtero suffocantur: nam nunquam in operis lucem ea proferre, aliud non est, quam velut in vtero offocare & enecare. Va inquam iis, quorum tota vita in desideriis meris consumitur, & quos ingruens inexpectato mors omni prorsus opere destitutos reperit. Postea quippe non solum concepta olim & habita desideria illis non proderunt, verum etiam castigationem promerebuntur, quod bonas a Patre luminum datas inspirationes, executioni non mandarint, atque adeo tunc illæ, velut proprii filii in parentes, aduersus eos insurgent, à quibus vice versa propugnati fuissent, si eos in lucem enixi essent.

2. Reg. 18. 9.

Quemadmodum Absalomi fulua & super aurum rutilans cæsaries laquei vice postea fuit; ita multi tempore mortis è bonis & auratis suis desideriis suspensi interibunt. Vidisse se Sanctus Ioannes in Apocalypsi sua scribit mulierem parturientem, illique adstantem vastum quendam draconem, ad fœtum iam recentes editum in lucem, deuorandum: sic quoties anima bonum aliquod sanctumue propositum concipit, omnibus viribus suis dæmon ipsum tollere aut interturbare conatur: vnde nostrum est, ex aduerso omnibus nervis & qua possumus contendere, vt desideria nostra sint huiusmodi & tantæ efficacæ, vt eadem opere ipso post exequamur. Hoc & Isaiam verbis illis tam pregnantibus quam

Apoc. 11. 2.

brevibus, *Si quaritis, quarite,* velle Sanctus Bernardus ait, quasi dixerit Prophetæ: Nolite defatigari, quia desideria & proposita vestra debent esse efficacæ, & ad extremum vsque perseverando durare; & talia esse, quæ vos maxime sollicitos & anxios reddant, ad Deo magis magisque indies placendum. Iuxta illa Michæ verba, *Indicabo tibi, ô homo, quid sit bonum, & quid Dominus requirat à te, utique facere iudicium, & diligere misericordiam, & sollicitum ambulare cum Deo tuo.* Feruida & ardentia scilicet hæc desideria à nobis Dominus exigit, vt ob eadem nos ipse beneficiis cumulet, & omnigenis bonis repleat. Beati ergo illi, qui virtutem & perfectionem tam ardentè esuriunt & sitiunt, quia ipsi haud dubie saturabuntur, & desideriis ipsorum Deus satisfaciet. Sic Sancta Gertrudi dixisse legitur Dominus, Ego vnici quæ fidelium auream dedi fistulam, per quam è desiccato corde meo quidquid desiderat exsugatur & in se attrahat hancque ipse fistulam dixit esse bonam cuiusque voluntatem & desiderium.

Serm. 2. de altis. & bes. sit. cord. Isa. 21. 11.

Mich. 6. 1.

Bona voluntat quidam à Deo obtinet.

CAPVT IV.

Quo quis magis & studiosius rebus spiritualibus se applicat, eo maiori erga eandem desiderio & voluntate ferretur.

Qui edunt me, adhuc esurient; & qui bibunt me, adhuc sitiunt, ait Spiritus sanctus de diuina sapientia loquens. Illud siquidem, teste Sancto Gregorio Magno, inter bona ac delectationes corporales & spirituales discrimen est, quod illæ dum nondum habentur, ingentem sui appetitum ac desiderium prouocent; at, postquam illis iam potimur, ipsum quod adepti sumus, parui aut nihili faciamus. Verbi gratia, qui in sæculo ad alicuius colle-

Ecel. 24. 29. Hom. 16. in Euangel.

collegii regentiam vel Cathedram doctorem desiderat promoueri; mox ubi utriuslibet redditus fuerit compos, illa parui æstimat, sed in aliud quid maius oculos conuertit, puta in opimum aliquem Canonicatum, vel præsidendam in Parlamento provinciali: quæ etiam postquam iam nactus fuerit, illico rem habitam fastidit, adhuc ad sublimiora aspirat, scilicet ad locum in Concilio ac Parlamento Regio, & exinde ad Episcopatum: ac ne illo quidem donatus quiescit, sed statim in aliam adhuc sublimiorem dignitatem amplioreque oculos conuertit: atque adeo omnia quæ hactenus adeptus est parui facit nec ullam in ipsis quietem inuenit.

At in rebus spiritualibus plane secus seferes habet: illæ enim dum non habentur, quandam nobis non habentibus sui nauseam pariunt, & tunc nimium quantum ipsi ab iis alieni sumus: at postquam eas iam gustare cœpimus, & re ipsa possidemus tum pluris facimus, magisque erga easdem afficimur, & eo magis, quo plus eas degustamus & tractamus. Cuius discriminis rationem sanctus Pontifex hanc assignat: Quod, cum bona & delectationes temporales iam adipiscimur & possidemus, tum melius earum insufficientiam & imperfectionem cognoscimus; & quoniam videmus illas nos minime satiare, nec satisfacere, nec illam quam sperabamus in ipsis, satisfactionem adferre, parui pendamus quidquid consecuti sumus, & aliud quid maius sitiamus & appetamus, rati in illo nos quam sperabamus, voluptatem & satisfactionem reperituros. Et sane nos ipsi decipimus: nam erit idem omnino, postquam & hoc, & illud, & alia plura assecuti fuerimus: nulla quippe res nudi huius plene nos reficere ac satiare potest. Atque hoc est quod Samaritanæ alias Redemptor Iesus ait: *Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum*. Bibe quantum libuerit, ex aqua mundi huius, post paulo rursus eandem sitire incipies, nec sitim restingues neque enim voluptatum ac delectationum, quas offert

mundus, aqua sitim nostram restingere & pellere potest, at bona & voluptates spirituales, ubi plene possidentur, tum primum amari, magisque desiderari incipiunt: tum quippe earum pretium & valor magis perspicitur, & quo perfectius eas possederimus, eo ipsas audentius sitiemus & esurietur. Neque vero mirum est, ut ait ibidem S. Gregorius, eum qui spiritualia non est expertus, nec gustare cœpit, iisdem non inhiare aut appetere. *Quia enim amare & desiderare valeat, quod non cognoscit, aut quale sit ignorat?* Vnde scribit S. Petrus, *sit tamen gustastis, quoniam* 1. Pet. 2. 3. *dulcis est Dominus: Et Psalmista, Gustate* Psal. 33. 9. *& videte, quoniam suavis est Dominus.*

Postquam enim Deum resque spirituales perfecte gustare inceperis, tantam in ipsis dulcedinem & suauitatem inuenies, ut illis satiari non posse, sed tuas, post illas ut vulgo dicitur, absumpturus manus videaris. Atque hoc est, quod illis Sapiens verbis indicare nobis velle videtur, *Qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient*. Siquidem quo magis te rebus spiritualibus ac diuinis dederis, eo maiorem earum famem & sitim habebis. At dicet aliquis, quomodo concordant hæc cum eo, quod Samaritanæ ad puteum Christus dixit: *Qui autem biberit ex aqua,* Ioan. 4. 15. *quam ego dabo ei, non sitiet in æternum.* Hic enim ait Christus, eum, qui biberit ex aqua quam ipse daturus est, nunquam amplius siti laboraturum: priori vero loco per Sapientem Spiritus sanctus dicit, nos, quo plus biberimus, eo etiam plus sitituros. quomodo ergo utraque hæc verba inuicem consentiunt? Quæstioni huic pro me respondēt sancti Patres, Christi; ad Samaritanam verba, sic intelligenda videri; eum videlicet qui ex aqua viua, quæ ibi dē promittit, biberit, nullam amplius sensualiū & mundanarum delectationū sitim passurum, rerum scilicet ad spiritum & Deū spectantiū dulcedine efficiente ut ei ille inficere & insipidæ videatur. Vnde præclare S. Gregor. Gregorius: *Sicut post gustum mellis omnia videntur insipida; ita gustato spiritu rebusque* spiri-

spiritualibus ac diuinis, desipit homini omnis caro, & quidquid mundanum est, illi amarum & fastidiosum videtur. Quod autem Sapiens superius indicato loco ait, *Qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient*, de iisdem rebus spiritualibus intelligi volunt: quo enim Deum quis & spiritualia magis degustabit, eo erga eadem maiori ardentiorique desiderio & siti feretur. illorum quippe valorem ac pretium tum magis perspicit, euidentiisque, quanta illarum suauitas sit ac dulcor, cognoscat; itaque maius erga illa desiderium concipiet. Ita scilicet duo hæc loca sancti Patres conciliant.

Porro quomodo hic Salomonis locus *Matth. 5. 6.* conveniat cum eo quod apud Matthæum Christus dixit, *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur*? Hic iustitiam esurientes & sitientes saturandos spondet; Sapiens autem insinuat eos, qui Dominum comederint ac biberint, maiori eiusdem fama & siti laboraturos; Quomodo vero simul consistere queunt esurire ac sitire, & satia-ri? Insignis portò quædam ad hoc responsio est. Tanta scilicet horum bonorum spiritualium dignitas atque excellentia est, ut, licet satient, simul tamen famem excitent; cum cor nostrum reficiant ac contentent, sitim simul quandam sui prouocent. Est nimirum saturitas cum noua fame coniuncta & esuries quædam facietatem plenam includens. Hæc nempe horum bonorum dignitas, magnitudo, ac præcellentia est, ut quidem cor hominis satient ac plene reficiant, ita tamen ut semper post denuo ea & esuriamus & sitiamus; & quanto plus ex iis gustamus, comedimus, bibimus, tanto eorum esuries & sitis plus increseat. Hæc portò fames & esuries nequaquam cor hominum cruciat, sed delectat; sitis hæc non fatigat, nec torquet, sed recreat potius, & quamdam in corde satisfactionem & ingens gaudium adfert. Esto perfecta & completa satu-

ritas non nisi in cælo futura sit, secundum illa Psalmistæ verba, *Satiabor cum apparuerit gloria tua; Et Inebriabuntur ab ubertate domus tue.* *Psalm. 16. 5f.*
Psalm. 35. 9.

In hac ipsa tamen gloria cælesti, Sanctus Bernardus ad illa priora verba scribens, ita nos ait ab ipsa Dei Optimi Maximi visione satianos, ut semper velut esurientes & sitientes futuri simus: quia nullum nobis ter beata illa Dei visio fastidium causabitur, sed semper nouum quendam Dei videndi, & eo gaudendi appetitum nobis excitabit, perinde ac si eum primo tunc videre inciperemus. Sic Ioannes in Apocalypsi sua vidit beatos & electos ante thronum & Agnum stantes, & magno animi iubilo & exultatione *quasi Canticum nouum cantantes.* *Apoc. 14. 3.* Quia canticum illud semper nobis erit nouum, & diuinum illud manna tam nouum, & inexpertum quotidie dabit saporem, ut semper, velut noua admiratione perfusi, dicturi simus, *Manna! Quid est hoc!* Ita portò, in hoc mundo etiam de rebus spiritualibus & sentiendum & dicendum est (quædam quippe sunt cælestium participatio:) ex vna enim parte satiant, & famem pelunt, corque adimplent; ex alia vero nouam sui ipsarum & famem & sitim excitant; & quo plus iis nos damus, profundiusque illas degustamus, ac fruimur, magis ad easdem esuriendo sitiendoque inardescimus. Hæc portò fames, quædam satietas est, hæcque sitis, quædam animi est refocillatio, & summa refectio. Hæc autem omnia tantam in nobis rerum spiritualium æstimationem, tamque æstiuans erga easdem desiderium & affectum excitent necesse est, ut mundana & terrestria omnia & obliui & perosi, cum Apostolo Petro dicamus, *Domine bone non est nos hic esse.* *Matth. 17.*

esse.

* * *

CAPVT V.

Euidens argumentum est aliquem in Dei gratia esse, si ardenti quodam studio in perfectione sui crescere & proficere concupiscat.

VT autem ad feruens profectus nostri desiderium, & inexplibilem quandam famem ac sitim in virtute progrediendi, Deoque quotidie magis magisque placendi, concipiendum magis animemur, maioremque ad hoc curam & diligentiam adhibeamus; non parum ad hoc utilis nobis erit quædam maximi momenti res, maximæque consolationis, cogitare scilicet, desiderium hoc vnum de maximis ac certissimis signis esse, Deum in alicuius anima commorari, eique bene cum Deo conuenire. Testatur hoc Sanctus Bernardus, dicens, *Nulum omnino presentia Dei in anima certius testimonium est, quam desiderium gratia, virtutis ac perfectionis amplioris.* Confirmat id verbis ipsiusmet Dei apud Sapientem loquentis, *Qui edunt me, adhuc esuriunt; & qui bibunt me, adhuc sitiunt.* Si itaque insatiabilem rerum spiritualium & diuinarum famem & sitim habeas, gaude & lætare, quia id nota & signum certum est Deum in anima tua habitare. Ipse siquidem vnus hanc tibi famem ingerit, hanc ipse in te sitim prouocat, in ipsam igitur diuini huius thesauri venam recte incidisti, cum tam bene eam sequendo inuestiges. Atque vt canis venaticus segniter & torpide progreditur, tum cum feræ vestigia nulla dum notauit; atque postquam ea iam subolsecit, feruenti impetu & festine ruit, huc illucque discurrens quæritans quod odoratus est, nec ante quiescit, quam quod quærit inuenierit: sic qui reuera

Rodriguez exercit. pars 1.

semel diuinæ illius suauitatis fragrantiam percepit, festinanter in vnguenti huius tam pretiosi odorem currit. *Trabe me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum.* Deus quippe, qui intra te est, te post se rapit. Si autem hanc in te famem & sitim non comperis, timendum sane tibi, ne id ideo forte sit, quia non habitat Deus in corde tuo. Hoc quippe res spirituales & diuinæ, teste Sancto Gregorio, proprium habent, quod quando non habentur, tunc eas minime diligamus aut cupiamus, imo vero eas paruipendamus.

Tremere se solitum Sanctus Bernhardus scribit, ac sibi præ horrore comas erigi, dum illa Spiritus sancti, ore sapientis prolata verbo accuratius perpenderet, *Nescit homo vtrum amore an odio dignus sit.*

Sic porro de se ipse scribit, *Terribilis est locus iste, & totius expertus quietis, totus inhorruis, si quando in eum raptus sum, illum apud me replicans cum tremore sententiam, Quis scit si est dignus amore an odio? Si itaque hæc incertitudinis & ignorantia, vtrum in Dei gratia vel odio simus consideratio viros sanctos, quique columnæ erant Ecclesiæ, pio quodam horrore & tremore concussit; quomodo non timeamus & contremiscamus nos, qui etiam plurimas timendi, quas culpis nostris dedimus, causas habemus? *In nobismetipsis responsum mortis habuimus.* Certo certius scio, in Deum peccando offendisse me, ac certo non scio, vtrum mea mihi culpa condonata sit. quis ergo non tremat? Quanti vero quis faceret, si certum aliquod signum aut certitudinem haberet posset rei quæ tanta eius refert! Vtinam scirem certo, Deum mea mihi flagitia remisisse! Vtinam scirem, me esse in Dei gratia! Quamuis porro infallibilem & indubitam hac in vita certitudinem habere non possimus, nos in Dei gratia*

C tia

tia & amicitia esse, nisi specialiter id ipse nobis reuelare dignetur, aliquas tamen habere possumus coniecturas, quæ moralem aliquam rei huius probabilitatem nobis afferant: quarum vna, & sane non postrema, est, si quis sane proficiendi, & quotidie magis ac magis in virtute & perfectione progrediendi famem & desiderium in se sentiat. Vnde hoc vnum nobis sufficere deberet, ad desiderium hoc iugiter in nobis habendum; quod scilicet per ipsum, testimonium euidens, & certissimum argumentum habeamus, esse nos in gratia & amicitia Dei: quod sane de maximis, aut etiam maximum solatium ac gaudium est, quod in hac vita habere possumus.

Confirmatur hoc eo, quod in Pro-
Tran. 4. 28. uerbis Spiritus sanctus ait, *Iustorum semita, quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectam diem: Vt enim lux solis mane parua, quo magis ad meridiem vergit, sit perfectior; Sic iusti, quo longius in vita procedunt, eo magis etiam in virtutum studio prouehuntur.* Vnde præclare Sanctus Bernardus: *Nunquam iustus arbitratur se comprehendisse, nunquam dicit, satis est: sed semper esurit suisque iustitiam: ita ut, si semper uiueret, semper, quantum in se est, iustior esse contenderet: nam semper de bono in melius proficere totis viribus conatur.* De talibus enim scriptum est, *Ibunt virtute in virtutem, donec ad ipsum perfectionis apicem perueniant.* At via tepidorum, imperfectorum & improborum, quasi luna vespertina est, quæ quo longius fertur, eo magis magisque decrescit & obscuratur, donec ad mediæ noctis tenebras & obscuritatem pertingat. *Via impiorum tenebrosa, nesciunt ubi corruant.* Ad tantam quippe cæcitatem perueniunt, ut non videant ubi impingant, & sua quæ committunt errata & imperfectiones, non aduertant, imo ne propria, eis commissis, ipsos lancinet conscientia: imo interdum eo cæcitatæ perueniant, ut, quod pecca-

tum est, ipsis non esse peccatum videatur, & veniale nonnisi esse, quod mortale & grauissimum fortasse est. Tanta scilicet eorum confusio & cæcitas est.

CAPVT VI.

Quo declaratur non proficere, deficere, non progredi, regredi esse.

COMMUNIS sanctorum omnium sententia est, *In via Dei non progredi, esse regredi.* Hoc ipsum hic pluribus declarabimus, & acris id stimuli loco nobis futurum est, ut eo velut incitati, semper in perfectione crescamus & progrediamur. Quis enim regredi & deliscere velit ab eo, quod feliciter inchoauit? præsertim cum ipsummet Saluatorem contra se in Euangelio liquido pronuntiare videat. *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.*

Quæ verba magnum terrorem nobis incurrere deberent. Beatus vero Augustinus sic ait: *Tamdiu non relabimur retro, quamdiu ad priora contendimus: at ubi cœpimus stare, descendimus: nostrumque non progredi reuerti est. Si volumus non redire, currendum est, & semper ulterius tendendum.* Item, & prope iisdem verbis, tradunt Sanctus Gregorius, Chrysostomus, Leo Papa, alique non pauci Patres, imo singuli idem sapius diuersis locis inculcant: singillarim vero & pluribus illud prosequitur Sanctus Bernardus duabus epistolarum suarum: quo loco Religiosum, tepidum & senescentem, cui scilicet communis viuendi ratio sufficiat, & qui in suo profectu ulterius prouehi recuset, alloquens, sic eum arguendo prostringit: *O monacho, non vis proficere? non. Vis ergo deficere? nihil minus. Quid ergo vis? Esse & manere*

nete volo, qui sum nolo esse melior, neq;
etiam deterior. Hoc ergo vis quod esse non
potest; quid enim stat in hoc saeculo? nihil e-
nim omnino in mundo in eodem statu
permanet: at in solo Deo locum id habet,

Iacob 1.17. apud quem scilicet non est transmutatio, nec
vicissitudinis obumbratio, de quo scri-

Malach. 3.6. ptum Ego Dominus, & non mutator. Quid
quid in mundo est, continuæ vicissitudi-

Psal. 102.27. ni & mutationi obnoxium est: nam omnes
sicut vestimentum veterascent, & sicut oper-
torium mutabis eos, & mutabuntur, tu au-
tem idem ipse es. & anni tui non deficient.

Iob. 14.2. De homine vero singillatim Iob asserit,
nunquam eum in vno eodemque esse &
statu permanere, Homo fugit velut umbra,
& nunquam, in eodem statu permanet.

Sic & Christus Dominus, inquit, Bern-
hardus, quamdum in terris visus est,
& cum hominibus conuersatus, nunquid
stetit? Minime, an non enim de eo scri-

Luc. 2.12. psit Euangelista Lucas, Et Iesus proficte-
bat sapientia, & atate, & gratia apud
Deum & homines, id est, maiora re ipsa
sapientiæ & sanctitatis quotidie dabat
argumenta. Propheta quoque eum se

Psal. 118.6. parasse ait ad viam hanc currendam, Ex-
ultauit ut gigas, ad currendam viam. Si
itaque in Christo manere velimus, eo quo
ipse ambulauit modo, ambulemus o-
portet, & via eadem. Qui enim dicit, in-

a Ioan. 1.6. quit Ioannes; se in ipso manere, debet sicut
ille ambulauit, & ipse ambulare. Si ergo illo

Bernard. corrente tu gradum sistis non Christo approp-
pias, sed te magis elongas. Vidit scalam Iacob,

Genes. 28.12. & in scala Angelos: vbi nullus residens, nul-
lus subsistens apparuit, sed vel ascendere vel
descendere videbantur vniuersi. Deus por-
ro solus in summitate scalæ innixus re-
quiescebat, ut hinc, ait idem Bernardus,

discamus, in hac vita in virtutis via nul-
lum esse medium inter ascendere & des-
cendere, inter progredi & regredi: sed
hominem, mox vbi proficere & retro-
gredi definit, deficere & retrogredi,

ad instar scilicet orbitæ tornatoris, quæ
dum sistere vult & interquiescere, simul
retrofertur. Idem apud Cassianum tra-

didit Abas Theodorus: Debemus, in-
quit, ad virtutū studia irremissa cura ac sol-
licitudine nosmetipsos semper extēdere, & spif-
que nos iugiter exercitus occupare, ne cessante
profectu confessim diminutio subsequatur,
ut enim diximus, in vno mens eodemque sta-
tu manere non proualeat: id est, ut nec aug-
mentum virtutum capiat, nec detrimentum
sustineat. non acquisisse enim, minuisse est:
quia desinens proficiendi appetitus, non aber-
rit à periculo recidendi.

Bene quidem, dicit aliquis, hæc à
te dicta sunt, & ita te vere res habebit,
cum sancti Patres vno id omnes ore as-
serant: at non nisi parabolice, figurate,
& ænigmatische omnia dici videntur.
quamobrem ediffere nobis parabolam is-
siam, & clarius & planius veritatem
hanc mihi velim exponas. Non abnu-
am, & sancti Patres hoc ipsum eui-
dentius declarant: Cassianus quippe
egregia hoc exponit similitudine, qua
& Sanctus Gregorius vsus est. Sicut,
inquit, qui in impetuosi cuiusdam
fluminis ostio est constitutus, si loco
quietus consistere vellet, & ulterius
aduersum obnitendo pergere non alla-
boraret, in præsentissimo versaretur
periculo, nec ab aquarum præcipitan-
tium impetu, secundo flumine, in ma-
re abriperetur: ita se res habet in via
vitæ spiritualis. Iter quippe hoc adeo
decliue est, & naturæ nostræ per pec-
catum deprauatæ tam difficile, ut,
qui ulterius progredi violenter non con-
nititur, à passionum suarum impetu,
ceu secundo flumine, in præceps tra-
hendus sit. Perinde ac qui aduersu æ-
stu & flumine nauigant, si quando
contis obniti & remigare desinunt,
quo prouehantur ulterius, quamprimum
ab æstu procul admodum ab eo in
quo erant loco retropelluntur: Sic
regnum cælorum vim patitur, & vi-
olenti rapiunt illud. Quamobrem
necesse semper contra passionum no-
strarum impetum colluctemur & con-

Cassia. collat.
S. Abbat
Theodori. c.
14.

Cassin. vbi
supra Greg.
h. p. Pastor
admonit. 35.

Matt. 11. 12.

tra nitamur: quod nisi fiat, statim permul-
tum nos retrocessisse ac defecisse compe-
riemus.

Hieron.
Chrysof.

2.2 q. 184.
& 5. ad 2.

Sanctus Hieronymus & Chryso-
stomus id alia quadam doctrina, à sanctis
& Theologis communiter recepta, &
quam Sanctus Thomas de statu Reli-
gionis loquens adducit, magis decla-
rant. Dicit quippe eo loco Sanctus
Thomas, Religiosos esse in statu per-
fectionis: non quod statim ac Reli-
gionem professi sunt, perfecti sint; sed
quod ad perfectionem aspirare & ren-
dere obligati sint, eum vero qui perfectus
esse non studet, & de perfectione procu-
randa minime laborat, fictum Religio-
sum esse asserit, quod non faciat id cuius
causa ad Religionem venit. Non id hic
disputare aut probare volo, num morta-
liter Religiosus peccaret, qui diceret sa-
tis mihi est mandata diuina, & vota mea
essentialia exacte & debito modo obser-
uare; reliquas vero regulas, quæ sub
peccato non obligant, seruare nolo. Va-
ria quippe sunt quoad hoc Doctorum
& discrepantes sententiæ. Alii siqui-
dem docent, eum mortaliter peccatu-
rum; alii vero peccatum id mortale
fore negant, nisi forte per modum
contemptus ac despectus ita loquere-
tur.

Religiosus no-
lens perfe-
ctionem est
in periculo
praesentissimo
peccati mor-
talis & Indi-
gnus econo-
mine.

Hoc porro constat, & in eo omnes
conueniunt, Religiosum, qui eius
esset voluntatis, & determinate ita fen-
tiret, boni Religiosi nomine peni-
tus indignum videri, at potius vt scan-
dolosum, ac malo exemplo alios offen-
dentem, habendum, & hunc moraliter
in praesentissimo mortalia peccata ad-
mittendi periculo versari. Qui enim par-
ua & modica spernit, paulatim in maio-
ra prolaberetur. Atque hoc, ad propositum
nostrum, plusquam satis est; cum satis id
sit retrocedere.

Serm. de vir-
tutibus &
vitiis.

Vt autem melius id intelligatur, simi-
litudines aliquot domesticas & passim
obuias Chrysostomus adducit. Si, in-
quit seruum haberes, qui nec tua furare-

tur, nec aleo esset, nec aforus; sed fidus &
temperatus, omnisque vitii seruilis ex-
pers: verum tota die in domo sederet ori-
osus, non agens ea quæ ex officio ei faci-
enda incumberent; negare nemo potest,
quin seruus hic iners flagris ac fustibus
dignissimus esset, etsi alioqui nihil mali
committeret; quia satis mali is facit, qui
sibi facienda non facit. Ad hæc: si agricola
tuus, vir omni ex parte bonus & rectus
esset, sed manibus in sinu conuolutis
nec serere, nec arare, nec vineas tuas co-
lere velleret; certum est, illum correptione
& castigatione dignum fore, tamen si ali-
ud malum nullum ageret, satis enim ma-
lum habetur, non agere, quæ ex officio
cuiquam agenda sunt. Denique si in tuo
ipsius corpore manum haberes, quæ qui-
dem nullum tibi damnum irrogaret, sed
solum inutilis foret, & nihil agens, reli-
quifque membris necessaria subministrare
nollet; an non id vt satis male factum in-
terpretareris? Eodem prorsus modo de
rebus spiritualibus iudicandum. Religi-
osus quippe, qui hac in Religione orio-
sus est, & manibus quodammodo com-
plicatis, vt tetius progredi, in perfectione
proficere, & vllum in virtutibus incre-
mentum facere detrectat, reprehensione
dignissimus est, quod agere negligat, quæ
sibi ratione officii ac status agenda sunt.
Ipsam namque bene non agere male a-
gere est; & non progredi, regredi, cum
sua desit obligationi & professioni.

Ad hæc, quod maius dari fingique in
agro malum queat, quam quod sterilis
sit, nullumque domino fructum ferat,
praesertim si bene exultus & subactus sit?
Si ergo ager tuus, tanta exultus diligen-
tia & labore, tot gratiarum caelestium im-
bribus irrigatus, tot solis iustitiæ radiis
calesfactus, nullum nihilominus fructum
proferat; sed aridum quoddam, desertum
& infrugiferum vepricetum sit; ecquod
maius hac sterilitate malum habere velis?
Retribuunt mihi mala pro bonis, sterilitatem anima mea. Hoc scilicet est, malum
retribuere pro bono ei cui tanta debes,
qui-

Psal. 34. 32.

quique tot in te gratias & beneficia larga manu effudit.

Alia huc etiam affert comparatio vulgo solet, quæ rem commode apteque videtur declarare. Quemadmodum nimia malacia maris, grauis cuiusdam tempestatis, & nauigantibus periculosa instar est; eo quod commeatum, quem secum sumplerant; in cursu suo non progrediendo, interim absumant, vt postea vixdum in medio cursu constitutos commeatus omnis & cibaria deficiant: Sic vsu venire solet iis, qui in procelloso huius mundi mari nauigantes, in virtutis studio ac cursu, velut malacia ingruente, cursum omnem sistunt, in eadem pergere vltius detrectantes. Tunc quippe deperit & consumitur bis, quidquid magno labore ante acquisierunt, quin & virtus quam habent, paulatim deficit; hinc se postea in medijs variarum insurgentium tentationum, & occasionum præsentissimarum fluctibus ac tempestatibus, in quibus maiori virtutum & commeatu & subsidio opus habebant, ab omni prorsus præsidio denudatos & destitutos inueniunt. Væ igitur illi qui in virtute malacia nauiscabunda laborat.

Gal. 5. 7.

Currebatis bene, inquit Apostolus, quis vos impediuit veritati non obedire. Bene inquam in principio, cum primum Religionem ingressus es, currere cepisti, iam vero penitus virtutum cursum abruptisti

1. Cor. 4. 3.

& quiescit (*iam saturari estis, iam diuites facti estis*) id est, iam te quasi ob senium excusandum & fatigatum geris, tibi iam videris diues, ac sufficere tibi censēs id quod habes: sed vide, nam multum tibi adhuc spatii conficiendum est, & grandis tibi restat via, plurimæque indies aggerentur occasiones, in quibus cum maiori tibi opus erit humilitate, patientia, mortificatione, & indifferentia, prorsus inermem, inopem, & velut in extremis hærentem te, idque maioris necessitatis tempore, com-

3. Reg. 19. 7.

peries.

CAPVT VII.

Permultum ad perfectionem consequendam confert, hominem boni antea acti obliuisci, & in id quod adhuc sibi deest, oculos conytere.

Qui iustus est, iustificetur adhuc, & sanctus, sanctificetur adhuc. Hieronymus & Beda in illa Domini, apud Matthæum verba, *Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur*, sic scribunt; *Aperissime nos Redemptor instituit, nunquam nos satis iustos estimare debere, sed quotidianum iustitia semper amare profectum.* Atque hoc est, quod antepositis illis verbis significare Ioannes Euangelista voluit.

Apoc. 12. 11.
Hieron. & Beda in Matth. 5. 6.

Apostolus Paulus, ad Philippenses scribens, egregium propriumque ad hoc medium suggerit, quo se ipse vsu asserit: *Fratres, ego me non arbitror comprehensisse: vnum autem, quæ quidem retro sunt obliuiscens, ad ea quæ sunt priora, extendens me ipsum; ad destinatum persequor, ad brauium supernæ vocationis Dei in Christo Iesu.* Apostolus palam se perfectum esse negat. quis ergo se perfectum credat? Ego, inquit, me nondum ad perfectionem peruenisse mihi persuadeo, sed omni contentione ad eandem pertingere allaboro. Quid vero eam assecuturus, ages? Scire vis? Antea actorum obliuiscor, & ea quæ mihi desunt, ob oculos pono; ad hæc me animo; hæc assequi toto animi studio conitor.

Phil. 3. 13.

Sancti omnes medium hoc, vt singulare, maximopere extollunt & suggerunt, velut ab Apostolo suggestum & vsurpatum. Vnde præclare S. Hieronymus, *Quicumque, inquit, sanctus esse vult quotidie in priora extenditur, & præteritorum obliuiscitur, ea quæ sibi desunt, acquirere studens. Felix ergo est, qui quoti-*

Basil. epist. ad Chilon.
Hieron. in Psal. 83.

lib. 22. Moral. 6. s. serm. de altitud. & basitud. cord.

Paris prior Apostolici ad perfectionem medii Oblivisci an. reatorum.

Bernard.

die proficit in virtute & perfectione, quis autem ille? qui scilicet non considerat, quid heri fecerit, sed quid hodie faciat, ut proficiat. Particularius id declarant SS. Gregorius & Bernardus. Duas porro partes magni ambas momenti, medium hoc complectitur. Prima est; ut boni, quod hactenus fecimus, obliuiscamur, & hoc nequaquam respiciamus. Huius autem rei singillatim nos commonefieri oportuit: cum nobis omnibus naturale sit ac velut ingenitum, facile & statim respicere ad id quod magis delectat, oculos vero & animum auertere ab omni eo, quod offendere & aliquam afferre nobis tristitiam ac molestiam potest. Quoniam vero proprii profectus, & bonorum, quæ aliquando nobis videmur fecisse, intuitus maxime delectabilis est; spiritualemente vero paupertatem, & multum quod nobis deest, intuitus contristatur; hinc fit ut potius in bonum quod alias fecimus, quam in id quo adhuc caremus, oculos conijciamus. Atque ut, inquit S. Gregorius, in id æger lecti latus maxime se vertit, quod mollius & plumosius est, quodque ad sui refocillationem & quietem commodius & magis proprium est: Sic quædam sane hominis ægritudo, imbecillitas & imperfectio nostra est, quod libentius & maiori cum voluptate recolamus & volumus id quod ante egimus bonum, quam id quod nondum habemus. Plura habet S. Bernardus: Noris, inquit, in hoc vado multa esse pericula: *Si enim respicis ad ea quæ habes, eleuaris in superbiam, dum te alius proponis; proficere negligis, quia magnum te habere arbitraris, & tepidius incipis deficere, & remissius agere.* Si enim oculos reflectas ad bonum quod aliquando egisti, aliud inde non hauries, quam quod extolleris in superbiam, aliquid te esse censens; atque inde statim, ad te cum aliis conferendum, imo iis præferendum, quin etiam tandem ad alios parui, te vero magni faciendum descendes.

Id verum esse, vide in Phariseo illo Evangelico, quam male nimirum hæc illi res acciderit. Respiciebat bonum quod habebat, omniumque virtutum suarum numerum inibat, *Gratias*, inquit, *tibi ago Domine, quod non sum sicut ceteri homines. fures, iniusti, adulteri, sicut & hic publicanus, ieiuno bis in sabbatho, decimas do omnium quæ possideo, quin & fructuum primitias tibi in altari tuo offero.* De quibus hoc testimonium Christus dedit, *Dico vobis, descendit hic iustificatus in domum suam ab illo;* publicanus scilicet, cui se Phariseus ille superbiens anteposuit; qui vero se iustum credebatur, Phariseus, ut iniustus & iniquus ab eo condemnatus est. Hoc scilicet vnum molitur dæmon, dum tibi bonum, quod videris egisse, & habere, ob oculos ponit: ut videlicet aliquo te loco habeas, superbia eleueris, alios contempnas, parique facias, ut hoc pacto ceu superbus & iniquus condemneris. Est & aliud quoddam periculum ac malum, inquit S. Bernardus, in eo quod oculos in bonum quod egisti, & laborem quem suscepisti, incipias conijcere: inde siquidem sequetur, quod ulterius progredi negliges, inque tuo profectu intepesces & elanguesces, dum tibi persuades, factis te iam laboris in Religione suscepisse, iamque de requie posse cogitare. Solent viatores, quando defatigari iam incipiunt, retrospicere, ut videant quantum itineris confecerint: Sic nos, dum defatigamur & intepescimus, inspicere incipimus, quidquid post nos relinquimus; & eo fit, ut id nobis sufficiat, & in nostra debilitate & inerti languore magis confirmemur.

Ut porro hæc inconuenientia periculaque fugiamus, nefas nos esse respicere bonum quod egimus, & habemus, sed id quod adhuc caremus: siquidem rei actæ intuitus ad toporem languoremque, agenda vero ad laborem ac sudorem nos inuitat. Hæc videlicet secunda medii illius, quod nobis Aposto-

lus

Paris altera Apostolici ad perfectionem medii.

Respicere ad agenda.

lus suggerit, pars est, ut nimirum nostros in id tantum conijciamus oculos, quod nobis deest, quo ad id consequendum sic animemur & conitiamur. Quod obuiis quibusdam exemplis & comparationibus sancti Patres declarant. S. Gregorius hanc dat: Sicut debitor, mille cuiusdam debens aureos, persolutis iam ducentis aut quadringentis, omni cura & sollicitudine debiti profus non vacat; sed semper oculos intendit in id quod sibi adhuc persoluum restat; atque hoc illum angit & cruciat, nec antefane ingemiscere & cruciari desinet, quam totum sit debitum persolutum. Sic nostrum est, non intueri, quod eo quod haecenus praestitimus, bono debiti, quod Deo debemus, partem soluerimus, sed potius magnam illam partem, quae adhuc soluenda restat, atque hoc nos perpetuo anxios reddere debet; haec spina & crux est, quam semper cordi infixam gestare debemus. Sed ait S. Gregorius, sicuti boni viatores & peregrinantes non considerant quantum via confecerint, sed quantum sibi adhuc conficiendum superest, atque id semper praeculis habent, donec tandem suum iter perficiant: Sic nos, cum velut peregrini & viatores simus, qui ad patriam nostram caelestem tendimus, id via respicere nefas est, quod confecisse nobis videtur, sed illud quod adhuc conficiendum restat. Viatoribus enim, ut ait S. Gregorius, uti ad locum aliquem perueniant, parum profuerit multum haecenus itineris confecisse, nisi constanter etiam peragant, quod adhuc peragendum restat. Considera etiam brauium & lauream, quae dari solet iis, qui optime & celerrime inter alios in stadio cucurrerint, iis non solere dari, qui quidem bonam stadii partem feliciter velociterque decurrerint, at circa eius metam defatigati & anhelantes deficiunt: ita quoque parum tibi profuerit, bene incipisse currere, si in medio cursu defatigatus deficias. Vnde monet Apo-

stolus, *Sic currite ut comprehendatis id quod intenditis. Nihili facias, aut parum cures quidquid haecenus cucurreris, sed semper animum & oculos in terminum ac metam, quam currendo spectas, ipsam inquam perfectionem, desige. Quamobrem bene Chryostomus, Qui considerat nondum ad metam destinatum se peruenisse, cursum suum non interrumpet, sed semper in eo progreditur.*

S. Bernardus imitari nos debere ait mercatores saeculi huius. Videas quippe mercatorem quotidie de re augenda & amplificanda sollicitum, & ad omne lucrum aduigilantem, parum curare quidquid haecenus lucratus est, uti & labores & difficultates, quas ea causa perpessus est; sed omne suum studium & sollicitudinem in componere, ut de nouo quid allucreretur, suasque opes indies magis magisque adaugeat, tanquam si ea tenus nihil praestitisset, ac nullum quaestum fecisset. Hoc itaque nos imitari oportet, ac omni in illud studio incumbere, quomodo nostrum indies adaugeamus peculium, quomodo quotidie magis magisque in humilitate, caritate, mortificatione, ac caeteris virtutibus, velut boni & nauis mercatores spirituales, proficiamus, parum curantes quidquid haecenus aut laboris impensum, aut fructus collectum. Vnde etiam Redemptor noster Iesus regnum caelorum simile esse dixit homini negotiatori, nosque omnes negotiari iussit, dicens, *Negotiamini dum venio.*

Vt porro hanc mercatoris similitudinem pluribus deducamus, cum hanc Evangelium ipsum nobis proponat, vide, obsecro, quomodo mercatores & negotiatores mundani omni, qua possunt, cura & industria aduigilent, ne sibi vel minima lucrandi peculiiq; augendi clabatur occasio, & si quaestum facere possint, cum negligentia & somnolentia sua effugere non sinant. hocq; tu imitari satage; nullam inquam vide ut lucrificandi occa-

1. Cor. 9. 24.

Homil. 24. Sup. Epist. ad Rom. tom. 4.

Serm. de altitud. & basist. cordis. 4. a Mercatoribus.

Matt. 13. 45. Luc. 19. 11.

Similitudines 1. a Debitoribus.

2. a Viatoribus.

3. a Curforibus.

6. de Con-
stit. c. 1. §. 1.
Reg. 15. sum-
mar.

occasionem effluere tibi patiaris, sed ea cum se offert, sedulo arripe: vt B. P. N. nos monet, dicens: *Omnes constanti animo incumbamus, vt nihil perfectionis, quod diuina gratia consequi possumus, praetermittamus.* Nullam omnino sine occasionem effluere, è qua non aliquod lucellum spirituale tibi colligas: puta è verbulo etiam vno, quod tibi quis dixerit; item ex superioris mandato, quod tibi inuito & renitenti imposuit; denique ex obuia, quæ se tibi obtulit, humilitatis exercendæ occasione. Omnia hæc, tua sunt lucra, tuumque est hæc occasione captare, quærere, & velut emere, qua autem die plures id genus tibi oblata fuerint, eo lætius & hilarius cubitum concedas necesse est; sicut ea facere die mercator solet, qua plures lucrificandi occasiones ei occurrerunt (quod illa optime sit munere suo perfunctus;) ita illa die laudabiliter tu Religiosi partes adimplesti, qua quantum aliquem & profectum in spiritu facere potuisti. Atque vt mercator non considerat, an alius quis iacturam faciat, nec propter hanc ipse aut cruciatur aut contristatur; sed sui ipsius lucro duntaxat intentus est, & eo sibi plaudit: ita nec tu respicias, vtrum proximus hanc tibi occasionem dando, bene an male fecerit; vtrum huius dandæ rationem aliquam, vel nullam habuerit, neu aduersus ipsum ideo indignare, sed tuo apud te lucro gaude & latere.

Quam porro procul, si quando huiusmodi occasiones nobis occurrunt, ab omni indignandi pacisque amittendæ periculo abessemus, si hoc modo progredieremur! Si enim, quod nos contristare pacemque turbare posset, illud ipsum sit quod toto studio desideramus, & captando quærimus, quid nos aut perturbare, aut animi posset pacem infringere?

Vide insuper, quomodo mercator ita suo absorptus & velut immerfus sit lucro, vt aliud plane cogitare non videa-

tur; hinc in omnibus occasionibus, & occurrentibus casibus, statim oculos & cor intendit, visurus quemnam & quomodo ex hisce quantum facere posset. Si enim mensæ accumbat, de lucro cogitat; hæc etiam voluit & cogitat dum lectum petit; hæc illi cogitatio interdum somnum interturbat, in eadem rursus mane strato surgit; hæc denique die tota & assiduo mente versat. Ita & ipsi in animarum nostrarum nos negotio geramus oportet, vt nimirum in omnibus casibus & occasionibus quæ sese offerunt, oculos quamprimum & mentem circumferamus, visuri quam ex illis ratione lucrum aliquod spirituale elicere possimus. Si comedamus, hoc nobis cogitandum est; in hac quoque cogitatione & cubitum concedere, & lecto surgere, & diem totum, atque adeo vniuersum vitæ tempus transigere debemus: quia in hoc omnis nostra sita est negotiatio, ibi noster thesaurus, & præter hunc alius nobis quærendus non est.

Addit S. Bonauentura, sicut mercator simul & vnus in nundinis non inuenit quiddid desiderat & opus habet, sed varias nundinas adeat necesse est: ita suum Religiosus non in sola oratione & spirituali consolatione profectum & perfectionem quærere debet, sed etiam in tentatione, laboribus, officio, & demum in omnibus quæ illi offeruntur occasionibus.

Quam cito autem virtutibus diuites & locupletes essemus, si hoc eas modo quæreremus & procuraremus! *Si quæseris*, inquit Sapiens, *eam*, virtutem nimirum & perfectionem, quæ vera sapientia est, ea diligentia & sollicitudine, qua mundani homines pecuniam, & qua thesauros effodiunt & argenti fodinas, haud dubie reperies eam, *Et tunc intelliges timorem Domini, & scientiam Dei inuenies.* Nec magnum quid in hoc, ait S. Bernardus, Deus a nobis efflagitat; cum, vt veram sapientiam & verum thesaurum

Tom. 2. opus-
cul. l. 2. de
profect. Re-
lig. c. 1.

Prov. 2. 4.

Bernard. ubi
supra.

faurum (qui est ipsemet Deus) compa-
remus, maius à nobis studium & dili-
gentiam non exigit, quam mundani in
perituris diuitiis, quas & tinea demoli-
tur, & fures effodiunt, & cras peribunt,
coaceruandis adhibeant: cum & bono-
rum spiritualium cupiditas, & amor no-
ster erga illa, & in illis colligendis soli-
citus, tanto esse debeat maior, quanto
hæc temporalibus & maiora sunt & di-
gniora. Quam mortalium cæcitatem
ipse etiam amare satis deplorat, dicens:

*Serm. 1. de
altis. & baf-
fi. 10rd. &
Epiß. 347.*
Magna confusio magna valde nobis, quod
ardentius illi (mundani) perniciose dese-
rant, quam nos utilia; diligentius illi vi-
tia & mala, quam nos virtutem, citius
illi ad mortem properant, quam nos ad vi-
tam.

*Hist. Ec-
cles. p. 2. l. 6.
c. 1. & in vi-
ta S. Pelagii.*

Abbas Pambo, sicut Ecclesiastica re-
fert historia, cum Alexandriam venisset,
mulier mundana in via illi occurrit: quã
cũ superbe ornatã & comptam cerneret,
in lacrymas ilico & gemitus prorupit, di-
cens, Væ mihi, væ misero mihi. Percun-
stantibus discipulis, Pater quid ploras?
respondit ille, An non merito plorem,
cum videam mulierem hanc plus curæ &
laboris in corpore comendo impendere,
quo hominibus vanis complaceat, quam
ego in anima mea, quo placeam Deo? Vi-
deo, hanc se plus affligere & cruciare ad
homines illaqueandos, & deinde ad in-
ferna trahendos, quam ego me ad eos
cælo asserendos. B. P. Franciscus Xaverius
etiam erubuisse legitur & succensuisse,
comperro, mercatores prius ad Iaponas
penetrasse, caducas & transitorias mer-
ces suas ad eosdem deueniendo, quam
ipse, vt Evangelicos thesauros huc &
opes inferret, quo per eas fides Christia-
na hic dilataretur, ac regni cælorum li-
mites latius propagarentur ac distende-
rentur. Erubescamus itaque & præ pu-
dore confundamur, quod filii huius sæ-
culi in rerum mundanarum studio pru-
dentiores multo & vigilantiores sint,
quam nos in diuinarum: quia filij huius
sæculi prudentiores filiis lucis in generatione
Rodriquez exercit. pars I.

sua sunt. Atque hoc nobis sufficiat ad
teporum & languorem mentis excutien-
dum.

CAPVT VIII.

*Perfectioni comparanda permul-
tum confert, in res altas & emi-
nentes oculos conij-
cere.*

NON parum quoq; nobis, ad profectũ
& perfectionẽ cõparandã conducet,
si oculos animi semper in res altas ma-
gnamq; perfectionem includentes conij-
ciamus, iuxta illud Apostoli consilium
ad Corinthios scribentis, *Emulamini* 1. Cor. 12. p. 1.
*charismata meliora & maiora, magna &
heroica inquam aggrediamini, adhuc ex-
cellentiore viam vobis demonstro.* Per-
magni momenti hocce medium est: ne-
cesse namque est, vt conceptibus ac de-
sideriis nostris sublimissime euolemus,
vt opere ipso saltem ad ea quæ rationi
consentanea sunt, pertingamus. Obuia
comparatio perspicue ostendet, quid ve-
lim dicere; & quanti momenti hocce
medium sit, & quam necessarium, ad o-
culum declarabit. Aliquando arcus ali-
cuius neruus remissior est, debes, quo
scopi centrum ferias, palmo vno atque
altero altius visu collimare, quod enim
funis laxior sit, hinc non feries quod in-
tendis; quare cum altius paulo oculis
collineabis, recta destinatum tanges.
Nos quotquot sumus, instar arcus flac-
cidi ita languemus & flaccidissimus, vt,
quo scopi centrum & altum tangamus,
summe & altissime collineemus oportea-
t. Homo siquidem per peccatum ita lu-
xatus & eneruatus est, vt, quo vel ad
mediocrem virtutem pertingat, ad ma-
iora & altiora conceptu desiderioq; eum
aspirare necesse sit. Dicit mihi quispiam,
sufficit mihi nullum me letale crimen
committere, ad altiore proinde perfe-
ctionem

D ctionem

tionem non anhelat. At vereor, ut vel eatenus non pertingas, quod arcus tuus remissus sit & flaccescens. Si autem altiora conciperes, illuc fortasse pertingeres quo intendis. Sed ulterius non euolando, vereor ut in posterioribus maneat, & in presentissimo verferis lethale crimen consciscendi periculo. Religiosus porro, cui propositum est, non solum Dei praecepta, sed & consilia sua exacte seruare, quique non modo à letalibus peccatis, verum etiam venialibus, & reliquis imperfectionibus statuit abstinere; is probatum & laudabile iter ingreditur, ad in nullum peccatum mortale impingendum, quod altius & sublimius quoddam propositum concepit: qui si forte ex infirmitate eo non pertingat, quo pertingere proposuit, sed paululum retro remaneat, non delinquit, nisi fortasse in re quae puri consilii est, non praecepti; & tantum paruam aliquam regulam praetergreditur, ac leuem aliquam imperfectionem admittit, demum non nisi venialem noxam contrahit. Alius vero ille, qui solummodo proponit nullum mortale crimen consciscere, etsi aliquin in postremis hæreat, quod arcus sit flaccidus ac remissus, tandem in letale etiam scelus incidit. Atque hinc est, quod mundanos tam frequenter in graua & letifera flagitia incidere videmus, bonos vero Religiosos, quae Dei bonitas & clementia est, ab illis liberos, & nimium quantum remotos esse. Atque hoc vnum de magnis illis bonis est, quibus in Religioso statu gaudemus, & ob quod nos ingentes agere Deo caeli gratias par est, qui ad eundem nos vocare dignatus est. Et sane, tametsi nullum aliud praeter hoc Religio bonum haberet, vnum id nobis satis esse deberet ad magna cum consolatione semper & gaudio viuendum. & instar singularis cuiusdam beneficii & gratiae Dei habendum, quod in eandem nos adsciuerit. Ibi namque, Deo dante, spero fore, ut quod reliquum

*Mundani
sape, Reli-
giosi raro pec-
cam mortali-
ter.*

est vitae tempus, sine vlla scitis peccati mortalis noxa traducturi: si vero in mundo ageretur, vix annus, imo ne quidem mensis, ac fortasse ne septimana quidem sine letali peccato vobis transiret.

Hinc etiam manifestum fiet, in quanto tepidus ac flaccidus Religiosus, qui regulam violare parui facit, & parum de perfectione sua procuranda sollicitus est, periculo agat. Is namque prope est, ut in graue aliquod crimen precipitet. Si porro proficere in spiritu desideres, perfectissimam quandam humilitatem, per quam nimirum eo tandem peruenias, ut quodlibet opprobrium & ignominiam hilari lætoque recipias, animo concipe; faxit porro Deus ut saltem patienter & æquanimitèr illa feras. stude quidem perfectissimam quandam voluntatis simul & intellectus obedientiam acquirere: vtinam vero etiam in ipsa exteriori praecepti executione, & plena eiusdem perfectione non delinquas. stude quidem in rebus difficilibus & arduis, quae tibi occurrere queant, te totum resignare, & indifferentem habere; vtinam vero postea, in ordinatis & communibus saltem, quae quotidie se offerunt, resignate te gerere possit.

Hoc scilicet, ut refert Augustinus, spectat Deus, dum ante omnia mandata, & ipso in principio, altissimum simul & perfectissimum, nobis mandatum seruandum praescribit, dicens, *Diliges Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua. Hoc est primum & maximum mandatum*, atque adeo reliquorum finis, dicente Apostolo, *Finis praecepti est charitas*. Tanta autem mandati huius excellentia est, ut vltimam & plenam eius perfectionem non huius esse vitae, sed futurae reseruari, Doctores Theologi & Patres doceant; Nulla nam-

*Lib. de ser-
uati. in
tit. in. 114
tom. 7. c. 114
a. 2.
Luc. 10. 27
Mat. 22. 37
Dent. 6. 5
Tit. 2.*

la namque alia re occupari quam Deo, & totum cor nostrum, voluntatem, intellectum, mentem, omnes denique vires nostras semper ac perpetuo in illo diligendo intentas habere, solis cœlesti beatitudine perfruentibus mentibus datum est. In hac enim vita eatenus pertingere non possumus, eo quod corporis necessitatibus nos seruire necesse sit. Quamvis porro hoc mandatum adeo sublime sit, tantamque perfectionem includat, ipsiua tamen Deus ante alia omnia, & omnium primum proponere non dubitat, ut intelligamus, quousque nos attendere, & peruenire studere debeamus. Hinc bene Augustinus: *Cur hoc precipiatur, quod Deus ex toto corde diligatur, etiamsi hoc preceptum in hac vita non possit impleri? quia non recte curritur, si quo currendum est nesciatur.* Id est, ideo in ipso initio nobis mandatum hoc tam arduum & sublime proponitur, ut nostrum, in tam eminentem finem & exitiam perfectionem oculis coniectis brachium quam maxime extenderemus, & saltem discum iaceremus quam possemus longissime. Quo enim altius collinauerimus, eo nimis à scopo præfixo abfuturi sumus.

S. Hieronymus ad illa Prophetæ verba: *Beatus vir, cuius est auxilium abs te: ascensiones in corde suo disposuit, scribens, ait, Sanctus ponit ascensiones in corde suo, peccator descensiones.* Sanctus, inquam, semper ascendere, & in via perfectionis progredi allaborat; atque hoc est, quod cordi is suo perpetuo insculptum gestat & circumfert: secundum illud Sapientis, *Cogitationes robusti semper in abundantia.* Peccator vero & imperfectus de nullare minus sollicitus est; nam communi vitæ genere contentus est, & ad summum vix dum in medio consistere satagit; atque inde est quod deficiat, & ad ima vergat. Vnde Ioannes Gerson, *Vox multorum est, sufficit mihi vita communis: si cum multis saluari potero, satis est. Nolo*

merita & perfectiones excellentiores Apostolorum, & illustrium sanctorum, nola volare per summa, incedere per planiora contentus sum. Hac scilicet est vox imperfectorum, nam illi nomine multorum intelligantur; perfecti quippe, pauci sunt. Vnde in Euangelio dicit Dominus: *Mul-
ti sunt vocati, pauci vero electi.* Et, *Lata porta & spatiosa via est, que ducit ad perditionem, via inquam communis & tepiditatis; & multi sunt, qui intrant per eam. Quam angusta porro porta & arcta via est, que ducit ad perfectionem, & proinde ad vitam, & pauci sunt qui inueniunt eam!* Illos proinde putat Augustinus per pecora campi apud Psalmistam designari, quod in campo spatiofo ac late patenti incedere, nullam vero subire regulam, nec constringi arctius velint. Quocirca bene Gerson ex sola hac voce, *Sufficit mihi vita communis: si cum multis saluari potero, satis est; maiorem perfectionem habere nolo;* manifeste colligi asserit aliquem imperfectum esse; cum per angustam ingredi portam detrectet. His ergo, qui ex tepore satis esse putant, si cum mediocribus & media turba saluentur, magno pere ait esse timendum, ne cum fatuis virginibus præ inertia dormitantibus condemnentur, nec non cum seruo illo pigro, cui satis fuit talentum à domino acceptum asseruare in terra defossum, at cum illo negotiari aut lucrari noluit, cui deinde & quod habebat talentum ablatum est, & ipse in tenebras exteriores coniectus. Alia porro eius condemnandi causa in Euangelio non legitur, quam quod acceptum talentum lucro adaugere noluisset.

Vt vero magis ad liquidum pateat, quam turpis & infamis horum sit status, exemplum hoc adducit Gerson: *Finge tibi, inquit, patri cuidam familias, tum genere, tum opibus illustri, multos esse filios, & omnes familie ad posteros propagandæ, & generi per industriam aliasque dotes naturales*

D 2 illu-

Lib. de po-
et. in
iocin. 104
om. 7. 8. 10
2. 2. 9. 114
2.
Luce. 10. 25
Mat. 21. 27
Deut. 6. 6

172. 5

3. p. tract. de
myst. pract.
1048. 4.

illuſtrando peridoneos, atque omnes id nauiter agere, præter vnum; qui reliquis facientibus quod filios tam illuſtri patre natos facere par eſt, præ torpore & deſidia, otiaſi ſedendo & in domo paterna diſſolute viuendo, ac nihil ingenio paternaque ſtirpe dignum agere vult, quo familiam ſuam propaget & illuſtret; cum tamen non minus rem ſuam agere cum laude poſſet, ſi vellet, ac reliqui fratrum; ſed ſufficere ſibi ait id quod habet, ad in ſtatu quodam mediocri viuendum, maiorem ſe proinde honorem & incrementum habere, & amplius ad ea comparanda laborare nolle. Hunc itaque ad ſe parens euocat, rogat inſtanter, & qua poteſt, perſuadet, vt altiora quædam ac ſublimiora concepiat. Vt autem ad hæc illum exſtimulet, reuocat illi in mentem habilitatem, ingenium, naturæ dotes, generis nobilitatem, exempla tum maiorum, tum fratrum, quos quotidie ante oculos habet. Qui ſi ne his quidem omnibus è veterno deſidioſo excitari, & ad lares paternos relinquendos, & ad altiora quædam aggredienda exſtimulari queat, magno haud dubie patrem mœrore afficiet. Ad eundem modum, inquit Gerson, cum filii altiffimi & Ieſu Chriſti fratres nos ſimus, Pater noſter cœleſtis, ad perfectionem hiſce verbis nos exhortatur & animat, Nolite, filii mei, vita quadam communi contenti eſſe, ſed eſtote perfecti, ſicut & Pater veſter cœleſtis perfectus eſt: inſignem patris veſtri generoſitatem & perfectionem reſpiciſcite, & ea facite, quæ talis patris filios facere decet, vt ſicis filij patris veſtri, qui in cœlis eſt. Reſpiciſcite quoque fratrum veſtrorum exemplum: in primis ſi in primogenitum & maiorem natu fratrem, Ieſum Chriſtum inquam, oculos conijcere velitis, videbitis illum vniuerſi generis noſtri decus & ornamentum fuiſſe; quem quamuis ſanguinem & vitam omnem impendiſſe oportuit, eius tamen comparatione bene eam credit datam & impenſam. Si vero nimis ſubluſtri hu-

Matt. 5. 48.

Ibid. v. 45.

ius vnus exemplo oculi veſtri imbecilliores perſtringantur reliquos fratres, non minus debiles quam vos, in peccato etiam natos vt vos, paſſionibus, tentationibus, & prauis inclinationibus non minus obnoxios quam vos, intuemini. Siquidem hanc potiſſimum ob cauſam, Eccleſia mater noſtra ſanctorum nobis exempla proponit, illorumque feſtiuitates celebrari præcipit. Si autem propiora, & velut domi nata exempla magis moueant, eorum conſiderate exempla fratrum, qui eodem vtero, eadem Religione, eadem vobiſcum ſocietate producti ſunt: reſpiciſcite inquam & inſpiciſcite B. P. Ignatium, B. Franciſcum Lauerium, Franciſcum Borgiam, Edmundum Campianum, alioſque ſimiles quos noſtis. Date itaque operam, vt eos imitemini; nolite familiæ ac Religioni veſtræ probro & dedecori eſſe. Quem omnia hæc ad opera heroica non exſtimulant, ſed cui vita communis & ordinaria fatiſ eſt, an non ad oculum pater, hunc quantum eſt ex parte ſua, Deo, qui eſt Pater noſter, triſtitiã & amaritudinem, proximo & fratribus ſcandalum aſſerre, ac mereri, vt Pater cœleſtis cum vt filium, fratres vero vt fratrem non agnoſcant?

Hoc igitur eſt quod dicimus, debere nimirum nos alta & generoſa quædam propoſita concipere, & ſemper in magna & eminentia opera oculos ac cor conijcere; vt, eſt ob imbecillitatem & fragilitatem, huc pertingere non valeamus, non adeo tamen in poſtremis & extremo hæreamus. Imitari quippe nos hic oportet mercatores, qui cum ſuas vendere merces volunt, vltra condignum exigere pretium ſolent, vt emptor poſtea ad id quod æquum eſt, offerendum deſcendat, nec non eos qui paciſci cum aliquo volunt: hi ſiquidem in principio plura petunt, quam aut ratio aut æquitas ſuadeat, vt paulatim alij ad ſummam rationi conſonam dandam delabantur; iuxta illud

tritum

eritum sermone prouerbum, *Iniquum*, id est plus quam iustum est, *petas, ut iustum feras*. Hoc modo & ego hic suadeo moneoque; videlicet, ut petas non quod iniustum, sed quod iustissimum est in summo gradu: primum inquam postula id quod iustissimum est, ut hoc pacto descendas saltem ad id quod iustum est. Postula & desiderera quod pretiosissimum est, ut sic ad mediocri pretio digna dilabaris. Si enim oculos duntaxat in id quod mediocre est, conicias, & ad altiora maioraque te non extendas, ne ad media quidem peruenies, sed admodum in extremis hærebis.

Hinc ad oculum patebit, quanti in exhortationibus & colloquiis spiritualibus quæ instituiimus, referat de rebus magnam quandam perfectionem includentibus agere; ad profundissimam quandam humilitatem (quæ ad supremum vsque gradum perueniat) ad perfectam omnium passionum & appetituum mortificationem, ad plenam cum voluntate diuina conformitatem (ut nimirum aliud in nobis velle & nolle non sit, quam id quod Deus aut vult, aut non vult, & hoc vnicum nostrum sit gaudium & omnis recreatio) nos inuicem exhortando; atque ita de cæteris virtutibus. Obiiciet hic forsitan aliquis, ad quid, de tam altis ac sublimibus rebus apud homines imbecilles, & qui interdum vixdum prima pietatis vestigia posuere, loqui ac differere? Si nobis dicerentur ea quæ nostræ imbecillitati tenuitatisque consentanea essent, quæ plana, aperta, intellectu facilia, forsitan ad ea haud grauate animum applicarem; sed hæc perfectiones ad tertium vsque cælum pertingentes, non nobis, sed Apostolo Paulo, aliisque ei haud assimilibus proponendæ tradendæque videantur. Sed, audi amice, inani fundamento hæc tua obiectio nititur. Ad te perfectiones hæc spectant, &, quando de iisdem

loquimur, tecum loquimur. imo vero, ob hanc ipsam rationem, ob quam tibi eas tradi debere negas, eæ tradendæ sunt. Dicis ideo tibi tam alta & sublimia tradenda non videri, quod imbecillis sis & imperitior, at vice versa, equidem ob hanc ipsam imbecillitatem tam alta tamque perfecta tibi aio dicenda & proponenda videri, ut dum oculos in illa conicias, saltem facias id quod æquum & iustum est, & in ipso virtutum stadio tam remote à meta non agas, nec tam procul ab earum fastigio abis.

Huc etiam non parum conferet, vitas & exempla Sanctorum cum legere, & ex aliis audire, tum excellentes eorum virtutes & heroica opera accurata meditatione recolere. Atque hac de causa nobis eadem ab Ecclesia proponuntur, ut, quamuis eo perfectionis non pertingamus, quo illi pertigerunt, saltem, ad reporem nostrum excutiendum, animum concipiamus.

Hinc vero & alia utilitas resultat fore nimirum, ut, sanctorum vitæ puritate considerata apud nos confundamur, & videntes quam adhuc procul ab illa distemus meta, ad quam illi auspice Deo peruenerunt, apud nosmetipsos humiliemur. Egregie id declarat Gregorius Magnus super illa Iob verba, *Respiciet homines sanctos & iustos, & dicet, peccanti*, videndoque illustria illorum exempla, humiliabitur & confunderetur. Sicut pauperes tum magis & euidentius suam inopiam perspiciunt, quando amplissimos diuitum & potentium thesauros intuentur: Ita inquit Gregorius, magis se anima tum humiliat, suamque pauperiem cognoscit, cum illustria sanctorum exempla, & laudabiles eorum vitas coram oculis cernit.

Cum Sanctus Antonius Abbas, ut tradit Hieronymus, à visitatione Sancti

D 3 Pauli

Vita Sanctorum lectu utilis.

Lib. 24. Moral. c. 9.
Iob. 33. 27.

In vita S.
Pauli primi
Eremitæ.

Pauli primi Eremitæ, cuius eximiam vitæ sanctitatem coram inspexerat, ad discipulos suos reuertetetur, illique prodeuntes obuiam, peterent ab eo, Vbinam hæcenus fuisti Pater? ille multo cum fletu respondens ait, Ah me miserum peccatorem, qui non nisi umbra sum monachi, & falso Religiosi nomine glorior! Vidi Eliam, vidi Ioannem Baptistam in deserto, cum vidi Paulum in paradiso. Simile quid de magno legitur A-Macario, qui cum externos aliquot monachos vistrasset, mirabilemque illorum perfectionem aspexisset, ad suos reuersus, apud eisdem incessanter plorabat, dicens, Vidi monachos vere monachos, non sum ego monachus, vt qui nudum dumtaxat monachi nomen geram. Si hoc ipsimet sancti (quæ eorum erat humilitas) dixerint, nos sane multo verius ac potiori iure id dicere possumus, dum sanctorum exemplum & heroicas eorum virtutes consideramus. adeo vt quæ nobis in perfectione desunt, ea per humilitatem & confusionem nostri supplere debeamus. Atque ita illud, quod iam deduximus, medium non parum omni ex parte nobis proderit.

CAPVT IX.

Quanti referat parua magnificare, non vero ea vt parua parui pendere.

Eccles. 19.

Qui spernit modica, paulatim decidet. Est hoc maximi ponderis ac momenti documentum, iis præsertim, qui perfectioni comparandæ student. Magna siquidem ex seipsis satis commendabilia sunt, at in minoribus aliqua facilius obrepere negligentia solet & contemptus, quod parui ea esse mo-

menti, nec multum ab eis dependere credamas. Quod profecto insignis quidam est error: cum permultum ab hoc dependeat. Quocirca bene verbis illis per Sapientem allatis nos Spiritus sanctus præmonet, vt hoc à nobis periculum auertamus: quod qui modica contemnit, & parua paruifacit, paulatim in maiora sit prolapsurus. Sane, hæc ratio satis esse debebat ad hoc nobis persuadendum, ac sancto quodam timore nos complendos, cum ipsiusmet Spiritus sancti sit ratio & monitum. Egregie rem hanc pertractat Sanctus Bernardus, inter alia vero dicit, *A minimis incipiunt, qui in maxima postea prorunt.* quapropter ne decipiaris, inquit, quia verissimum est tritum illud, *Nemo* (communitate quidem loquendo) *repente fit summus* aut in vitio, aut in virtute, sed paulatim per interualla malum ipsum ac bonum crescit. Et quemadmodum graues corporum morbi non nisi paulatim accrescunt, sic & infirmitates spirituales ac graues animæ morbi non nisi sensim generantur. Proinde addit Sanctus Bernardus, quoties probrosas aliquando nonnullorum Deiseruorum ruinas vides, noli putare tunc primum id damni in iis enatum esse: quia nunquam, qui longo tempore sancte laudabiliterque vixit, repente ac simul in scædum aliquod flagitium prolabitur ac proruit, at, quia ante in multis rebus minutis ac tenuibus, quarum frequentatione omnis in animæ eius virtutis vigor atque amor paulatim elanguit atque emarcuit, negligenter sese gessit; hinc promeruit, vt suam Deus omnipotens manum paululum ab eo subduceret. Quo factum, vt postea in graui, à qua oppugnatus fuit, tentatione, haud difficulter potuerit expugnari ac supplantari.

Insigni id comparatione declarat Cassianus; & est sane comparatio, qua & Spiritus sanctus in sacris Litteris vsus est. *Domus & ædificia*, inquit, *vno simul*

Collat. 6. Ab-
bat. Theodor.

simul impetu ad terram non concidunt, sed ab stillicidio quodam tenui incipit malum: nam primo guttulæ aliquæ aquæ penetrantes, trabes & rigna omnia putrefaciunt, quæ deinde adusque parietes peruadens, eos emollic & destruit; quæ demum lues cum adusque fundamenta ipsa proserpsit, domus tandem vastata & corrupta, vna simul nocte tota corrui. Hinc ait Sapiens, *In pigritis humiliabitur contigatio, & infirmitate manuum perillabit domus*: id est, quia initio, damno domus adhuc exiguo, occursum non est, nec impluuium instauratum, nec stillicidium obturatum, mane vno tota vna ruina ad terram prolapsa perit. Eodem profus modo, inquit Cassianus, & homines magnas agunt ruinas, & in grauiâ mala præcipitantes male perierunt.

Primo siquidem affectiuncula nostræ & passiones, seu subtiles quædam stillæ, in animam insinuando se subingrediuntur, quæ paulatim eodem penetrantes, eius vigorem eneruant, luxant, & infringunt, atque adeo tandem tota domus proruit; quod nempe primum initio, quando damnum adhuc exiguum erat & facile reparabile, homo instauracionem facere neglexerit, pauca inquam stillas, & eas paruas, ab ea auertendo. Nam quia parua & modica parui pendit, hinc statim ac à graui tentatione fuit imperitus à Religione penitus defecit. Vt nam id quotidie non plusquam satis est re ipsa experiremur! Profecto non potest homo non timere summo horrore & percelli, dum tenuta illa considerat initia, à quibus nonnullorum, qui postea in grauissima mala prolapsi sunt, perniciosæ secuta est. Dæmon siquidem, quæ eius vastities est, ipsos Dei seruos initio palam, aperto Marte, & malis grauissimis propositis non oppugnat; sed ex innata sibi fraudulentia, paulatim nihil minus sentientibus parua & minuta aggerendo, viam quodammodo præparat, ad eos

in maiora & grauiora mala pertrahendos: si enim in principio peccata letalia inspiraret, facillime & perciperetur & repelleretur; at, cum parua & tenuia fugerit, tantum abest vt percipiatur & abigatur, vt potius audiat, & admittatur.

Hinc non sine ratione docet Gregorius, maius aliquatenus venialium culparum esse periculum, quam grauium. Hæ enim, quo euidentius cognoscuntur, eo etiam per maioris mali cognitionem, hominem magis commouent, tum ad circumspicere eas euitandas, tum, si quando in eas incidit, citius ex illis emergendum. Sed culpæ veniales ac leues, quanto minus percipiuntur, tanto minus euitantur, quoniam autem parui penduntur, hinc citius iterantur & continuantur; imo ita iis homo quodammodo insepultus & immersus est, vt nunquam generose ac viriliter secum statuatur eadem à se excutere. Vnde non multo post, à paruis ad maiores committendos descenditur.

Consentiant cum his & verba Sancti Chrysostomi, afferentis rem, quam ipsemet mirabilem vocare non dubitat: *Mirabile quidem*, inquit, *& inauditum dicere audeo. Solet mihi nonnunquam non tanto studio magna videri esse peccata vitanda, quanto parua & vilia: illa enim vt auersemur, ipsa peccati natura, & horror quæ includit, efficit; hæc autem hæc ipsa re quia parua sunt, desides reddunt, & dum contemnuntur non potest ad expulsionem eorum animus generose insurgere. vnde cito ex paruis maxima sunt negligentia nostra. Propterea autem tanti hoc diabolus facit, & hac parte Religiosos & seruos Dei potissimum aggreditur: tum vero quod perspectum habeat, & speret hæc se via aditum inuenturum, vt eos deinde ad culpas grauiiores admittendas pertrahat. Vnde bene Augustinus, *Quid enim interest ad naufragiū, verū vno grandi fluctu nauis operiatur & obruatur, an paulatim subrepēs aqua in sentinam. & per negligentiam derelicta atque contempta, impleat nauem atque**

3. p. Pastor.
admonit. 35.

S. Catharina
Senens. dia-
log. c. 172.

Hom. 83. in
Matth.

Epist. 108. ad
Seleucianam.
& habetur de
pani. dist. 1.
c. 1. v. 1.

sub-

Alia quaedam pręgnans affertur ratio, ob quam permagni inter-est parua non negligere.

EST & alia, eaque maximi momenti ratio, ob quam maximi refert, res paruas parui non ducere: scilicet, timendum nobis esse, ne, si in paruis euitandis negligentes & desides simus, eaque parui pendamus, particulare suum ad speciale Deus propterea auxilium ac gratiam, tum ad tentationibus resistendum, & peccata effugienda, tum vero ad virtutem & perfectionem, quam desideramus consequendam concurrentem, nobis denegat, itaque ingens damnum incurramus.

Vt autem hoc melius intelligatur, doctrina quędam Theologica, eaque obseruati dignissima, quam & docet Apostolus Corinthiis scribens, pręsupponenda est: scilicet nulli Deum vnquam supernaturalē, necessarium & sufficiens auxilium denegare; quo, si velit, a tentatione possit non vinci, sed cum illo ei resistere, & victoriam de eadem referre. *Fidelis*, inquit Apostolus, *Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione prouentum, ut possitis sustinere.* Est vero & aliud Dei auxilium, idque specialius & particularius, sine quo quis haud dubie resistere dęmoni, & tentationem superare posset, si modo primo illo auxilio supernaturali (quod generalius est) eo quo oportet modo vteretur, at sępe cum solo primo illo auxilio tętationi homo resistere nō poterit. si aliud particularius & specialius illi Deus auxilium non submittat; non quod non possit, sed quod nolit: nam si vellet, posset etiam cū primo illo auxilio resistere, quia illud ad hoc sufficiens est, si eo quo par est ipsi modo eo vteretur. Si itaq; primo hoc in auxilio tenta-

submergat? Ita parum curat dęmon vtrum per parua & vilia in animam tuam subingrediatur, an per maiora, modo tandem consequatur quod spectat, hominem scilicet subuertere & demergere. Addit Sanctus Bonauentura, Ex minimis guttis multiplicatis inundationes aquarum fiunt, qua etiam magna aliquando męnia subruunt, per modicam rimam aqua latenter in nauem influit, donec submergatur.

*De proc. re-
dz. f. c. 10.*

*In illud Psal.
66. Gentes in
terra.*

Quocirca bene monet Sanctus Augustinus, quemadmodum dum nauim rimosam aqua subingreditur, assidue per sentinam ea exhauritur, ne ab eadem grauata ipsa fundum petat ita nostrum esse tum per orationem, tum per conscientię examen, culpas & imperfectiones, quę paulatim in animam nostram subrepunt, euicere & expellere, ne nos tandem submergant & destruant. Hoc continuum Religiosi esse debet exercitium, semper ei ad sentinam standum; quod ni fiat, in pręsentissimo percundi versatur discrimine. Alio vero loco ait: *Pręcauisti magna, de minutis, quid agis? an non times minuta? Proiecisti molem, vide ne arena obruaris.* Vndas maris euasisti, tempestates & ingentię quę in mundi huius pelago occurrunt pericula declinasti: vide ne hic in portu Religionis in arenoso vado pereas: vide ne exilia & minuta periculum tibi ac perniciem creent: parum alioquin tibi profuerit, magna euasisse discrimina. Quemadmodum parum prodesset nauis ingentię pericula, prędas, tempestates, immanes scopulos, & confragosas rupes ac breuia effugisse, si postea in portu ipso ad vada adherescat.

*In Psal. 29.
ad illud,
Multiplic.
sunt super
capill.*

* *

tentationi succumbat, sui vnus id culpa impuret necesse est, eo quod ex voluntate & libero arbitrio suo cadat, at si ei Deus tunc illam speciale gratiam submitteret, minime caderet.

Ceterum, vt ad materiam meam veniam, dico secundum illud auxilium superabundans & efficax, non passim omnibus nec semper à Deo dari, quod id particularis quedam eius sit liberalitas & gratia: hinc datur solum iis, quibus ipse id dare dignatus fuerit; ijs vero potissimum, qui in ipsum vicissim liberales erunt; secundum illa Psalmographi verba: Cum

Psalm. 112. 26.

sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris, & cum electo electus eris, & cum peruerso peruerteris. Quæ ex alia versione sic sonant: Cum benigno benignus eris, cum liberali liberalis eris, cum sincero & candido sincere & candido ages, & cum peruerso peruerse ages. Atque hoc est, quod B. P. N. in

Reg. 19. Summarij Constit.

Regula nostra nos monuit, dicens: Quanto aliquis se arctius Deo astrinxerit, & liberaliorem erga summam Maiestatem præstiterit, tanto eum in se liberaliorem etiam experietur; & ipse indies magis idoneus erit ad gratias & dona spiritalia uberiora recipienda

Orat. de pau-pert. amore. & Machab. & Eyp. hom. 19.

Hoc præterea docet tum Gregorius Nazianzenus, tum alii plures sancti Patres. In quo autem hæc hominis erga Deum liberalitas consistat, & quid sit, intelligi commode potest ex hominum erga se mutuo liberalitate. Tum namq; homo in hominem liberalis dicitur, quando illi dat, non quod ei debet & dare tenetur, sed cum plus quam debet & dare est obligatus. Hoc quippe dici liberalitas potest, non prius, quod potius iustitia & meta obligatio. Itaque qui, ad eundem modum, magna sollicitudine Deo suo placere satagit, non in iis modo, quæ obligationis sunt, verum etiam supererogationis & perfectionis; & non tantum in maioribus, sed & in minoribus; is vere erga Deum liberalis dicendus est. Qui hoc ergo modo erga Deum se liberales & effusos ostendunt, Deus vicissim erga illos se liberalem præstabit. Hi sunt scilicet intimi Dei amici; his suas

Rodriquez exercit. pars 1.

gratias interiores dispertit, in hos denique non modo auxilia illa generalia, quæ quidem ad tentationibus & resistendum & vincendum sufficiunt, sed & specialia, superabundantia & efficacia, cum quibus nullo modo à tentatione superabuntur, effundit. Porro si ipse in Deum liberalis non sis, quomodo Deum in te liberalem esse cupis? Si ipse in Deum parcus sis, mereris, vt vicissim ipse in te parcus sit. Nam si ita sordidus, vilis, & tenax sis, vt velut circino exactissime dime-tiaris, & in bilance quodammodo concise & minutim appendas, dicendo: Sumne hoc facere obligatus, an non? Teneor ne ad hoc sub pœna peccati, an vero minime? an ad mortale vsq; factum id ascēdit, an vero tantum veniale manet? (Hoc videlicet est, sordidum & parcum erga Deum esse, cum plura ei offerre & dare nolis, quam illi es dare obligatissimus: fieri quoq; potest, vt etiam in hoc delinquas, nec illud ipsum obligationis debitum expleas.) Deus quoque in te parcus erit, nec plura dabit, quam ad quæ verbo suo asfertorio tenetur, nec alia; dabit sc. auxilia generalia, & necessaria, quæ nulli negat, quæq; sufficiētia & satis sunt, vt cum ijs tentationi homo resistere queat, nec illi succumbere. Quare non sine ratione timere potes, ne auxilium illud speciale, superabundans & efficax; dari ab eo solitum iis, qui in ipsum liberales sunt, tibi deneget; itaque fiet, vt à tentatione supplanteris, & in peccatum impingas.

Hoc nempe est, quod communiter Theologi omnes & sancti Patres docent, videlicet, peccatum sequens pœnam esse alterius præcedentis. Quod sic intelligendum est, quia per primum illud peccatum, speciale & particulare illud Dei auxilium homo demeruit, eoq; indignum se reddidit, ac proinde in aliud nouū peccatum prolapsus est. Idem de venialibus peccatis, imo (quod amplius est) de defectibus, negligentijs, & parua ad vitā suam reflexione docēt. Tradunt insuper ob hæc quempiam demereri, & speciali & efficaci illo Dei auxilio se posse indignū reddere,

E quod

S. Aug. ser. 244. de temp. post med. & ser. 88. initio, & in illud Ps. 66. Et gentes. in Hier. ad Celant. ep. 1. Chryso. in 1. Gen. hom. 2. & hom. 87. in Matth. & serm. de leu. peccat. peric. Bernard. ser. 59. in Cant. 1. lib. 2. de

summo bono.
Basil. orat. de
serm. & ope.
sunt. & in reg.
breu. 44.
Gre. 10. mor.
c. 14. & 3. p.
paf. adm. 24.
S. Thom. 22.
q. 88. artic. 3.
& alii.
Ecc. 19. 1.
Apoc. 3. 16.

quod quidem si habeat, perseuerabit; & tentatione rei ipsa superabit; at, illo si careat, superabitur, & in scelus corruet. Atque hoc in sensu sancti nonnulli exponunt illud Ecclesiast. *Qui spernit modica, paulatim decider.* qui enim minima contemnit, & parua facit, speciali illa Dei gratia indignum sese reddit, qua destitutus, in magna & graua proruit. Ita etiam intelligunt illud Ioannis in Apocalypsi: *Quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo.* Et si enim tepidum & languidum nondum penitus expuerit ac eiecerit Deus, iam tamen eum eijcere & euomere incepit; propter hunc nempe languorem ac teporem, quem praefert, & propter illos defectus, quos scienter & data opera committit, speciali illo & efficaci auxilio se reddit indignum: quo si caruerit, certe cadet, & Deus illum penitus euomere & a se eijcere perget.

Videamus porro iam, quam merito timendum nobis sit, ne speciali hoc Dei auxilio ob teporem & inertiam nos indignos reddamus. Quoties, cheu! variis a tentationibus nos circumcisos & impetitos videmus? Quoties etiam in maximo eis consentiendi periculo constitutos? Ut saepe etiam dubitemus, num ei inhæserimus, nec ne; num consensum dederimus, nec ne; num ad peccatum vsque res deuenit, nec ne. Quantum vero his in casibus & angoribus solatium nobis foret, liberales nos alias erga Deum extitisse, & auxilio illo speciali & liberali dignos prestitisse: cum illo namque securissimi esse possemus, semper nos victores fore, nec unquam succubituros; cum, si illo careamus, in magno futuri simus periculo, & fortassis prosternendi.

Horn. 60. super Genes.

Hanc S. Chrysostomus rationem velut optimam, atque ad tentationes superandas conuenientissimam ponit. De diabolo namque hoste nostro iuratissimo, & de continuo, quod nobis mouet, bello loquens, ait: *Scitis, quod hostem habemus perpetuum, & fœderis nequam: unde nobis magna vigilantia opus est, ne ab ipso superemur.* Quomodo autem vigilabimus, quomodo muniemur armabimurve, ne ab eo expugnemur, sed

ut vice versa ipsi semper aduersarium hunc vincamus & praeualeamus? dicit nobis Chrysostomus: *Non aliter autem eum vincemus, quam si per vitam optima supernum nobis auxilium (id est, speciale) conciliemus.* Hoc sc. pacto semper victores erimus, & non aliter: quod verbum in primis notatum oportuit. Id ipsum notat S. Basilius hisce verbis: *Qui a Deo se optat iuuari, nunquam deserat quod se addecer officium suum: qui autem hoc facit, is diuino auxilio nunquam destituitur; quapropter danda in opera est, ne vlla in re conscientia nostra nos condemnet.* Bene autem id S. Basilius hinc infert, quod nos hinc discere debemus, nempe, tali nobis circumspeditione & sedulitate spiritualia exercitia aliisque opera nostra obeunda, ut nulla in re nos remordeat conscientia, ut ita speciali Dei auxilio nos dignos reddamus.

Vnde ad oculum cuius patebit, quanti nostra intersit, parua magnificere, si modo parua dicenda sint illa, quae tantum tamque excellere afferre nobis bonum queant, & a quibus tantum nobis mali accedere. Idcirco dixit Sapiens: *Qui timet Deum, nihil negligit,* tamen si minimum: nouit quippe, se a minimis paulatim ad maiora committenda deuolui, & quia timet, si ipse in hisce rebus erga Deum liberalis non sit, ut etiam Deus vicissim erga se liberalis existat.

Vt porro finem faciam, tanti hoc dico momenti videri, tantique nobis aestimandum esse, ut, velut certissima & infallibilis regula tenendum sit, hominem, quandiu parua & modica magni facit feliciter procellurum, & gratias a Deo plurimis adimplendum: e contra vero, quando parua & vilia vilipendit, in summo pereundi magnaue committendi periculo agere. Id namque feminariū est, e quo omnigenum, religiosos homines destruens, enasci malum solet. Satis id nobis declarauit Redemptor Iesus, cum eum, qui super pauca fidelis est, etiam super multa fidelem futurum asseruit; & qui circa pauca infideliter se gerit, circa multa etiam infidelem se praebiturum. Quocirca quando quis se exami-

examinando nosse volent, num quem in spiritu profectum faciat (quod sane quam frequentissime examen fieri ratio ipsa suadet) circa hoc potissimum se singillatim exortiat; videat, inquam, vtrum res paruas magni faciat, an vero licetiam quandam induat, ad easdem flocci faciendas. Si autem comperiat, parua omnia se contemnere, nec solitum, si quando in illa impingit, remorsum conscientia sentire, omni qua potest diligentia & cura, hunc emendare defectum studeat. Diabolus namque, vt ait Basil. cum nullo se pacto nos à Religione videt posse diuertere, totis viribus id saltem persuadere nobis conatur, vt perfectioni non incumbamus, & parua magni non faciamus; in quo vana quadam securitate, per hoc scilicet Deum non amitti, nos circumuenit. Nostrium vero econtra est, operam dare, vt, sicut nos à Religione ipsa separare nequit, ita nostram perfectionem non impediat; sed totis in eam viribus, & omnibus animi corporisque neruis incumbere, leuia & vilia magni aestimando.

CAPVT XL

Qui profectui suo studere cupit, non eum in genere aggrediatur oportet, sed ad particularia descendat. Et quanti referat bona proposita ac desideria, qua à Deo illi immituntur, opere ipso exequi.

PERMVLTVM quoque nos ad in spiritu proficiendum, aliud quoddam medium iudabit; quod omnes, qui de vita spiritali scripserunt, vulgo proponere solent; videlicet, hocce profectus nostri negotium non in generali & communi, sed in particulari & per partes accipiendum esse. Abbas Moyses, vt scribit Cassianus, quadam die à suis fratribus in collatione spiritali petijt, Quidnam per tot ipsi labores, abstinentias, vigilias, per tam frequen-

tem orationem & mortificationem spectarent? quem in his finem haberent? Cui illi omnes voce vna dixerunt, Regnum celorum. Tum ipse: Illud quidem vltimum omnium est finis: at hoc non rogo, sed tantum, quem immediatum & particularem finem habeatis, vt vltimum illum finem assequamini? tamen si agricola finis sit, vt multum frumenti in messe colligat, & abunde illi suppetat, vnde cum suis viuat; omni tamen sua cura ac diligentia huc intendit, vt terram colat & aret, eamque à zizanijis & lolio expurget: quia medium illud necessario illi pramittendum est, vt alium finem suum assequatur. Sic, licet mercatoris finis vltimus sit ditescere, & multum opum colligere, omni tamen studio suo in id vnum incumbit, vt solerter aduertat, cequod negotiandi & mercaturæ genus futurum sibi sit, ad finem illum suum assequendum; accommodatius & aptius. Sic & Religiosum facere, necesse est. Neque enim satis est, illum in genere dicere, salutem meam specto, bonus esse Religiosus cupio, volo esse perfectus; sed oculos in particulari ad illud vitium aut passionem reflectat oportet, qua ipsum magis impediatur, quominus ad perfectionem perueniat, nec non ad virtutem, quæ ad hoc sibi magis necessaria est: & hoc omne eius sit studium. Nam hoc modo paulatim procedendo, & magna quadam diligentia & cura, iam hanc, postea aliam virtutem sibi assequi studedo, longe facilius & melius id quod spectat, consequetur.

Atque hoc est medium, quod alius Eremita illi olim monacho suggestit, qui, postquam initio diligentissimus & feruentissimus fuisset, in exercitiis suis spiritalibus postmodum elanguit, & valde intepuit. Qui cum dein ad antiquum feruorem redire veller, sed eius iter obstructum quodammodo inueniret, ac proinde id illi perdifficile videretur, à qua primū re ordiretur, nesciebat: mæstū itaque, consolatus senex, hac eum parabola vel exemplo ad laborem animabat: Parer quidam,

dam, inquit, filium ad agrum spinis & sentibus oblitum expurgandum miserat: sed cum hic horridum illud vepricerum coram inspiceret, de eo excaudicando desperare cepit: quapropter vno die atque altero somno se dedit iners, & penitus nihil egit. Cui deinde pater: Non est necesse, fili, ait, vt omnia agenda simul vno intuitu respicias, nec ager hic vno die totus est expurgandus: sed tantam quotidie eius partem excole, quantam corporis humani magnitudo caperet. Quod cum filius consilium esset secutus, non multo post totus ille ager à vepribus & sentibus fuit purgatus.

Notandum vero hic est, vnam de præcipuis, ob quas tam parum in spiritu proficimus, & plura à Deo charismata non recipimus, causam esse, quod bona, quæ ipse nobis suggerit, proposita & desideria, opere non exequamur: hinc, quoniã bonã ante acceptorũ illi rationẽ non reddimus, alia imposterum maiora nobis non dat. Nam sicuti Præceptor discipulũ ad altiorẽ classem vel studium promouere non solet, dum nondum illum assecutum vel didicisse videt, quæ in minori classe præscribuntur: non aliter se Dominus in nobis ad perfectionem promouendis gerere solet: tanto namq; diutius magna quædã nobis dare differt, quãto ipsi in datis cooperando negligentiores sumus; quò verò diligentius ea quis desideria opere adimplere proponit, quæ illi Dominus in oratione edimunicare est dignat, eo ipsum ad maiora etiam conferenda magis pro-
Lib. 1. Epist. fol. 241. *Qui, inquit, bene utitur eo, quod iam nouit, lumen de celo assequatur ad id, quod nondum nouit: alius vero quis illud petere non audeat; cum replicare dator illi possit: Cur scire vis voluntatẽ eius beneplacitum meum, cum ne quidem in eo, quod nosti, eam adimpleas? Si itaque illa executioni non mandas desideria, quæ tibi Altissimus inspirat, quomodo res alias maiores ab eo tibi dari velis? Qua fronte & ore petere à Deo in oratione audeas, vt hoc vel illud, quod desideras, & quo opus habes, tibi conce-*

dat; si te ipse in vno defectu, quem tamen à te corrigi imprimis necesse est, & ad quod multa tibi desideria & inspirationes Deus Optim. Max. dedit, corrigere & mortificare nolis? Nescio, quomodo ad Deum vel oculos sustollere præsumat ad maiora petenda is, qui se, vel in vno exteriori, cui obnoxius est, defectu emendare nolit, sed deliberate ac voluntarie in ipsum aliquoties impingit. Quamobrem si in spiritu proficere & multa à Deo charismata recipere velimus, simus in inspirationibus & desiderijs, quæ Dominus nonnunquam inspirat, executioni mandandis quam diligentissimi.

Communis est sanctorum omnium doctrina, eum, qui beneficijs acceptis bene utitur, ad alia noua recipienda dignum se reddere; eõntra, qui isdem abutitur, alia de nouo non mereri recipere. Decimo sexto Sapientiæ capite quarit Salomon, cur manna, cum primum sol radios spargere inciperet, deflueret & euanesceret & nulli post vsui seruiret; si autem igni id iam collectum admoueretur, non liquefceret, nec vllum detrimentum acciperet, cum tamen maior sit ignis quam solis ardor? Ipse sibi Sapiens circa capituli finem respondet, dicens: *Vt notum omnibus esset, quoniam oportet præuenire solem ad benedictionem tuam; id est, quod in gratis & beneficijs, quæ à diuina manu accipi-*
Sap. 16. 11.
mus, bene utendo, esse debeamus quam diligentissimi; & quod, in ingrati & pigri, qui ante solis exortum surgere detrectat, quo aliquam è dato diuinitus beneficio vtilitatem capiat, castigationem Deus permittat, vt à sole omnis illorum cibus & commeatus liquefactus disfluat.
Hoc ipsum nobis & Redemptor Iesus in
Luc. 19. 11.
Euangelio; sub parabola illa hominis illius regis declarat, qui, cum vniuersam substantiam suam in seruos distribuisset, vt ex illa lucrum quisque negotiando faceret; & postquam iam regni possessionem cepisset, comperto post multa vnumquẽ illorum talenta superlucratũ esse, pro talentorum acquiritorum numero ac
 pro-

proportione singulis praefecturas distri-
buit: nam eum, qui decem talenta lucra-
tus erat, decem ciuitatibus praeposuit; qui
quinque, quinque ei regendas ciuitates
tradidit. Qua Dominus parabola indica-
re uoluit, quemadmodum rex ille seruo-
rum suorum industriam ac fidelitatem
mercede nimium quanta est remunerat-
us (quae enim decem talentorum est ad
decem ciuitates florentes proportio?) pa-
ri modo, si nos inspirationes Dei opere i-
pso exequamur, & in illa correspondetia
fideles simus, nimis quam magno, excelsi-
mo, & aucto nobis fauore diuina sua
Deum dona multiplicaturum. Et contra,
si non pro eo, ac oportet, datori respon-
deamus, non modo nobis, quod ante da-
tum erat, auferendum, verum etiam pla-
gis uapulatos multis, ut seruus ille de-
ses, qui accepto à Rege talento nihil om-
nino lucratus erat, nec peculium re-
gum adauxerat.

Plin. lib. 35.
nat. hist. c. 10.

Notissimus ille pictor Apelles nūquam
tot tantisque occupationibus distinebatur,
quin suam quotidie arte exerceat, sem-
per aliquid pingendo; hinc tempus interdum
negotiiis occurrentibus suffurando,
dicere solebat: Hodie nullam lineam du-
xi: quod inde uelut proverbium usurpari
in quolibet officio & arte coepit, dum se-
dies praeterijt, qua quis eam nec coluit,
nec exercuit. Atque inde Apelles tam per-
fectus & consummatus pictor euasit. Quo-
circa si & tu perfectus & completus esse
Religiosus vis, nulla tibi dies abeat, qua
non aliquam in uirtute lineam ducas, &
aliquid proficias: Quotidie aliq̄ ex ope-
ribus, quae agis, defectū tolle; hoc quippe
modo in dies ea fient & meliora & perfe-
ctiora. Et cum meridianum conscientiae
examen institues, perpende & examina,
num media illa dies tibi abierit, nulla dū
in uirtutibus lineola ducta, ac tum dici-
to: *Hodie, eheu! nullam lineam duxi*; id est,
hodie in uirtutis uia ne vno quidem passu
progressus sum, hodie in nulla me re mor-
tificauit, hodie ne vel unum humilitatis ac-
tum exercui, cum tamen eius exercende
occasiones non defuerint. Inaniter mihi

hæc media dies effluxit, sed reliquā partē
melius traducam, & crastinam et melius.
Hoc modo si proceſserimus; paulatim
multum in uirtutū stadio progrediemur.

CAPVT XII.

*Multum ad perfectionem assequen-
dam conferet, nullum data opera &
deliberate defectum admittere,
& in cæpto feruore fla-
uescere.*

NON parum quoque in uirtute & per-
fectione proficiemus, si nullam deli-
berate ac studio imperfectionē cōmitte-
re procuremus. Duo sunt imperfectionū
& culpārū uenialium genera: alia, in quas
etiam impingunt illi, qui Deum timent,
idque uel ex fragilitate, uel ignorantia, uel
inaduerſetia; et si non sine aliqua sua ne-
gligentia Norūt potro & sentiūt ipsi serui
Dei, quiq; in ueritate coram eo ambulāt,
has sibi non amaritudinis, sed humilian-
di sui occasionem esse; nec suum propter
has ab ipsis Deum uultum auertere; nec
succensere; imo uero nouum quendam
sibi à Domino postea fauorem, & nouum
spiritus vigorem, ob humilē illum suum
idcirco ad Deum recursum dari re ipsa
experiuntur. Sunt uero & alia culpa &
imperfectiones, quas tepidi & in seruitio
diuino segnes aduertenter & data opera
committunt. Magna hæc impediunt bona
nobis haud dubie danda, si in eas nō im-
pingeremus. Atque ob has saepe suam à no-
bis Dominus uultum in oratione auerſit.
& plurimas nobis gratias conferre desi-
nit. Quocirca si & proficere, & multas
caelitus gratias recipere uelimus, demus
operam, ne quas culpas deliberate & sci-
enter faciamus. Sufficere nobis debent il-
lae, quas aut ex ignorantia, aut inaduer-
ſentia consciscimus, nullas à parte nostra
iis addamus. Scilicet, illa in oratione dis-
tractiones sufficiunt, quae ob imagina-
tionis inconstantiam nobis inopinato
ingruunt; uoluntarie uero & deliberate

Lud. Blof. in
Spacul. spirit.
c. 6.

Venialium
culparum
duo genera.

E. 3. nullas.

nullas ipsi nobis accersamus. Satis sint illae imperfectiones, quas ex fragilitate, in regularum violatione committimus, ut necesse non sit eas ex professo & proposito infringere.

Basilius.

S. Basilius aliud quoddam perfectionis comparandae medium proponit, ipsumque ad breuissimo tempore plurimum proficiscendum, perutile esse dicit: nimirum non esse in virtutis via, aliqua diuerticula ad interquiescendum comparata, facienda. Sunt siquidem, qui subinde quidem interruptis vicibus, heroica quaedam molimina aggrediuntur, sed mox eadem omittunt & interquiescunt. Quod semel coepisti, fortiter urge, & huiusmodi declinatoria deuita: nam in hac vitae spiritualis via magis defatigaberis subinde interquiescens, quam si semper pergas, nec usquam substas. Circa quod magnum est inter spiritualia & corporalia exercitia discrimen: quia *raro operando deficit, spiritus operando proficit*; & quo in suis exercitiis corpus magis operatur & laborat, eo magis defatigatur & languescit; at quo spiritus magis exercetur & agit, plus virium vigorisque acquirit.

Paul. Manut. in Ad. 19.

Lib. vii. de penit. c. 10.

Atque hoc illo significatur adagio: *Arcum frangit intentio, animum remissio.* Unde sanctus Ambrosius sic ait: *Quem admodum facilius est in peccatum non labi, & innocentiam primaeuam conseruare, quam post lapsum veram sinceramque penitentiam agere: ita facilius longe, orationis ac deuotionis feruorem est conseruare, quam postquam ad dies aliquot eam penitus quis omiserit, ad eam postliminio reuerti.* Faber ferrarius ferrum iam ab igne candens fornace educens, quia id tum molle est, atque ad quamlibet, quam is malleo tundendo ei dare voluerit, formam recipendam dispositum, ipsum penitus frigescere non finit: verum antequam totum frigescat, fornaci reinserit, ut statim rursus tale sit, quale ante paulo exstiterit. Pari modo nobis videndum, ne vnquam deuotionis calorem penitus intermori sinamus. Si enim is refrigescat, & cor indurescat,

non nisi ægerime ad primum feruorem redire poterimus. Atque ita, quotidiana edocti experientia fieri videmus, ut, quantumuis insignem aliquis in virtute progressum fecerit, si ad tempus non nihil ab ea is colenda interquiescat, breui illo tempore, quo distrahitur, & bona sua exercitia omittit, simul & semel perdat, quod antea longo tempore magnoque labore compararat, ut ne vestigium quidem eorum, quae ante habuerat, superesse, & eodem ipse, ob eam, quam experitur, difficultatem, redire vix aliquando posse videatur. E contra, qui cum feruore procedunt, & deuotionis calorem semper integrum fouere ac conseruare student, bona sua exercitia semper continuando, inque iisdem indefinenter perseverando, & facile in primo suo vigore manent, & breuissimo tempore insignem progressum faciunt. Rei huius ratio etiam haec est: quia hi nullum tempus amittunt, ne destruant, quae ante construxerunt, cum vice versa tepidi & desides, ob suas illas interruptae quietis vias & renouationes, toto tempore aliud non agant, quam construere & destruere, texere & dissoluere; itaque nunquam suam telam pertexunt, priores vero non modo structa non destruant, verum etiam semper longius progrediuntur, & continuo suo exercitio maiores sibi quotidie vires, ac maiorem ad plura ac meliora agenda acquirunt facilitatem. Atque hoc est quod dixit Sapiens: *Egestatem operata est manus remissa; manus autem fortium diuitias parat.* Et, *Anima operantium impugnetur.* Senex quidam Eremicola hanc inter Religiosos tepidos & remissos, & alios sedulos & feruentes comparationem instituebat; illos siquidem, qui nescio quo senectutis praetextu ut defatigatos se gerunt, inque suo profectu spirituali ulterius progredi nolunt, similes esse aiebat veteribus Principum affectis, qui nullum iam amplius, ut emeriti, in aula famulatum praestant, sed tantum inani specie ad ostentationem in aula versari permittuntur, & totos dies ad ianuas magnarum

gnatum in atrijs narratiunculis enarrandis impendunt. Datur quidem illis diurnum cibi dumentum, & sportula solita, eum famulis veteranis, & iam amplius apud Principem non agunt, nec nouam vel maiorem apud illum gratiam indies aucupantur, imo vix iam vlla in aula illorum superest memoria. Contra nouos & iuniores clientes tam in domini sui famulatu videbis diligentes & sollicitos, vt nullam toto die quietem inueniant, nullum ab opere ipsis otium detur, imo tam nauos, vt vix dum plene suam verbo vel nutu Dominus indicarit mentem, quin illius hi iussa exacte adimplerint. Hi sunt Principum intimi, hi in illorum se benevolentiam indies magis & magis insinuant. Quibus proinde Religiosos impigros & feruidos assimilare possumus.

CAPVT XIII.

*Alia tria media proponuntur, ad in
virtutum studio proficien-
dum.*

BASILIVS Magnus aliud egregium ad bene proficiendum medium nobis suggerit, quod & alii post eum communiter Patres dare solent: vt videlicet oculos in meliores, & in eos, qui virtutibus magis excellunt, & præ cæteris illustriores sunt, consociamus; atque eos deinde imitari studeamus. Idem consulebat Beatus Antonius dicebatq; bonum Religiosum instar apis, ex omnibus, quos hinc inde videt, aliquot flosculos colligere debere, vt ex eis dein mel suum conficiat; ab vno videlicet modestiam, ab alio silentium, ab hoc patientiam, ab illo obedientiam, ab alio demum in differentiam & resignationem. Id in vno quoque videlicet notandum est, quo excellit, vt ipsum deinde imitari conemur. Quod & ipsum legimus fecisse, vnde etiam tam eximius & illustris sanctimonia euasit. Hoc vnum de maximis bonis est, quæ in Religione habemus, & ob quod sanctus

Hieronymus cœnobiticam solitariam, & in multorum congregatione viuentes anachoretis anteponit, & cur satius ac melius esse iudicet in illa, quam in hac viuere: *Vt ab alio, inquit, discas humilitatem. ab alio patientiam; hic te silentium, ille te doceat mansuetudinem.* Philosophus quidam, Carilus nomine, inter Lacedæmonios magni vir nominis, & in primis illustris, rogatus, æquanimem Rempublicam omnium censeret optimam; Eam, inquit, in qua inuicem ciues contendunt, æquis eorum reliquis ciuibus suis virtute futurus sit maior, idque sine vlllo tumultu & seditione. Cum porro & hoc inter alia plurima nobis in Religione iam Dominus beneficium præstet, vt inam id, eo dante, perpetuum sit. Magnæ quidem in omnibus pene mundi Rebus publicis contentiones & æmulationes sunt; sed eæ aut circa opes, aut punctum honoris versantur: qui autem de virtute cum alio decertet, vix vllum ibi inuenies. In Religione vero, quæ Dei bonitas & misericordia est, omne eam profitentium studium circa propriam abnegationem, & quotidianum in studio virtutis & perfectionis progressum versatur, hinc omnes ipsorum concertationes & æmulationes eo spectant, vt quisque alium virtute antecellat, hicque illo sit vel humilior, vel obedientior; atque id sine vlllo strepitu, murmurationibus, dissensionibus, sed cum sancta quadam inuidia, & laudabili æmulatione. Et sane non parua gratia & beneficium est, sed & insigne & incomparabile, & ad eam nos à Deo vocatos esse Religionem, in qua virtus colatur, & in pretio sit, in qua insignis Theologus, & eloquens concionator non ideo magnifit & æstimatur, quod doctus sit, & egregie concionetur, sed quod animi demissione, & sui mortificatione emineat: in qua denique omnes vltius in virtute semper progredi allaborat, suoq; singuli exemplo inuicem ad etiam vltius contendendum animant. Tam bona igitur hac occasione, quæ ad hoc medium

EXCR-

exercendum habemus, rite utamur, & in bonum nostrum conuertamus.

Hinc porro secundum elicere medium possumus, ipsam, inquam, obligationem, qua ad bono fratribus nostris exemplo præluendum obstricti sumus; *ut omnes se mutuo considerantes, in deuotione crescant, Deumque Dominum nostrum laudent, vt*

3. p. Constit. c.
1. §. 4. & Reg.
29. Summar.
Matt. 15. 16.

ipsemet Christus in Euangelio: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in caelis est.* Nemo profecto nostrum est, quin ad oculum videat, quam bonum virtutis exemplum efficax sit aliorum ad eandem emouendorum ratio. Plus scilicet fructus bono suo bonus aliquis Religiosus vniuersa in domo, exemplo facit, quam omnia, quæ de virtute in litui possunt, aut colloquia, aut exhortationes & sermones. Magis quippe homines credere solent ijs, quæ oculis vident, quam quæ auribus audiunt; hinc sibi persuadet, quod ab alio quopiam fieri sibi vident, practicabile esse, itaq; & ipsi ad illud faciendum maxime animantur & permouentur. Atq; hoc mystice conclusio illa alarum in sanctis illis animalibus, quæ Ezechiel con-

Ezech. 3. 13.

conspexit, representabat: *Et audiui vocem alarum animalium, percussioneium alteram ad alteram.* Quando videlicet bono fratrem exemplo ædificas, cor illius quodammodo concutis, eumque sic ad compunctionem & deuotionem, ac perfectionis desiderium excitas.

Serm. 14. super Cant.

S. Bernardus, dum in Ordinis sui exortu, solum Religiosos quosdam spirituales, & suo proximum exemplo ædificantes coram videret, non parum hoc se scribit fuisse spectaculo recreatum, itaque eo animatum, vt & suauitate deuotioneque anima, suauissimis vero lachrymis oculi adimplerentur, & non modo quotidiano talium aspectu, sed vel sola recordatione, eorum scilicet, quos ante nouerat, sed iam vel absentes, vel vita defuncti erant, ad meliora sæpius fuisse permotum. Atq;

Ecccl. 49. 1. 2.
3.

hoc est, quod in Iosia Rege sacra celebrat Scriptura: *Memoria inquit, Iosia in com-*

positione odoris facta opus pigmentarij. Tales vt simus, nostrum est omni contentione allaborare, iuxta illud sancti Pauli: *Christi bonus odor sumus: simus, inquam, ceu unguentum aromaticum, ceu myrrhocium, & pilula unguentaria ex aromatis confertis composita, quæ suum omnibus tangentibus ilico odorem aspirant, eos simul & reuigilant, & corroborant. Acris id stimuli loco nobis esse debet, ad totos nos virtutum studio impendendos, nullamque quibuscum viuimus offendiculi occasionem præbendam. Nam sicut laudabilis vitæ Religiosus ad domus totius ædificationem, vtque sui vnus exemplum ipsa sequatur, plurimum confert, ac vnus ipse ad hoc satis est: ita ad integram communitatis destructionem & scandalum, vtque sui vnus exemplo omnes deprauentur, dissolutus vnus nimis quam multum nocet, & plusquam satis est. Imo certissimum est, longe esse exemplum ad malum, quam ad bonum efficacius, idque ob malam naturæ nostræ deprauatæ. semper ad malum, quam ad bonum pronioris, propensionem.*

In Deuteronomio Deus Duces & capita à populo vniuerso ad bellum proficiscente, ante perire iussit: *Quis est homo formidolosus, & corde pauido, vadat & reuertatur in domum suam.* Cuius rei quam mox dat rationem, notanda est, quia hæc ad propositum nostrum facit, *Ne pauere, inquit, faciat corda fratrum suorum, sicut ipse timore perterritus est.* Idem & Religiosus tepidus & remissus prauo suo exemplo in Religione facit: is namque collegas reliquos formidine & incerti quodam metu implet, quominus ipsi viriliter pugnent, & serio perfectionis negotia tractent; atque adeo suum ijs languorem & teporem velut pestilens quoddam contagium adstat. Vnde præclare Eusebius Emilsenus, *Qui, inquit, inter multos vitam agere consueverunt, aut cum grandi fructu, aut cum grandi periculo, vel etiam diligentes, vel negligentes sunt.*

Addere his & aliud quid possumus, quod

quod tertium medium & motuum ad ad hanc ipsam rem excitans esse potest: scilicet, non fratres nostros solum, quibuscum quotidie tractamus & conuersamur, sed & omnes omnino homines bono nostro exemplo ædificari debere, ne nimirum mea vnus culpa boni, quod sibi Religio iam comparauit, nominis iacturam faciat. Videmus namque malo vnus exemplo viso, de reliquo ordinis corpore mundum iudicare solere. Religiosi quippe alicuius culpa & peccatum videtur esse ceu peccatur aliquod originarium, vt in stirpe vniuersam pertraducem descendens, vel vt opes mercatorum multorum in vna societate iunctim agentium. Statim namque, vbi mundus quid mali videt, oclamat; Etiam Patres Societatis (v. gr.) à bene viuendi instituto desiscunt, & hoc & illud agunt; quod vnum fortasse à bene viuendo desiscere, & licentius agere videant. Vnicuique etgo magna bono omnibus exemplo præluendi, malo autem offendendi neminem obligatio incumbit, vt sic bona Religionis fama ac nomen conseruetur, foueatur & propagetur, & suis ipse culpis & imperfectionibus in culpa non sit, cur bonum nomen & auctoritas, quam per Dei gratiam & bonitatem iam habet, sordet & vilescat. Nobis vero in primis isthæc obligatio incumbit, tum quod adhuc noui & recentes simus, ac velut in ortu, tum quod nemo non oculos in nos coniectos habeat, & spectaculum facti simus mundo, angelis, & hominibus. Et si quidem, vt verum fatear, vnus particularis culpam vniuersæ Religionis à mundanis adscribi, rationi repugnet, & præter æquum sit: certum tamen id est, Ordinis totius bonum & progressum ab vnus atque alterius laudabili & religiosa vita, contra vero ab vnus irreligiositate, eius totius contemptum dependere. Illi namque Religionem vniuersam representant. Videat igitur quisque, ne, vt bonus miles, suam stationem deserat; videat, inquam, ne sua vnus culpa acies tam constipata & densa rumpatur; da

Rodriguez exercit. pars 1.

operam, charissime, tua ne negligentia Religio remissior fiat ac laxior. Huc mirrite faciet, si illis se quisque à Religione matre sua verbis se credat compellari, quibus sancta illa Machabæorum mater filium natu minimum est alloquuta, & ad pro patriis legibus mortem & ferendam & oppetendam animauit: *Miserere mei, fili mi, quæ te non nouem mensibus, sed nouennio, imo viginti, triginta, & amplius annis in utero & visceribus meis portavi, triennio probationis lac tibi dedi, & in virtute & litterarum studio tanta mea impensa alui, donec ad eum, in quo versaris, statum promoueris. Nihil autem aliud pro his omnibus à te exigo, quam vt vnus misericordia tangaris mei, propter te ipsa non peream, nec triste mihi ac probrosum causeris finium: noli arma, quibus te ad bonum & utilitatem tuam, tum aliorum instruxi, in mea tuaque ipsius viscera conuertere; quodque tibi bona occasio & medium ad mihi magis placendum, te mihi humiliandum & mortificandum esse debebat, inde euanescenti magis, liberiusque agendi, & mortificationis omnis proculcandæ occasionem noli sumere.*

CAPVT XIV.

Multum proficere volenti, conducit, si ita semper se gerat, uti primo gessit die, quo Religionem est ingressus.

ABBAS Agathon à quodam de veteribus illis Monachis rogatus, quomodo sese in Religione gereret, id vnum respondit: *Vide, qualis fueris prima die, quando existi de saculo, & receptus fuisti in claustro, & talis permanseris semper.* Si itaque scire velis, quomodo bonus futurus sis Religiosus, quomodo vitam instituturus, vt multum in virtute & perfectione proficias, ecce tibi optimum ad hoc medium: id scilicet vide, qualis illo fueris

Eris

Dionys. Car-
ibus. in scala
Relig.

ris die, quo primum mundum deseruisti, & Religionem ingressus es, & talis semper permanere stude. Considera, inquam, quo mundum, & quicquid in eo possidebas, feruore & animositate reliqueris, parentes, amicos, notos, hereditatem, opes, delicias, voluptates, recreationes, & in hoc mundi contemptu, in hac consanguineorum, parentumque obliuione, in hac voluptatum & commodorum propriorum abdicatione perseuera, atque ita bonus Religiosus eris. Perpende ad hæc, quanta petieris humilitate & instantia in Religionem ipsam admitti, & quomodo eo, quo aditus potenti tibi concessus est, die, tibi visum sit cælum quodammodo aperiri, ac magnam te tunc gratitudinis summam ostendendæ, Deoque & Religioni ob tam eximium beneficium & gratiam perpetuo seruiendi, obligationem ac debitum contraxisse; & in hac gratitudine, & humili debiti recognitione perseuera; & tam te modo Deo & Religioni obligatum & obstrictum agnosce, ac sensisti primo die, quo in Ordinem receptus es; & insignem hoc pacto in religione progressum facies. Rursus te eum cogita, quanta, postquam iam admissus fuisti, deuotione & modestia in ipso principio te gesseris; quantam obedientiam, humilitatem, promptitudinem, quantam in omnibus vbique indifferentiam & resignationem ostenderis; & in eo semper perseuera: itaque indies magis magisque in virtutum studio & perfectione proficies & cresces.

Hocce proficiendi medium sancti omnes, uti mox videbimus, mirifice commendarunt. Sed ante omnia opus est, ut ipsum bene intelligamus. Neque enim id volumus, quasi hodie etiam non plus virtutis habere te oporteat, quam primo habuisti die, quo Religiosum habitum assumpsisti: uti nec Veteranum Nouitij alicuius virtute contentum viuere debere. Constat namque, plus virtutis veterano inesse, & maiorem illum in ea profectum fecisse debere, quam

nuperum tyronem, qui vix dum heri Religionem nomen dedit: uti qui decenniotoro litteris operam dedit, plus scientiæ acquisisse, & plura nosse necessario debet, quam qui primum ad studia accedit. Ut enim Religio quædam virtutis & perfectionis est schola; ita verisimile sit, eum, qui diutius hanc scholam frequentauit, plus addiscere & profecisse debuisse. Sed sicuti ei, qui, postquam magno feruore & diligentia sua studia incepit, in illis deinde, languore & veterano quodam correptus, deficit, consulimus, ut ad eum feruorem, diligentiam, sedulitatemque, qua olim studia inchoauit, reuertatur; ita namque fore, ut feliciter illorum cursum decurrat: pari modo aliud hic non suademus, quam ut primos illos ætus, cum quibus virtutis stadium inchoasti, primo die, quo Religionem inijsisti, resumas. Vide itaque, quanta generositate & constantia Deo tunc seruire ceperis, nihil ut difficile tibi occurreret, vel arduum videretur; & illum feruorem, illos spiritus & animos iam præfer; hocque modo permultum in Religione proficies. Atque hoc est, quod circa hoc medium sancti nobis dicere volunt.

Beatus Abbas Antonius, cum à discipulis rogaretur, ut aliquot ipsis ad profectum spectantia documenta spiritualia suggereret, ab hac re, ut refert in eius vita sanctus Athanasius, sermonis sui duxit initium: *Hoc sit primum cunctis in commune mandatum; nullum in arrepti propositi vigore lassescere, sed quasi incipientem debere semper augere, quod ceperit.* Et præterquam quod illud ipsum sapius in vita repeteret, iam morti vicinus velut testamentum & vltimam voluntatem suam, ut fratribus infixum inhæret profundius, quam tenerimis ipsum inculcare ceperit verbis, qualia morientis patris esse solent: *Ego quidem, filioli, secundum eloquia Scripturarum, Patrum gradior viam: iam enim Dominus me inuolat, iam cupio videre caelestia. Sed vos, diuiscerama, admonéo, ne tanti temporis labo-*

Athanas. in
vii. Sur. tom.
1. pag. 366.

rem repente perdati: hodie vos religiosum studium arripuisse arbitramini. & capta voluntatis fortitudo succrescat. Id est, paucis: Si in virtute & perfectione progredi vultis, hoc semper ante oculos habetote: Cogitate nimirum quotidie, vos eo die primum seruire Deo incipere, & ita semper vos gerite, vti illo die, quo primum sanctum habitum assumpstis; & ita fiet, vt boni sitis Religiosi futuri.

Hoc quoque medium sic suggerit sanctus Augustinus: *Obliniscere omne prateritum, & quotidie inchoare teputa.*

Quotidiana & obuia id similitudine declarat sanctus Antonius: Sicut, inquit, serui & famuli virorum nobilium, quantumuis dominis multum obsequij prestiterint, & plurimum laboris subierint, non ramen minus ideo agere tenentur, quicquid de nouo faciendum occurrit; sed semper ita prompti & alacres ad cuncta iussa herilia excipienda sunt, tanquam si tum primum famularij inciperent: ita nostrum est, non aliter Deo creatori & Domino nostro seruire.

Præclarum huius rei exemplum habemus in sancto Bernhardo. Is quippe, vt refert Surius, alios quoslibet suspiciebat & tenebat vt sanctos & perfectos, ij que, vt hominibus iam perfectis, & in virtutis stadio multum progressis, aliquibus in rebus nonnihil priuilegio quodam indulgeri concedique debere credebat.

(Bonum autem & vtile id est ad alios non diiudicandos, si quando similem in ipsis licentiam cõspicimus) seipsum vero semper vt nouitium & nuperum tyronem habebat, cui huiusmodi indulgentiæ & exemptiones nequaquam conuenirent: atque ita ne minimo quidem quidquam de Religionis rigore, neue de laboribus communibus, atque exercitijs humilibus remittebat. Ipse proinde primus erat in omnibus, quæ à Superiore iniungebantur, exequendis, ipse primus scopas & manutergium ad ollas terendas in manus sumebat: in nulla ipse re excipi & eximique patiebatur, aut maiori præ alijs

priuilegio donari; hinc, quando aliquod manuale exercitium cæteri peragebant, quod ipse facere non poterat, ne quam interim merendi occasionem amitteret, ipsum alio viliiori & humiliori exercitio tunc compensare satagebat. Modo namque ligone arrepto terram fodere incipiebat, modo cuneo lignum sindebat ipsumque in humeros acceptum ad culinam deferere: quæ exercitia non mediocrem ipsi voluptatem adferrebant. Hæc autem omnia ad in spiritu proficiendum sibi facienda credebat; longe secus, atque aliqui, qui dum huiusmodi opera agunt, se, si non necessario ad profectum, ad bonum saltem exemplum ea agere dicunt, se namque ijs minime opus habere putant, nec multum hæc ad se pertinere. Bonum quidem est, illa te ad bonum exemplum, & ad alios ædificandum agere, at melius foret, si tibi persuaderes, te ijs etiam opus habere: cum & S. Bernhardus illa sibi maxime necessaria putaret.

Aliud ad superiora punctum, idque in primis bonum, addit sanctus Antonius, per quod ante dicta manifestiora fiunt, & confirmantur. Neque enim illi satis est, vt a primis illis, quibus cœpimus, feruoribus non desciscamus; sed requirit insuper, vt semper ulterius in illis progrediamur, quotidie magis & magis crescendo & proficiendo. *Sed quasi, inquit, incipientem debere semper augere, quod cœperit.* Sicut enim, qui Deo primum seruire incipit, etiam atque etiam satagit, vt quotidie plura, maiora, & noua obsequia illi deferat, videndo hæctenus se eum semper offendisse, & peccata grauissima commisisse, vt ita præterita noxam resarciat, seq; præmio & mercede dignum reddat: sic nostrum est, taliter semper nos gerere, quasi hæctenus nihil profecissemus, sed potius omnem operam nostram inutiliter impendissemus & consumpsissemus.

Hoc medium, inquit sanctus Gregorius, omnibus omnino conuenit, licet etiam admodum perfecti sint. Etsi enim David Propheta vir esset perfectus, nihilominus, quasi primū inciperet, dicebat:

F 2 Dixi,

Psal. 76. 11. Dixi, nunc coepi. Tanto namque feruore & constantia in via & cultu Domini in senectute sua progrediebatur, quasi illi tunc primum de nouo ac nuperime seruire inciperet. Quinimo virorum perfectorum id maxime proprium est, iuxta illud Sapientis: *Cum consummauerit homo, tunc incipiet.* Veri quippe Dei serui, quo longius prouehuntur, & fini suo propiores, ac perfectioni viciniore sunt, eo maiori constantia, accuratio- ne & feruore procedunt, & quasi, ut ait Iob, *effodientes thesaurum.* Super quæ verba sic commentatur sanctus Gregorius: Sicut thesaurorum fossiores, quo magis effoderint, & profundius terram penetrant, eo maiori in opus suum incumbunt diligentia; quia cum norint ad thesaurum absconditum, quem indagant, se iam propius accedere, & parum ab eodem abesse; ad diligentius & animosius fodiendum animantur, maioriq; cum voluptate & gaudio terram eruunt; ita qui profectus, & perfectionis suæ ex animo studiosi sunt, quo longius in ea prouehuntur, & fini suo sunt propiores, eo laborant contentiosius. Hem! quam thesaurus iam vicinus est! Ergo ad sedulo laborandum accingere, in ista, festina, quia parum tibi spatii, quoad eum peruenias, adhuc restat, *Cyranus magus*, inquit Apostolus, *quanto uideritis appropinquantem diem.* Perinde ac si diceret, ait Magnus Gregorius, eo labor & contentio laborantium esse debet maior & intensior, quo præmium & merces viciniore. Dum saxum deorsum fertur, quanto centro id suo magis appropinquat, tanto maiori velocitate & celeritate fertur, donec eo tandem perueniat. Pari modo, quo quis in virtute & perfectione magis crescit, & ad Deum suum, qui eius est centrum, & ultimus finis, propius accedit, & magis festinat, ut ad eum pertingat. Atque hi, inquit S. Basilius, sunt feruentes spiritu, de quibus loquitur Apostolus: *Solicitudi- ne non pigri, spiritu feruentis, Domino serui- entes.* Sunt quippe nonnulli, qui initio, quando Religionem primo incunt, ma-

gno cum feruore incipiunt, sed cum iam nouitiatu exierunt, statim ut defatigati deficiunt, & veteranorum quietem captant: illi non sunt *spiritu feruentes*, sed tepidi & desidiiosi. Feruentes vero spiritu, ait sanctus Basilius, sunt illi, qui semper talem feruorem & desiderium, tam insatiabilem famem præferunt, qualem initio habuere, qui in Dei seruitio nec saturantur, nec lassescunt, sed semper maius ac maius illi obsequium deferre gestiunt, secundum illud Psalmista: *In mandatis Psal. 111. eius uolet nimis.*

CAPVT XV.

Non mediocriter ad profectum con- feret, si seipsum unusquisq; frequen- ter interroget: Ad quid ad Re- ligionem uenisti?

EST & aliud perutile, ad in virtute cre- scendum, & perfectionem acquiren- dam, medium, quo, teste Surio in vita, *Lib. 1. vita* S. Bernhardus solitus fuit uti: *Hoc, in- c. 4.* quit, *semper in corde, frequenter etiam in ore habebat: Bernharde, Bernharde, ad quid uenisti?* Idem etiam de sancto Arsenio legimus, seipsum sic identidem interro- gante: *Arseni, Arseni, ad quid uenisti?* Cur mundum dereliquisti? Quis tuus fuit finis & scopus, dum, eo deserto, ad Religionem conuolasti? An non, ut in hac Deo tuo sincere & in omnibus placere studeris, hominibus uero complacere & gratificari non curares, parique faceres ab ijs vicissim magniferi & coli? Quare primum illud tibi cura sit, huma- nam uero æstimationem & opinionem noli morari: hoc namque mundum sapit, quem deseruisti: itaque corde & affectu ad eum noli reuerti: parum nam- que tibi profuerit, corpore hic in cœno- bio agere, si corde & animo in mundo habites, humanum applausum & æstimationem captando. Hoc scilicet calcari se sancti omnes excitabant & animabant. Hoc & nos ipsi excitemus, & ad ulterius progrediendum, omnesque difficultates, quæ

quæ in Religiosa vita nobis occurrent, transcendendas, animemus. Si quando aliquam in Superiorum iussis parendo molestiam senties, hisce te verbis exstimula, Ad quid Religionem iniisti? an fortasse, vt propriam facias voluntatem? minime gentium, sed vt alienam. Cur ergo tuam facere, & proprio niti iudicio vis? Si quem paupertatis effectum senties, hoc rursum tibi calcat subde; Anne huc venisti, vt proprias commoditates quæras? an, vt omnia vsquaquaque completa habeas, nihilque omnino tibi desit? an ignoras, ideo venisse te, vt pauper esses, & ceu verus pauper, aliquam rerum necessitatem patereris? Quid ergo murmuras? Quid conquereris? Quando denique tibi videberis negligi ac paruifleri, hac te oratione consolare, dicens: Anne idcirco ad Religionem animum adieciisti, vt magnifieres, & ab omnibus celebraberis? nequaquam imo vero, vt apud omnes in obliuione fores, & hominum opinionem, mundi que æstimationem parum aut nihil moraretis: cur ergo respicis id, quod vltro amplexus es? Cur reuerti denuo vis ad id, quod deseruisti? Hoc demum est esse Religiosum, tuam voluntatem non facere, pauperem esse, penuriam rerum pati, velle latere, ab hominibus ignorari, atque nullo apud eos esse loco. Hoc scilicet est mortuum esse mundo, & viuere Deo.

Cum ergo ad hoc ad Religionem venerimus, parum sane nobis proderit in ea viuere, nisi etiam exacte faciamus id, propter quod venimus: neque enim locus sanctum quem facit, sed vita sancta, religiosa & perfecta. Egregie id pertractat Augustinus in sermone quodam ad Fratres in eremo degentes: *Ecce in solitudine sumus, in eremo sumus: locus tamen non facit sanctos, sed operatio bona locum sanctificabit, & nos.* Esto namque locus sit sanctissimus, esto sis in Religione reclusissimus, tamen & ibi peccare poteris, etiam ibi damnationem tuam operari. quare in hoc, inquit Augustinus,

noli fidere, *peccauit enim Angelus in caelo, peccauit Adam in paradiso: & tamen nullus locus sanctior illis erat: quia locus habitantem non sanctificat. Si enim habitatores loca beare possent, nec homo nec Angelus à dignitate corruissent.* Quapropter noli credere tunc rem in saluo, tunc te extra omnem aleam ac periculum esse, cum dicere poteris: Religiosus sum, Societatis Iesu sum: quia hoc non sufficit, nisi feceris id, ob quod ad Religionem venisti. Cogita, non venisse te huc, vt eruditus euaderes scholaris, aut eximius Doctor, aut magni nominis Ecclesiastes; sed vt bonus Religiosus, & ad perfectionem totis viribus ac neruis incumberes. Quam parum refert, vtrum plus minusve doctus euadas, magni aut mediocri nominis prædicator! Verum, quod permagni interest, imo in quo totum vertitur, est, vt bonus ac perfectus Religiosus fias. Quid enim agimus, si hoc non agimus? Quid etiam egimus hactenus, si hoc vnum non egimus? Cur demum rei attendimus, si non illi, ob quam venimus? *Amice, & frater mi, ad quid venisti?* Tuas subinde tecum rationes ini, ac sæpe à te hoc quod sequitur pere: proh miserum me, quam non artem aut opificium toto illo tempore, quo in Societate fui, didicissem, ac perfecte iam callerem? Nam si operam interim meam apud pictorem impendissem, scite iam nossem pingere; si apud Phrygionem, iam ac nossem pingere, & ita iam eam callerem, vt ea me sustentare possem & viuere: iam vero bonus didici esse Religiosus, & cheu! nondum huc pertigi. Tanto, ecce, iam tempore scholam virtutis frequentavi & adij, & nondum primam alphabeti quod in ea traditur, litteram didici, nondum, inquam, primum humilitatis gradum sum consequutus. Septennium tantum impenditur, vt bonus quis Philosophus simul & Theologus euadat; & cheu! ego tot annorum spatio nondum bonus euasi Religiosus. Vtinam tanto veras virtutes studio & contentione quæreremus &

procuraremus, quanto litteras & scientias quærimus & procuramus!

De interior. dom. c. 21. & lib. de consec. ent. c. 2.
 Vnde præclare sanctus Bernhardus: *Multi quarunt scientiam, pauci vero conscientiam. Si vero tanto studio quæreretur conscientia, quanto quæritur secularis. & vana scientia, & citius apprehenderetur, & vtilius retineretur.* Et sane exiguum quid faceremus, etiamsi tanta contentione & diligentia in animi nostri profectum conmitteremur, quanta in scientias litterarias incumbimus. Hac quoque consideratione sanctus Dorotheus multum se ait in spiritu profecisse. Quando enim, inquit, in sæculo litteris operam dabam, ita ab ijs absorptus eram, vt plane omnium aliarum rerum me, præterquam illarum, caperet obliuio, ac de nulla re alia, imo ne quidem de cibo sumendo, cogitarem; adeo vt ne quidem tempus cogitandi, quid comedendum, & ori ingerendum esset, mihi suppetere videretur; hinc nisi amicus & familiaris meus, qui cibi mihi parandi ferendique curam habebat, meque ad comedendum tempore suo vocabat, mei rationem habuisset, sæpe cibi oblitus fuisset, & incenatus mansissem. Tantus quoq; meus erga studia & scientiam ardor erat & desiderium, vt semper etiam tum, cum comederem, librum ante me apertum haberem, simulque comederem & studerem; & licet serius à ludo redirem, statim tamen lucernam accenderem, & ad mediam vsque noctem lucubrarem. Cum vero cubitum cõcederem, librum mihi ad lecti latus collocabam, vt, postquam aliquantulum dormissem, somnum mihi corporiq; suffurando, ad lectionem statim iterum cõuerterer. Denique in tantum studiis eram immersus, nihil vt me præter sola studia delectaret, vel reficeret. Vt vero Religionem inij, sæpe hac de re mecum cogitavi, meq; ipsum sic sum allocutus: *Si tantus labor, tantusq; feruor fuit tibi in adipiscenda eloquentia, & scientia humana, quanto maior tibi nunc adhibenda est cura in religioso statu, vt veras virtutes & veram sapientiam acquirere valeas, cum nullam aliam ob causam huc*

veneris. Atq; hac se cogitatione multum animatum & vigoratum scribit. *Et hac re, inquit, non modicas vires accepi.*

Rationi igitur consentaneum erit, vt hac etiam nos ipsi excitemus & animemus. Pluris apud nos sit, esse bonos Religiosos, quam aut bonos scholasticos, aut celebres professores. Omnis proinde diligentia & cura nostra in eo versetur oportet, vt videamus, quomodo diuinam hanc sapientiam simus adepturi, atque idcirco toto in hoc vnum studio incumbamus necesse est. Aliud ipse Dei Filius Christus in terra viuens non spectauit aut fecit, quam vt nobis amãdis, profectui nostro & maiori bono nostro quærendo, & quidem tanto suo dispendio, totus intenderet; ane ergo magni quid erit, si nos hoc in mundo solum & vnum id spectemus, vt Deo amando, ei magis placendo, maioriq; eius gloriæ quærendæ & procurandæ totis viribus intendamus? *Propter quod, vt suadet Apostolus, remissas manus, & soluta genua erigentes, teporem & recordiam excutiamus, succingamus ad lumbos vestem, & ad iter sic nos disponendo, festinemus in illam requiem, ac properemus, vt ad illum perfectionis & gloriæ montem perueniamus, usque ad montem Dei Horeb.*

Quemadmodum viator, qui in multam lucem dormiuit, postea summam, accelerato gressu, diligentiam adhibet, vt quod dormiendo perdidit, tempus reciperet, ac proinde festinat, donec socios, qui longo spatio se antecessere, attingat. Simili modo nostrum est festinare, atque etiam currere, vt amissi temporis iacturam hoc pacto resarciamus; dicentes: Hem, quanto me socij ac fratres mei interuallo præcurrunt? & ego solus in posterioribus hæreo; cum tamen ante ipsos currere inceperim, vt pote prius illis Religionem ingressus. Vtinam nos temporis, quod hactenus amissum est, pigeret ac pœniteret, & ob id taliter contristaremur, vt calcaris cuiusdam nobis id loco esset, ad maiori posthac in via Domini feruore currendum.

Ado.

Dion. Carth.
artic. 30. de
quat. nobis.
in vit. Pat.
p. 2. §. 103.

Adolescens quidam (vt è vitis Patrum refert Dionysius Carthusianus) Religionem ingredi enixe dum cupit, mater cum multis allatis ad hoc rationibus, impedire, & bona sanctaque eius desideria interuertere omnimodis satagebat. Sed ille morem ei gerere nullatenus volebat, aut à proposito suo desciscere, illud semper, ad sui defensionem tutelamq; adducens, *Saluare volo animam meam*, & salutem meam in tuto collocare, hæc mihi quam maxime cordi est: quo vno ille responso importuniores matris preces facile elidebat. Tandem cum suas se nequidquam rationes adferre parens cerneret, & preces omnes incassum cadere, assensum dedit, filiumque, quod conceperat, exequi permisit. Religioni itaque filius nomen dedit. Verum cum non multo post intepuisset, & negligenter satis & segniter in Religione viueret, contigit matrem aliquot post diebus ex hac vita decedere, ipsum quoque in grauem ac periculofam ægitudinem incidere, qua durante, cum defectis è graui symptomate sensibus, in spiritu extra se raperetur, ad Iudicis Dei tribunal sistitur: vbi tum matrem, tum alios plurimos circumsecus stantes & condemnationis ipsius sententiam coram spectantes cernit: suos ergo mater oculos circumfert, & viso filium in damnandorum turba consistere, admirabunda petit: Quid hoc est, fili mi? quomodo huc malorum redactus es? Vbinam sunt iam præclara & speciosa illa tua verba, *Saluare volo animam meam*, quæ mihi olim oggerebas? Ideone Religionem inijsisti? Ad quam ille exprobrationem ita confusus est & erubuit, vt, quid ad hæc diceret, penitus nesciret. Ad se igitur reuersus, Deo dante, è morbo suo conualuit: cogitans porro diuinam quandam id commotionem fuisse, ita superiorem vitam cortexit, vt commissa præterita assiduis lachrymis expiaret, & tam in se seuerus & austerus esset, vt multi illi, rigorem vt moderaretur, & de austeritate non nihil remitteret, suaderent, ne vllum sanitati suæ detrimen-

tum adferret. At ille blandiora hæc consilia parum moratus, respondit: si matrem impropertantem exprobrantemque ferre non potui, quomodo ipsummet Iudicem CHRISTVM, & sanctos eius Angelos in supremo iudicij die feram?

CAPVT XVI.

Alia quadam adferuntur motiua, quæ nobis ad in spiritu proficiendum, & perfectionem assequendam auxilio futura sunt.

ESTOTE perfecti, sicut Pater vester cælestis perfectus est, ait Christus in egregio illo sermone, quem in monte habuit. In quæ verba gloriosus Martyr Cyprianus sic scribit: *Si hominibus latum est & liuore. & gloriosum filios habere consimiles, & tunc magis generasse delectat, si ad patrem luxamentis paribus soboles successiue respondeat; quanto magis in Deo Patre latitia est, cum quis sic spiritualiter nascitur, vt actibus eius & laudibus diuina generositas prædicetur?* Et addit: *Qua iustitia palma est, qua corona, quæ gloria, esse te talem, de quo Deus non dicat: Filios enutriui, & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me? sed talem, vt opera tua in magnam Patris tui cælestis gloriam & honorem redundent? Non parua profecto Dei hæc gloria est, filios ita sibi consimiles habere, vt eorum ipse causa ab omnibus cognoscatur, honoretur, & glorificetur.*

Quomodo autem nos Patri nostro cælesti similes erimus? Dicit id nobis sanctus Augustinus: *Cogitemus, inquit, nos tanto similiores Deo, quanto esse poterimus eius participatione iustiores: quanto, inquam, sanctiores & perfectiores erimus, tanto Patrem nostrum cælestem magis referemus. Atque hac de causa tantopere Dominus desiderat, vt sancti & perfecti simus; hinc id ipsum multis in locis nobis in memoriam reuocat,*

Theff. 4.3.

Mart. 3.48.

1. Pet. 1.16.

Leuit. 11.44.

c. 19.2.

& identidem inculcat; semel per Apostolum Paulum: *Hac est enim voluntas Dei, sanctificatio vestra*; alias per Matthæum: *Estote ergo perfecti, sicut & Pater vester celestis perfectus est*. Tum per Apostolorum principem Petrum: *Sancti, inquit, eritis, quia ego sanctus sum*.

Ingens sane parentibus gaudium & læticiam pariunt filij boni, sapientes, & sancti: dicit quippe Salomon: *Filius sapiens lætificat patrem; sicut econtra, filius stultus & refractarius mœstitia est matri suæ*. Et si itaque nulla alia ad perfectionem & virtutem incumbendi nobis foret ratio, quam ut aliquam Deo voluntatem & delectationem adferremus, hæc sane vna ad illi toto conatu studendum nos deberet impellere. Gaudium namque & voluptas Dei, maiorque eiusdem honor & gloria, præcipuum nostrum in omnibus operibus motiuum & stimulus esse debet.

Præter illud tamen & iam alia quædam media huc adferemus, ad hoc non parum nos incitantia, & simul huc impellentia. Quod toties sacra Scriptura nos Dei filios nominet, ut: *Ego vobis ero in Patrem, & vos eritis mihi in filios*. (quod toties à Prophetis repetitur.) Et Apostolus Paulus Ephesijs scribens: *Estote imitatores Dei, sicut filij charissimi*. Iohannes vero, *Videte, qualem charitatem dedit vobis Pater, ut filij Dei nominemur & simus*. & multis alijs locis. Ideo fieri solum vult Augustinus, nimirum ut ipsi nos, nostram notantes dignitatem & excellentiam, magnificiamus, maiori que super nos vigilemus cura & diligentia. Splendida & pretiosa vestis quam diligentissime & accuratissime custoditur, sedulo que cauetur, ne quæ illam labe aut contagio commaculet; gemmæ quoque, & quicquid demum pretiosum & magni valoris est, quam fieri potest, maxima sollicitudine custodiuntur. Quocirca, ut maiori super nos vigilantia excubemus, & magnam nostri ipsorum curam habeamus, toties, inquit Augustinus, à sacris litteris monemur, serio cogitare, esse nos

Dei filios, & ipsummet Deum habere Patrem; ut nimirum ita nos ubique geramus, sicut talis Patris decet filios, & à sublimibus ac generosis filiorum Dei cogitationibus minime degeneremus. Suffragatur his Leo Magnus Pontifex, dicens; *Agnosce, ô Christiane, dignitatem tuam, & diuina consors factus natura, noli in veterem vilitatem degeneri conuersatione redire: memento, cuius capitis, & cuius corporis sis membrum*. Excellentiam, inquam, tuam perspice, memento, esse te Dei filium, & nobilitate & generositate eius, cuius filius es, indignum quid noli admittere. Quin & Gentium Apostolus, Athenienses ad altiora animaturus & erecturus, illud ipsum ijs in mentem reuocauit: *Ipsius, inquit, & genus sumus*. Genus ergo cum simus Dei, applicemus hoc potius nobis, simul & priorem illam similitudinem à veste pretiosa petitam, quam adfert Augustinus: *Quem admodum, inquit, magnam vesti pretiosæ aliquæpiam macula incidens, deformitatem adfert, & quo ipsa pretiosior est, eo per hanc magis deformatur: nam in bysso subtili, & panno aureis filis intertexto, labe aliqua statim & valde se exerit; at in panno nautico & crassiori non adeo apparet, & si etiam appareat, non tanti ea fit: ita nec in illis, qui in hoc mundo viuunt, peccati alicuius venialis labe videtur, quin imo subinde nec sceleris mortalis; & si forte videatur, quæ nostra in peccatum pronitas est, parum ea curatur. At in Religiosis, qui charissimi & dilectissimi Dei sunt filij, minima etiam labecula atque imperfectio elucet, & in oculos omnium incurrit; vna, inquam, immodestia ac dissolutio, leuis quædam murmuratio, verbum aliquod impatientiam redolens, & bilem spirans hoc loco videntes audientesque multum offendit ac scandalizat; apud sæculares vero vix vlllo numero & loco hæc esse solent. Pulueris, qui pedibus insidet, nulla ducitur ratio, sed eius, quod oculos eorumque pupillas obsidet, magna. Mūdani veluti pedes sunt corporis huius, quod*

Ephes. 5.1.

1. Ioan. 3.1.

Eph. 2.43.

c. 19.

Cur filij Dei nominemur.

quod est Ecclesia, Religiosi vero ut oculi, & eorum pupillæ, atque ideo qualibet in Religioso imperfectio p magni ducitur, quod hæc eius splendorem imminuat, & insigniter ipsum deturpet, quare quam potest maxime ab huiusmodi rebus sibi caueat oportet.

Est & aliud, quod ad semper progrediendum, & ulterius tendendum non parum nos adiuuabit, quod etiam supra obiter indicauimus. Nimirum, ut cogitemus, credamusque, multum nobis adhuc viæ restare, & nihil omnino esse, quidquid aut habemus, aut itineris hæcenus consecimus. Hocce me ium etiam in illis supra allegatis verbis nobis insinuat. Cur quippe putatis Christum omnibus in genere dixisse, *Esote etiam vos perfecti, sicut Pater vester cælestis perfectus est?* Eone ipsi perfectionis pertingere possumus, quo Pater in oster cælestis peruenit? Numquid homo, inquit Iob, *Dei comparatione iustificabitur* minime. Ne quidem si multis leuæarum millibus ei propiores fieremus: nam, quantumlibet ei appropinquaremus, semper infinitū inter ipsum & nos interuallum intercederet. Ideo vero ad Patris nostri cælestis perfectionem æmuladam nos adhortatur & inuitat, ut nimirum intelligamus, in hac virtutis via semper restare, quo ulterius tendamus, ac proinde nunquam nobis sufficere debere id quod iam habemus, sed ad id quod nobis deest conuictum esse. Communiter sancti docere solent, & nō sine ratione, nullum certius signum habere quempiam posse, multum se adhuc à perfectione distare, quam cum se cogitat ad eam iam pertigisse. Nam quo quis in mirabili hoc itinere longius prouehitur, eo plus terræ detegit, & quantum sibi adhuc deest percipit. S. Bonauentura hac rem similitudine indicat: Sicut homo, quo in montem altius ascendit, eo plura circumundique loca respectando detegit, similiter quanto culmini montis huius perfectionis inquam, quis sit vicinior, tanto etiam plura sibi vider deesse. Nam uti nobis, dum eminus montem quendam conspiciamus,

& is cælum vertice tangere, & nos, si in eo consistimus, facile illud manu tangere posse videmur; at, postquam longius progrediendo, iam cominus ad eum pertigimus, multo cælum ipsum interuallo altius eo esse competimus: ita etiā in hac perfectionis & cognitionis atque amoris Dei via fieri videmus. Atque hoc in sensu intelligit Cyprianus illa Psalmographi verba, *Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus*, id est, quo in cognitione Dei longius assurgimus & progredimur, eo Deus longius à nobis sustollitur, quo magis eum cognoscimus, eo plura de eo cognoscenda restant; quo magis eum amamus, eo plus in eo quod ametur videmus superesse. Semper ergo in hac perfectionis via suppetit, quo ulterius ascendatur, & qui ad eam iam se putat peruenisse, & eam assecutum, is nimis quā procul ab eadem distat, et si alioquin se manu cælum contingere posse credat.

Intelligi id quoque poterit ex eo, quod passim in ipsa sciētiarum cognitione hoc in mundo fieri videmus; nam constat quanto plura quis didicerit ac nouerit, tanto melius intelligere, quanta sibi adhuc discenda restent. Vnde scite Philosophus ille dicebat, *Hoc unum scio, me nihil scire*. Et peritissimus ille musices dolens dicebat, nihil se prorsus in arte sua nosse, quod quosdam videret campos adeo late patentes, ut voce eateus pertingere non posset, nec ea intelligi. Cui parum sciunt, quia non intelligunt quantum sibi adhuc deest, & quam multa addiscenda sint, hinc multa se scire putant. Eodē modo in sciētia diuina vsu venit: Serui namque Dei, qui eidem diu studuerunt, & in ea multū profecerunt, ad liquidum perspiciunt, quantum sibi adhuc, ut ad perfectionem perueniant, deest. Atque hæc vnica causa est, cur quo quis maiorem in illa progressum fecit, eo sit humilior. Tum quod, sicut in reliquis omnibus virtutibus plus indies proficit, ita & in humilitate, maiori sui cognitione, contemptu quotidie crescat: omnes enim virtutes inuicem sibi cohærent & iunctæ sunt. Tum quia e-

De operibus
Christi ad
Cornel. Pap.
in prolog.

Laers. in vi.
ta Socrat.

Tim. 2. opuse.
lib. 2. de pro-
fess. Relig.
4. 21.

Psal. 41. 8.

videntius perspiciat quid sibi desit: mani ut
maius ad bonitatem & maiestatem Dei co-
gnoscendam lumen habet, ita & profun-
diorum propriae miseriae ac nihili cog-
nitionem; eo quod *abyssus abyssum inuocat*,
abyssus inquam cognitionis bonitatis ac
magnitudinis Dei, miseriae nostrae abyssi
fumi & profunditatem detegit & ostendit, si-
mul etiam infinitos imperfectionum no-
strarum pulueres & atomos, nec non quam
multum nobis adhuc desit quoad perfe-
ctionem pertingamus, videre nos facit.
Nouitius & nuper incipiens tyro, interdum
se iam virtutem habere existimat; quia non
videt quae multa sibi adhuc desint. Ut enim
quis artis pictoriae imperitus tabulam
quamdam videns, eam optime pictam censet,
& nullum in ea defectum notat, quam si
deinde bonus pictor attente consideret,
multos in eadem errores & defectus obser-
uat: sic plane hic se res habet; quia enim
propriae cognitionis arte non calles, ideo
imperfectiones, quae animam tuam imagi-
nem commaculant, videre non vales: alius
vero quia artis huius peritissimus est, sta-
tim eas perspicit. Magna porro haec om-
nia famem in nobis & desiderium excita-
re debent ea obtinendi quae nobis adhuc
desunt, maioreque ad ea cura & conatu con-
nitendi. Vnde B. Hieron. exponens haec,
Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam eos hic
vocari ait beatos, qui quamuis iustissimi
sint, nunquam tamen iustitia sua saturantur,
nec sibi sufficere credunt ea quae habent,
sed ad maiorem virtutem & perfectionem
semper ceu famelici ac sitibundi anhe-
lant, uti anhelabat Propheta ille, qui di-
cebat, & a Deo precabatur, *Amplius laua-
me ab iniquitate mea & a peccato meo munda-
me* quasi dicat, non sufficit mihi quod
a peccatis meis mundus sum, quod deal-
batus; sed velim insuper ut niuis instar, &
etiam supra niuem, me dealbes. *Asperges,
inquit, me Domine hyssopo, & mundabor, la-
uabis me, & super niuem dealabor*; non mo-
do superficialiter & exterius me ablue,
sed etiam interioriter in anima & perlaua. Sic
etiam nos precari, & ad Deum clamare
oportet dicentes: Maiorem mihi Domine

Moth. 5. 6.
Hieron.

Psal. 50. 4.

humilitatem, patientiam patientiorem,
caritatem ardentiorum, plus mortifica-
tionis, in differenciae & resignationis con-
cede, & amplius laua me.

CAPVT. XVII.

*De perseverantia, quam in virtutis
studio habere nos oportet; & quid
adeam comparandam nobis
auxilio futurum
sit.*

Nemo coronatur, nisi qui legitime certa
uerit, ait Apostolus: quae verba S. Au-
gust. exponens, non esse aliud ait legitime
certare, quam cum perseverantia ad finem
usque decertare, & eum qui hoc fecerit, co-
ronam ac lauream promereri; adfertque
communem illam sententiam, quae etiam
S. Hieronymi, & pene omnium sanctorum
est, Iter virtutis & perfectionis coepisse mul-
torum est, ad culmen peruenisse, & in eo ad
finem usque perseverasse, paucorum. Sic vi-
demus filios Israel magna manu & nu-
mero, sexcenta inquam, teste sacra scriptu-
ra bellatorum millia, non annumeratis
mulieribus & pueris, egressos esse Aegypto;
& tamen de tam numeroso exercitu duos
tantum terram promissionis ingressos. Non
est igitur magnum, inquit, Augustinus in-
choare quod bonum est; consummare, hoc so-
lum perfectum est. Nam ut ait S. Ephrem,
quemadmodum qui domum aedificat, vix
vllam in fundamento ponendo difficul-
tatem experitur, sed magnam in ea consum-
manda; & quo altius ipsa assurgit, eo &
maior eius est labor, & grauior impensa:
ita spiritualis aedificij fundamenta pone-
re, & incipere, nullam omnino difficul-
tatem includit; sed omnia in perficiendo
labor & difficultas sua sunt. Vnde parum
nobis profuerit bene inchoasse, si bene
non perficiamus: Nam, ut ait S. Hieronym. *Epist. ad Iu-
Paulus male coepit, sed bene finit; Iuda
laudantur exordia, sed finis prodicione dam-
natur. Quid huic profuit, fuisse Christi &
discipulum & Apostolum? Quid, fecisse
mira-*

2. Tim. 2. 1.

Serm. 3. ad
frat.
in Eremo.lib. 1. con-
tra Iu-
ad Luc. 11. 3.Num. 1. 46
& c. 14. 36.

Supra.

Exhortat. ad
pietatem.Epist. ad Iu-
ri in vlti-
m.

miracula? Ita quid tibi proderit bene incipisse, si male consummes? neque enim iis qui incipiunt, sed qui perseverant promittitur præmiū & corona: & qui perseveraverit usque in finem, hic saluus erit. Unde etiā in summitate scalæ nō autem in eius principio vel medio incubantem Dominum vidit Iacob, ut hinc disceremus, ait Hieronymus, satis non esse bene incipere & bene pergere, si nō perseveremus, & bene consummemus. Et S. Bernardus ait: *Quid prodest Christum sequi, si non contingat consequi?* Ideo Paulus aiebat, sic currite ut comprehendatis. Ibi tu Christiane fige tui cursus profectusque metam, ubi Christus posuit suam. Factus est, inquit, obediens usque ad mortē. *Quantūlibet ergo cucurreris si usque ad mortē nō peruenieris, bravium non prehēdes.*

Idipsum & Christus in Evangelio singulari quadam ratione nos commonet: Nemo, ait, mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei, & alio in loco, *Memores, inquit, estote vxoris Loth.* Quid aut vxori Loth factum? Eduxerat illā & liberarat de Sodomis Deus; sed cū iam in medio viæ esset, respectavit, & eo ipso in loco in statuā salis cōuersa mansit. Quid hoc sibi vult? dicit id tibi Augustinus: Sal, inquit, quia omnia sapida reddit & conseruat, ideo monet nos Dominus, ut vxoris Loth memores essemus, ut, dum perpendimus & recolimus, quid huic acciderit, per salem hunc conseruemur, & illius exemplo sapienter, in bono itinere quod cœpimus perseveremus, & retro nō respiciamus, ne & ipse in statuā salis conuertamur; quorum postea exemplo & alij sapiāt, cōseruentorque, & nostra visā ruina perseverent. Quam multos hodie videre est, qui nobis non nisi ceu quædam statuæ sunt salis, ut scilicet, illorum aspectu affricuque integri conseruemur! Alieno itaque malo & impensa sapiamus, & nihil agamus. quo & nostra post alij sapiant & prudentiam addiscant.

Addunt S. Augustinus & Hieronymus, bene quidem ordiri, sed male finire, esse ceu monstrum quoddam formare: nam opera illa & actiones, quæ à bono quidē

& ratione incipiunt, sed in malū & meram autem perseverantiam sensualitatem desinunt, quasi meras esse chimeras & monstra. Cum enim sic agitur, humano capiti cervicem pistor equinam Horat. in ar- iungit; quod sane monstruosum est: Sic recte inchoare, & male finire. Atque hoc est quod retrospectibus Galatis exprobrat fugillādo Apostolus: *Sic stulti, inquit, estis, ut cum spiritu cœperitis, nunc carne consummemini. O insensati Galata, quis vos fascinavit non obedire Evangelio?*

Ut autem perseverare, & hanc perseverandi gratiam à Deo obtinere possimus, necesse cum primis nos est solidum virtutum ac mortificationis fundamentū ante iacere: nā quia quis bene fundatus non est, hinc deficit ac labitur. Ut poma verminosa cito ex arbore decidunt, nec ad maturitatem debitam perueniunt, bona vero & integra in arbore tam diu permanent, donec plene maturescant: ita, si virtutes solidas in animo non habeas, si cor tuum vanum sit, si quidam præsumptionis, superbix, & impatientix, vel alterius cuiusdam affectus inordinati vermiculus intorsum habitet, ille te sensim exedet, succum tuum interiorem depascetur, omnem item virtutis substantiam & robur destruet, denique periculo præsentis te exponet, ne tandem desciscas, & non perseveres. *Optimum est ergo diuina gratia stabilire cor,* ipsumque veris solidisq; virtutibus corroborare, ait Apostolus.

Quomodo autem ita in virtutibus solidari firmarique possimus, ut in iisdem permaneamus & perseveremus, egregie docet Albertus Magnus. Dicit quippe verū Dei seruū tam in virtute fundatū esse debere, & taliter eam in corde eius radicātā ut semper in illius manibus sit, & liberū illam cū lubuerit exercere; nullo vero modo in hoc dependeat ab iis, quæ alij aut facere aut dicere possint. Sunt enim nonnulli, qui tam diu humiles & pacifici esse videntur, quam diu nullæ superbiēdi indignandiq; occasiones illis occurrunt, & omnia ad votū & mētem fluunt: at vbi se occasio tamen minima obtulerit, statim pacē illam amittunt, & quid sint, ad oculū

ostendunt. ac tum, inquit Albertus, illa patris & humilitatis virtus, non in ipsis sed in aliis habitat. *estque* hæc aliorum virtus, non tua, quia, cum ipsis lubuerit, eam tibi & auferre & dare queunt. Hoc scilicet est, aliena virtute bonum esse. Vti & mundani homines vulgo dicere solent cum ab alio laudantur: Excuset me, dicunt, D. V. tua, non mea, virtute sum talis. Et vere sic loquuntur. Non debes proinde aliena virtute bonus & sanctus esse, sed ea quæ tibi propria & in te sit, quæq; ab aliis nequaquam dependeat. Quocirca tales non incongrue paludibus quibusdam, in quibus aqua stat, non fluit, assimulantur: nam hæc, si aquam non tangas, minime fatent; at si camarinam moueas, nemo non ad putrescentiam nares occludit: Sic & hi, quamdiu non tanguntur, sed suo modo & ad beneplacitum propriū viuere sinuntur, limpida videntur aqua; at vel modice eos mollitia atque incita, mox quam sint terram mephitim exhalanturi, videbis. *Tange scilicet montes & sumigabunt.*

7 sal. 143. 1.

CAPVT. XVIII.

Aliud in virtute proficiendi medium suggeritur, ipse videlicet exhortationes & colloquia spiritalia, & quomodo ex iis fru-

Etum elicaturi sumus.

INter alia media, quæ Religio omnis, ac Societas Iesu quam maxime, ad suos, vt in virtute & perfectione progressum semper faciant, concitandos & animandos habet, non postremum sunt conferentia, colloquia, & exhortationes spiritalia, quæ tam in ea ordinariæ sunt & frequentes, vt singulari quadam ad eadem habendas audiendasve regula obligati simus. Vnde aliqua hic afferemus, quæ tum nobis ad maiorem ex his fructū colligendum, tum etiam omnibus aliis,

quo è concionibus, quas audiunt, vtilitatem & fructum aliquem hauriant, vsui esse queant. Ante omnia multum quo ad hoc nos iuuabit, si non ex consuetudine, & pro forma (vt dicunt) ad eas nos conferamus, sed cum vero fructus in de alicuius colligendi desiderio. Hic iuuabit, si consideremus, quanto se veteres illi in eremo Patres ad Collationes & conferentias illas spirituales quas inter se aliquando agebant, cum ad eas vocarentur, affectu & desiderio conferrent; & quem deinde ex iis fructum ac comestum spirituales ad domunculas suas priuatas referrent. Si tali cum affectu & fame nos ad illas conferremus, in non mediocre illæ sane nobis commodum cederent: nam dum quis magno cum appetitu, & fame ad mensam accedit, tum illi demum cibum quem sumit, in vtilitatem sanitatemque cedere videtur. Quemadmodum, vt bene notat Chrysostomus, eum recte valere & sano esse corpore censet, qui bonum appetitū habet, & lapide auideque cibum capit; ita animam bene dispositam esse ac recte valere liquido colligas ex eo, quod quis magna verbi Dei audiendi cupiditate & fame teneatur: si autem ad illud non anhelat nec ipsum tibi sapiat, certissimum id tibi argumentum esto, non recte te valere, cum cibi huius spiritualis adeo non appetitus te attrahat, vt etiam super eodem nauses.

Et esto, alia ex hoc vtilitas non sequeretur, saltem ideo ad has conferentias magna cum consolatione, gustu, & appetitu nobis eundū esset, vt aliquid de Deo narrari & afferri audiremus. Solet quippe homo natura sua libenter audire, si quis sibi loquatur ac narret de eo, quæ insigni amore persequitur; vti pater, dū de filio quod quis loquitur, gaudere naturaliter solet. Itaq; si Deū ames, volupe tibi erit de Deo vel loquentē audire. Vnde & Redemptor noster Iesus ait, *Qui ex Deo est, verba Dei audit, è contra de eo, cui tædio est & grane, verba Dei audire, statim subiungit, Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis.*

Hom. 4. l. 32. in Genes.

2. 1. 1.

Ioan. 8. 47.

Secun-

Secundo, ad exconferentiis huius fructum aliquem colligendum, necesse est ad eas non ex curiositate aliqua nos conferre, scilicet ut gestus dicentis & modum dicendi tantum spectemus, vel inaudita, noua, & extraordinaria ibidem audiamus; sed ab omnibus illis oculos animi auertendo, in ipsam eorum quæ dicuntur substantiam, eos oportet coniciamus. Hoc nimirum de illis est, quæ nos etiam in mundanis fugillamus & carpimus, & hoc in causa est, cur multi hodie exiguum de concionibus quas audiunt, fructum hauriant. Quid de eo diceremus agro, ad quem cum chyrurgus veniret ad venam incidendam, is illam incidi sibi non permitteret, sed instrumeta eius duntaxat curiose contemplaretur, singulaque laudando diceret, Pro insigni scalpello, o scitam nouaculam! o egregiam thecam! vndenam illa facta est? Hæc omitte sodes, & venam incidi tibi sine, hoc enim solum tua interest, alia utpote nihil ad te pertinentia, inquirere desine. Tales sunt haud dubie illi, qui eorum quæ pro concione dicuntur, substantiam & medullam nequaquam curant (qua tamen illi maxime opus habet) sed ipsa verba dicentisque modum, elegantiam & arcem tantum notant. Vnde non incite qui huiusmodi sunt, compares pistoris, cribro, vel incerniculo, utpote quæ bonum granum & farinae florem in agitatione a se excutiunt, solas paleas & surculos apud se retinent.

Cum Esdras sacerdos legis volumine populo prælegeret, tantus omnium auditorum motus ciebatur, tanta ubique per populum audiebatur comploratio, planctus & ciulatio, dum opera & vitam priorum ad normam & amulum legis, quam coram audiebant, admetirentur, ut necesse fuerit obire. Leuitas per populum, ad eum componendum, & quietandum, quosuum in silentio lector prosequi sermone possit. Hoc scilicet modo exhortationes & conciones audiendæ sunt cum confusione inquam quadam & compunctione, ut, nimirum suam quisque vitam ad ea quæ audit admetiatur, & con-

sideret, quam vita sua longe alia sit ab eo quod ibi dicitur; & quam procul à perfectione, quæ ibi sibi traditur, adhuc distet.

Tertium, per quod superius præceptum magis confirmatur, est, ut nimirum sibi omnes persuadeant, exhortationes has & colloquia non tam instituti, ut noua quedam & extraordinaria in iis adferantur, quam ut communia & ordinaria, quæ quotidie actitamus, in memoriam nobis reuocent, & quemdam in nobis erga eadem affectum excitent. Cum hac cogitatione ad eas nos conferamus oportet; ita namque omni prorsus curiositate exclusa, maiorem longe sit ut ex iis fructum capiamus.

Atque hanc potissimum ob causam, ut patet, B. P. N. has in Societate conferentias & collationes haberi voluit. In tertia quippe constitutionum suarum parte, regulis, quas summario comprehensas habemus, positis, ait: *Sit aliquis qui singulis septimanis, vel singulis saltem quindenis hæc similia documenta proponat, ne, quæ nostræ naturæ fragilitas est, ea oblivioni tradantur, itaque eorum usus & exercitium paulatim intermoriatur.* Obiter vero hoc loco

R. P. Hieronymus Natalis in suis quas ad constitutiones concepit, declarationibus annotat, tametsi constitutio disunctive decernat, *singulis septimanis vel quindenis diebus, vniuersalem nihilominus Societatis consuetudinem iam obtinere, ut ad quindecim dies exhortatio non differatur, sed ut hebdomadatim fiat.* Societas itaque meliorem distinctionis partem secuta est, & usurpauit. Nemo autem melius quam Natalis rei huius perhibere testimonium potuit, quod vniuersam prope Societatem ipse visitauit, & vniuersalem communemque eius consuetudinem optime sciebat. Hæc itaque exhortationes ad hoc instituantur, ut eorum quæ iam nouimus memoria hoc pacto nobis reficeretur; quia enim boni nimis quam facile obliuiscimur, hinc sepe id nobis inculcari ac repeti identitatem debet. Atque adeo, licet recens adhuc in memoria id haberemus, necesse tamen est, ad voluntatem

nostram & desiderium excitandum, viua dicentis voce ipsum nobis suggeri, simulque nostrae nos obligationis & professionis, atq; ad qd Religionē ingressi simus, alicuando commoneri. Verissima quippe est illa S. August. sententia: *Vbi praevolat intellectus, sequitur tardus vel nullus effectus*. Magis siquidem voluntas nostra per peccatum depravata & corrupta manet: quā intellectus ad illud intelligendum. Hinc necesse est vnum idemq; nobis sapius inculcari, atq; identidem reperi. Ita id fecisse constat Apostolum, vt ipse Philippensibus scribit: *De cetero fratres mei, gaudete in Domino, eadem vobis scribere mihi quidem non pigrum, vobis autem necessarium.* Non deerant Apostolo noua quae diceret, & noue exquisiteque ea dicere poterat is, qui ad tertium vsque caelum raptus erat: sed ad ea, quae alias iis dixerat, repetenda reticendaq; obligatū se sentiebat, quod id iis magis necessariū esse arbitrabatur. Spectare scilicet debet is, qui exhortationes priuatim, & conciones publice habet, ne id tantum dicat, ob quod auditoribus visurus ipse sit aut doctior, aut eruditior (hoc enim esset seipsum praedicare) sed ea solum quae plus sint iisdem fructus & emolumenti allatura. Hoc & ipsi auditores in audiendo spectare debent, atq; ita fiet vt tædiosum ipsis futurum non sit audire communia & nota, quod illis se opus habere, sibiq; ea dici videat, eo quod haec aut opere non exequantur, aut saltem nō ea qua deberent perfectione.

Quarto multum adiuuabit, si quod in exhortationibus dicitur, ita quisq; accipiat, quasi sibi soli diceretur, nō vero quasi aliis dictum. Itaq; nō sic exhortationes has audire assuescamus, vti mundani pleriq; conciones. Vnde bene insignis quidā ad auditores suos concionator dicebat, Quotquot me auditis, carissimi estis eeu carptores & praefectores mensales: Sicut enim sectoris partes, sunt, cibos aliis dispartiri, nihil sibi reseruare, ita vos, dū dicentem me auditis, apud vos ipsos dicitis, Quam id bonum & salutare punctum est Petro! Quam bene hoc Ioanni conuenit!

Si adesset hic vicinus meus, quā bene hoc in illum quadraret! tibi ipsi vero nihil relinquas. Conuiuas vos in hoc verbi Dei conuiuio esse volo, nō sectores. Vnde bene dicit Sapiens, *Verbum sapiens quodcumque audierit sciens, laudabit, & ad se adiciet: audiuit luxuriosus, & displicebit illi, & proiciet illud post dorsum suum.* Simus itaq; de numero sapientum, & quisque quod dicitur, sibi dictum existimet, quasi sibi soli diceretur, & ipsum solum concionator alloqueretur, non alios. Quod enim aliis bene conuenire censet, fortasse melius conueniet tibi: sed saepe videmus in ocu-

lo alieno festucam, & quam in nostris habemus trabem neutiquam videmus. Nam et si fortasse in praesentiarum id tibi conuenire non sentias, in futurum tamen tempus quo forte id tibi necessarium erit (quod forsitan breui futurum) illud reserua in vsum tuum. Quare semper id velut tibi & tibi soli dictum admittite.

Quinto, per quod magis id quod dicimus declaratur, omnes hoc intelligant & praesupponant oportet, id, quod in exhortationibus dicitur vel reprehenditur, nō ita intelligendum videri, quod in praesens id domi vigeat, sed tantum ne vquam in eadem inueniatur, praemoneri. Medicina enim quae morbum praevenerit, & ab eo hominem praeservat, multo est melior, quam ea quae post morbum sanitatem affert. Atque hoc est, quod in exhortationibus his spectamus, iuxta illud Sapiens consilium: *Adhibe medicinam ante languorem.* Antequam enim veniat aegritudo, medicinam & remedium, tum ad bonum exhortando; tum malum vitando applicamus: ne quis in id postincidat, quod ante malum esse nouit & periculosum. Quocirca insignis foret error, apud se cogitare, hoc propter Petrum aut Iohannem dictum est; multo vero maior, ipsum verbis ac reipia dicere. Neque enim haec eo dicuntur vt quis in particulari perstringatur ac noceatur: nā hoc nec prudentiam saperet, nec fructum vllum afferret, sed ingens damnum; quod qui faceret, nē is eum qui exhortationes has

August.

Philip. 3. 1.

Ecc. 11. 11.

Matth. 7. 11.

Ier. 4.

Homi. 1. 1.
per Luc. 1. 1.

habet, rei pessima & insimularet & condemnaret. Etsi vero à parte eius qui prædicat vel exhortationem facit, hæc sit in virtutum applicatione circumspectio & cautio adhibenda, à parte tamen audientium laudabile inprimis & salutare est, si quisque id quod dicitur sibi & propter se solum dici arbitretur, nõ quod existimare debeat concionatorem singillatim eum designare & exprimere voluisse: in hoc enim (vt diximus) male faceret, sed id ita intelligendum, vnumquemque ad seipsum reflectendo, & opera sua & vitam ad normam eorum quæ dicuntur commensurando, apud se sic dicere debere, Vere, quidquid ibi dicitur, de me solo dicitur, omnia in me quam maxime quadrant, hocce mihi inprimis necessarium est; hoc Deus concionatori in utilitatem meam inspirauit: hac quippe ratione perturbatum ex concionibus fructus colligitur.

Samaritana cum Domini secum apud puteum rationationem audisset, urbem ingressa, vt refert Euangelium, magna voce ciuibus suis inelamauit, Venite & videte hominem, qui dixit mihi omnia quæcũque feci. Quando concionator auditores de rebus ad animæ salutem spectantibus commonefacit; ea demum bona est concio & exhortatio; & quæ tales sunt, vere ipsis placent, & fructum in ipsis creant.

Sexto, id nouerimus oportet, verbum Dei quendam animæ esse cibum & alimentum: quocirca semper quid è singulis exhortationibus & concionibus eliciamus oportet, quod in corde nostro conferuimus & custodiamus, vt postea nobis id in auditorum rerum executione robur suggerat & constantiam. Vnde S. Greg. in illa Christi verba, Quod autem in bonam terram, hi sunt qui in corde bono & optimo audientes verbum retinent, & fructum adferunt in patientia, sic scribit, Quando quis æget cibum corporalem, quem comedit, stomacho non continet, sed statim euomit, si gnium id est pessime eum valere, & morbum periculo non vacare: pari modo eius, qui verbum Dei auditum corde non

retinet, sed vna id excipiens aure, per alteram effluere sinit, non rectus est animæ status. Propheta vero regius dicebat. *In corde meo abscondi eloquia tua Domine, vt non peccem tibi*, vt per ea ingruentibus resistere possim tentationibus, vt iis etiam me ad perfectionem & virtutis exercitiũ animem. Quam sæpe enim contingit, vt quis grauiter tentatus, & iam calurus, sententiam aliquam è sacra scriptura depromptam, aut aliam rem bonam, quam pro concione alias audiuisset, in mētem reuocando seipsum excitet, corroboret, & non mediocriter inde suo in discrimine auxilium sentiat? An non enim tribus è sacra scriptura depromptis testimoniis, trias Christus Dominus tentationes, quas caco demon ei oggessit, ceu clypeo tristici, elisit, infregit, elusit?

Ex hæcenus dictis ad liquidum patebit, quam illi reprehensione dignus sit, qui non nisi pro forma & cõsuetudine exhortationes & conciones adeunt, vel dum iis intersunt, dormituriũt, vel (quod in idem recidit) distracti sunt, alia longe animo volentes. In Euangelio legimus, Venit Diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentes salui fiant, & ex auditis fructum capiant. Dæmones sunt ceu aues rapaces, quæ frumentum omne & granum, quod seminatum est, deuorant, ne surgens excreseat. Illud forsitan verbum, quod amisisti cum vel dormisti, vel alia quapiam cogitatione distractus fuisti, permultum ad tuum profectum adferre momenti potuisset; & Diabolus qua tibi bonum tuum inuidet inuidia, omni qua potestratione & modo impedire satagit, ne istud in cor tuum ingrediens fructum faciat.

D. Augustinus proinde verbum Domini comparat hamo, qui tunc capit, quando capitur. Nam vt piscis tunc capitur, cum hamũ inglutiens capit, sic, quando tu verbum Dei bene capis, ab eo caperis & teneris. Hanc ob causam tanta cõtentione & studio impedire caco dæmõ conatur, ne ipse illud capias, ne tu ab eo dein capiaris, & cor tuũ inescatũ ei adherescat. Ea ergo

qua

Iacob. 1. 22.

qua oportet nos dispositione ad exhortationes & conaciones conferamus, & taliter verbū Dei audire conemur, vt in corde id nostro radices agat & fructificet. Vnde & monet Apostolus Iacobus, *Estote factores verbi, & non auditores tantum salentes vosmetipsos, satis esserati ipsum si audiat. Quasi quis auditor est verbi, & non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum natiuitatis sua in speculo: considerauit enim se, & abiit, & statim oblitus est qualis fuerit.* Hi namque propterea non iustificabuntur, sed illi tantum, qui ipsam opere præstabit: *Non enim auditores legis in se sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur.*

Rom. 2. 13.

Pratum spirituale.

In Prato spirituali (cuius libri autor fuit Ioannes Euiratus, vel secundum alios S. Sophronius Patriarcha Hierosolymitanus, qui quæ à secundi Niceni Concilij Patribus fuit approbatus) res notabilis refertur (quam & Theodoretus in historia sua Religiosa adfert.) Cum sanctæ vitæ vir Eusebius vna cum Ammiano, insigni item sanctitate viro, Librum Euangeliorum legeret, & hæc, legente Ammiano, Eusebius exponeret, factū est, vt, cū haud procul inde suam agricolæ quidam terrā colerent, Eusebius, eos respecturus, alio mente distraheretur, nec ad lectionem Ammiani attenderet. Hic itaque cum inter legendum in locum difficilem incidisset, cum sibi ab Eusebio petiit explicari. Eusebius, quod non attendisset lectioni, idem sibi secundo legi petiit. Vnde facile

collegit Ammianus, Alieno cum à lectione animo & mente fuisse, eumque reprehendens, ait, Non miror equidem te, quod delectationem oculis aliquam è laborantibus caperes, non ita vt oportebat verba Euangelica percipisse. Quam carpentis castigationem audiens Eusebius, ita confusus māsit, vt quoad viueret, omni profusus oculos suos delectatione priuauit, & nō modo agrum illum, sed ne stellas quidem cœli eos cernere permiserit. Ab illa siquidem die angustam quandam semitā ingressus, humile se Augurio ineludit, è quo etiam nunquam, quoad vixit, egressus est, sed quadraginta, & quod excurrit annis in eodem egit, donec vitam finit. Vt vero ad liberum voluntatis imperium etiā necessitas exterior in eo tugurio perpetuo manendi accederet, ferreum lumbos suos cingulum adstrinxit, aliud vero etiam multo ponderosius ceruici circumposuit, his deinde circulis catenam innoxuit, catenā vero ipsam solo affixit, vt ita necessario incuruatus manere cogeretur, libereque incedere, & amplius agrum illū videre, imo ne in cœlum quidem oculos sustollere nō posset. Hoc scilicet se ille Dei seruus pacto ob paruam quamdam inaduertentiam & distractionem in verbi diuini declaratione commissam castigauit, idque ad confusionem nostram, qui multas, quas scienter admittimus, distractiones & negligentias tantarum curarum.

TRACTA-